

T.C.

**GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ**

KAZANÇ YÖNETİMİ EKSENİNDE ETİK DEĞER ALGI ANALİZİ

Hazırlayan

TUĞÇE GÖÇERDİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. MİHRİBAN ÇOŞKUN ARSLAN

TOKAT-2016

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Tuğçe GÖÇERDİR

KAZANÇ YÖNETİMİ EKSENİNDE ETİK DEĞER ALGI ANALİZİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 24 / 02 / 2016

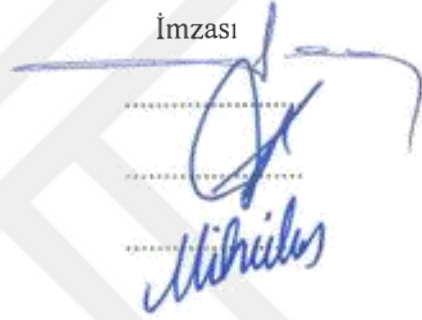
Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ

Üye : Prof. Dr. Ali ALAGÖZ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mihriban COŞKUN ARSLAN

İmzası

Bu tez Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun
04.03.2016 tarih ve 4/01 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	ix
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİ VE ETİK YARGI

1. MUHASEBE MESLEĞİ VE ETİK YARGI	
1.1. Muhasebe Kavramı.....	4
1.2. Muhasebenin Temel Kavramları.....	5
1.2.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı.....	5
1.2.2. Kişilik Kavramı.....	5
1.2.3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı.....	6
1.2.4. Dönemsellik Kavramı.....	6
1.2.5. Parayla Ölçülme Kavramı.....	7
1.2.6. Maliyet Esası Kavramı.....	7
1.2.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı.....	7
1.2.8. Tutarlılık Kavramı.....	7
1.2.9. Tam Açıklama Kavramı.....	8
1.2.10. İhtiyatlılık Kavramı.....	8
1.2.11. Önemlilik Kavramı.....	8
1.2.12. Özün Önceliği Kavramı.....	9
1.3. Muhasebe Mesleği.....	9
1.4. Muhasebe Meslek Mensuplarında Olması Gereken Kişisel Özellikler.....	11
1.5. Muhasebe Meslek Ahlakının Temeli Ahilik Sistemi.....	12
1.6. Muhasebede Meslek Ahlâkına Duyulan Gereksinim.....	14
1.7. Muhasebede Meslek Ahlâkına Yönelik Yaklaşımlar.....	15
1.7.1. Teleolojik Yaklaşım.....	15
1.7.1.1. Bireyci Yaklaşım.....	17
1.7.1.2. Yararlı Olma Yaklaşımı.....	17
1.7.2. Deontolojik Yaklaşım.....	18
1.7.2.1. Haklar Yaklaşımı.....	18

1.7.2.2. Adalet Yaklaşımı.....	19
1.8.Muhasebe ve Etik İlişkisi.....	19
1.8.1. Etik Kavramı.....	19
1.8.2. Meslek Etiği.....	21
1.8.3.Muhasebe Meslek Etiği.....	22
1.9. Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Yapılan Düzenlemeler.....	24
1.9.1. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	25
1.9.2. 3568 Sayılı Meslek Kanununda Yapılan Düzenlemeler.....	26
1.9.3. Sermaye Piyasası Kurulu (SPKur.) Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	27
1.9.4. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

KAZANÇ YÖNETİMİ

2. KAZANÇ YÖNETİMİ	
2.1. Kazanç Yönetimi İle İlgili Temel Kavramlar.....	30
2.2. Kazanç Yönetimi Amaçları.....	32
2.3. Kazanç Yönetimi Uygulama Nedenleri.....	34
2.4. Kazanç Yönetiminin Araçları.....	36
2.4.1. Gelir İstikrarlaştırma.....	36
2.4.2. Yaratıcı Muhasebe Uygulamaları.....	37
2.4.3. Agresif Muhasebe (Aggressive Accounting).....	39
2.4.4. Büyük Temizlik Muhasebesi (Big Bath Accounting).....	40
2.4.5. Hileci Finansal Raporlama (Fraudulent Financial Reporting).....	41
2.5. Kazanç Yönetimi Teşvikleri.....	42
2.5.1. Bonus Elde Etme.....	42
2.5.2. Siyasi Maliyet Teşvikleri.....	43
2.5.3. Sermaye Piyasası Teşvikleri.....	44
2.5.4. Hisse Senedi Teşvikleri.....	45
2.6. Kazanç Yönetimi Stratejileri.....	46
2.6.1. Gelirlerin Muhasebeleştirilmesi İle İlgili Finansal Bilgi Manipülasyonu.....	46
2.6.1.1. Gerçekleşmemiş Satışları Gerçekleşmiş Gibi Kabul Etme ve Kaydetme.....	46
2.6.1.2. Konsinye Satışların Satış Geliri Olarak Kaydedilmesi.....	47
2.6.1.3. Fiktif Gelir Kaydı.....	48
2.6.2. Giderlerin Muhasebeleştirilmesi ile İlgili Finansal Bilgi Manipülasyonu Teknikleri.....	48
2.6.2.1. Giderlerin Aktifleştirilmesi.....	49
2.6.2.2. Amortisman Metodunun veya Periyodunun Değiştirilmesi.....	50
2.6.2.3. Şerefiyenin İtfa Süresi.....	51
2.6.2.4. Gelecek Dönem Giderlerinin Cari Yıla Kaydırılması.....	51
2.6.3. Varlık ve Yükümlülüklerin Muhasebeleştirilmesi Sürecinde Finansal Bilgi Manipülasyonu.....	52
2.6.3.1. Stok Değerleme Yönteminin Değiştirilmesi.....	52
2.6.3.2. Varlıkların Karşılıkların Azaltılması.....	53
2.6.3.3. Değersiz Varlıkların Zarar Kaydedilmemesi.....	54
2.7. Türkiye Kazanç Yönetimi Hakkındaki Çalışmalar.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAZANÇ YÖNETİMİ EKSENİNDE ETİK DEĞER ALGI ANALİZİNİN BELİRLENMESİ İÇİN YAPILAN ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3. KAZANÇ YÖNETİMİ	
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	56
3.2. Araştırmanın Evreni ve Yöntemi.....	57
3.3. Araştırmanın Kişisel Bilgilerinin Değerlendirilmesi.....	58
3.4. Kazanç Yönetimi İle İlgili Senaryoların Analizi.....	65
3.4.1. Senaryo1a İle İlgili Analiz Sonuçları.....	66
3.4.1.1. Senaryo1a İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları.....	66
3.4.1.2. Senaryo1a İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları.....	67
3.4.1.3. Senaryo1a İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları.....	68
3.4.1.4. Senaryo1a İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları.....	71
3.4.1.5. Senaryo1a İle Çalışma Hayatı Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları.....	72
3.4.1.6. Senaryo1a İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları.....	75
3.4.2. Senaryo1b İle İlgili Analiz Sonuçları.....	78
3.4.2.1. Senaryo1b İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları.....	78
3.4.2.2. Senaryo1b İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları.....	79
3.4.2.3. Senaryo1b İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları.....	80
3.4.2.4. Senaryo1b İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları.....	82
3.4.2.5. Senaryo1b İle Çalışma Hayatı Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları.....	85
3.4.2.6. Senaryo1b İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları.....	88
3.4.3. Senaryo2 İle İlgili Analiz Sonuçları.....	90
3.4.3.1. Senaryo2 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları.....	90
3.4.3.2. Senaryo2 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları.....	91
3.4.3.3. Senaryo2 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları.....	92
3.4.3.4. Senaryo2 İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları.....	95

3.4.3.5. Senaryo2 İle Çalışma Hayatı Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları.....	96
3.4.3.6. Senaryo2 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları.....	99
3.4.4. Senaryo3 İle İlgili Analiz Sonuçları.....	102
3.4.4.1. Senaryo3 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları.....	102
3.4.4.2. Senaryo3 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları.....	103
3.4.4.3. Senaryo3 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları.....	104
3.4.4.4. Senaryo3 İle Hayatımızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları.....	106
3.4.4.5. Senaryo3 İle Çalışma Hayatı Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları.....	108
3.4.4.6. Senaryo3 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları.....	111
3.4.5. Senaryo4 İle İlgili Analiz Sonuçları.....	114
3.4.5.1. Senaryo4 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları.....	114
3.4.5.2. Senaryo4 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları.....	115
3.4.5.3. Senaryo4 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları.....	116
3.4.5.4. Senaryo4 İle Hayatımızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları.....	119
3.4.5.5. Senaryo4 İle Çalışma Hayatı Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları.....	120
3.4.5.6. Senaryo4 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları.....	123
3.4.6. Senaryo5 İle İlgili Analiz Sonuçları.....	125
3.4.6.1. Senaryo5 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları.....	125
3.4.6.2. Senaryo5 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları.....	126
3.4.6.3. Senaryo5 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları.....	128
3.4.6.4. Senaryo5 İle Hayatımızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları.....	132
3.4.6.5. Senaryo5 İle Çalışma Hayatı Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları.....	133
3.4.6.6. Senaryo5 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları.....	135
3.4.7. Senaryo6 İle İlgili Analiz Sonuçları.....	138
3.4.7.1. Senaryo6 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları.....	138
3.4.7.2. Senaryo6 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları.....	139

3.4.7.3.	Senaryo6	İle	Kariyer	Planları	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	140			
3.4.7.4.	Senaryo6	İle	Hayatınızın	Büyük	Kısımının	Geçtiği	Yer	Değişkeni			
								Analiz	Sonuçları.....	142	
3.4.7.5.	Senaryo6	İle	Çalışma	Hayatı	Etkileyecek	Etik	Davranış	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	144
3.4.7.6.	Senaryo6	İle	Etik	Kurallara	Aykırı	Davranış	Sebepleri	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	146
3.4.8.	Senaryo7	İle	İlgili	Analiz	Sonuçları.....					149	
3.4.8.1.	Senaryo7	İle	Cinsiyet	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....				151	
3.4.8.2.	Senaryo7	İle	Yaş	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....				152	
3.4.8.3.	Senaryo7	İle	Kariyer	Planları	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....			155	
3.4.8.4.	Senaryo7	İle	Hayatınızın	Büyük	Kısımının	Geçtiği	Yer	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	157
3.4.8.5.	Senaryo7	İle	Çalışma	Hayatı	Etkileyecek	Etik	Davranış	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	159
3.4.8.6.	Senaryo7	İle	Etik	Kurallara	Aykırı	Davranış	Sebepleri	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	160
3.4.9.	Senaryo8	İle	İlgili	Analiz	Sonuçları.....					161	
3.4.9.1.	Senaryo8	İle	Cinsiyet	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....				161	
3.4.9.2.	Senaryo8	İle	Yaş	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....				162	
3.4.9.3.	Senaryo8	İle	Kariyer	Planları	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....			164	
3.4.9.4.	Senaryo8	İle	Hayatınızın	Büyük	Kısımının	Geçtiği	Yer	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	167
3.4.9.5.	Senaryo8	İle	Çalışma	Hayatı	Etkileyecek	Etik	Davranış	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	169
3.4.9.6.	Senaryo8	İle	Etik	Kurallara	Aykırı	Davranış	Sebepleri	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	172
3.4.10.	Senaryo9	İle	İlgili	Analiz	Sonuçları.....					174	
3.4.10.1.	Senaryo9	İle	Cinsiyet	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....				174	
3.4.10.2.	Senaryo9	İle	Yaş	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....				175	
3.4.10.3.	Senaryo9	İle	Kariyer	Planları	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....			176	
3.4.10.4.	Senaryo9	İle	Hayatınızın	Büyük	Kısımının	Geçtiği	Yer	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	178
3.4.10.5.	Senaryo9	İle	Çalışma	Hayatı	Etkileyecek	Etik	Davranış	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	180
3.4.10.6.	Senaryo9	İle	Etik	Kurallara	Aykırı	Davranış	Sebepleri	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....	183
3.4.11.	Senaryo10	İle	İlgili	Analiz	Sonuçları.....					185	
3.4.11.1.	Senaryo10	İle	Cinsiyet	Değişkeni	Analiz	Sonuçları.....				185	

3.4.11.2.	Senaryo10	İleYaş	Değişkeni	Analiz	
Sonuçları.....					186
3.4.11.3.	Senaryo10	İleKariyer	Planları	Değişkeni	Analiz
Sonuçları.....					187
3.4.11.4.	Senaryo10	İleHayatınızın	Büyük Kısmının	Geçtiği Yer	Değişkeni
Analiz Sonuçları.....					191
3.4.11.5.	Senaryo10	İle Çalışma	Hayatı Etkileyecek	Etik Davranış	Değişkeni
Analiz Sonuçları.....					193
3.4.11.6.	Senaryo10	İleEtik	Kurallara Aykırı	Davranış	Sebepleri
Analiz Sonuçları.....					196
SONUÇ.....					199
KAYNAKÇA.....					213
KAZANÇ YÖNETİMİ ANKETİ.....					224

ÖZET

Kazanç yönetimi en geniş anlamda genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine (GKGMİ) bağlı kalarak finansal raporlara ve muhasebe verilerine kasıtlı müdahale anlamına gelmektedir. Bu müdahale bazen yöneticilerin hedeflerine ulaşması amacıyla bazen de şirketlerin amaçları doğrultusunda gerçekleşmektedir. Kazanç yönetimi uygulamalarının temelinde de bu neden yatmaktadır. Ayrıca şirketin ekonomik performansı hakkında hissedarları ve kamuyu yanıltmak da kazanç yönetimi uygulamalarının sebepleri arasında yer almaktadır.

Bu çerçevede araştırmamızın amacı, kazanç yönetimi uygulamalarında öğrencilerin algılama düzeylerindeki etik yargı farklılıklarını belirlemektir. Bu temel amacın yanında öğrencilerinin etik ikileme düşmelerine neden olan faktörleri irdelemek, etik yargı farklılıklarının cinsiyet, kültür, yaş vb. faktörler ile etik ikilem arasında fark olup olmadığını ortaya koymaktır.

Bu çalışmada; kazanç yönetiminin tanımı, amacı, nedenleri, teşvikleri ve stratejileri, muhasebe meslek mensuplarında bulunması gereken kişisel özellikler, muhasebede meslek ahlakına duyulan gereksinim ve bu meslek ahlakına yönelik yaklaşımlar, muhasebe ve etik ilişkisi son olarak da Türkiye’de muhasebe meslek etiğine yönelik yapılan düzenlemeler incelenmiştir.

Tezimizdeki uygulamada, kazanç yönetimi ve etik değer ilişkisini tespiti ve ölçülmesi ile ilgili sorunlara ve ülkemizde gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Meslek Etiği, Muhasebe Etiği, Kazanç Yönetimi, Kazanç Yönetimi Stratejileri.

ABSTRACT

Earnings management, in the widest sense, means the deliberate intervention in the financial reports and accounting data by depending on generally accepted accounting principles (GAAP). This intervention is actualized sometimes in order that the administrators reach for their goals and sometimes in accordance with the target of the companies. Additionally, misleading the shareholders and the public about economical performance of the companies is also among the reasons for the earnings management applications.

Within this frame, the aim of this study is to identify students' ethical judgement differences in their perception levels in the earnings management applications. In addition to this main aim, it is also to discuss the factors pushing the students into a dilemma and to find out whether there are differences between the ethical dilemma and the factors like gender, culture, age and etc. in terms of ethical judgement differences.

In this study, it has been discussed the definition of the earnings management, its reasons, objectives, incentives and strategies. Besides, it has also been touched on the profession of accounting, the individual characteristics that are required to have by the people dealing with financial issues, the ethical attitudes towards this profession, the relationship between accounting and the ethics and finally the regulations that have been performed on the ethics of accounting profession in Turkey.

It has been aimed to set light to the issues concerning the determination and the evaluation of earnings management and ethical values relationship as well as to shed a light on the further studies to be held in our country in the future.

Key Words: Ethics, Occupational Ethics, Accounting Ethics, Earnings Management, Earnings Management Strategies

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 3568 Sayılı, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Etikle İlgili Olan Maddeler.....	26
Tablo 2: Kazanç Yönetim Uygulama Nedenleri.....	35
Tablo 3: Yaratıcı Muhasebe Uygulamaları Örnekleri.....	38
Tablo 4: Gider Azaltıcı Yöntemler – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	66
Tablo 5: Gider Azaltıcı Yöntemler – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	66
Tablo 6: Gider Azaltıcı Yöntemler - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 7: Gider Azaltıcı Yöntemler - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	67
Tablo 8: Gider Azaltıcı Yöntemler - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	68
Tablo 9: Gider Azaltıcı Yöntemler – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	68
Tablo 10: Gider Azaltıcı Yöntemler – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	69
Tablo 11: Gider Azaltıcı Yöntemler – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 12: Gider Azaltıcı Yöntemler – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	71
Tablo 13: Gider Azaltıcı Yöntemler – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	71
Tablo 14: Gider Azaltıcı Yöntemler – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	72
Tablo 15: Gider Azaltıcı Yöntemler – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	73
Tablo 16: Gider Azaltıcı Yöntemler – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	74
Tablo 17: Gider Azaltıcı Yöntemler - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	75

Tablo 18: Gider Azaltıcı Yöntemler - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	75
Tablo 19: Gider Azaltıcı Yöntemler - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	77
Tablo 20: Şüpheli Ticari Alacaklar – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	78
Tablo 21: Şüpheli Ticari Alacaklar – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	78
Tablo 22: Şüpheli Ticari Alacaklar - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Testi.....	79
Tablo 23: Şüpheli Ticari Alacaklar - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	79
Tablo 24: Şüpheli Ticari Alacaklar - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	80
Tablo 25: Şüpheli Ticari Alacaklar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	80
Tablo 26: Şüpheli Ticari Alacaklar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu	81
Tablo 27: Şüpheli Ticari Alacakları - Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	82
Tablo 28: Şüpheli Ticari Alacaklar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	82
Tablo 29: Şüpheli Ticari Alacaklar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	83
Tablo 30: Şüpheli Ticari Alacaklar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	84
Tablo 31: Şüpheli Ticari Alacaklar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Arasındaki İlişki Analizi.....	85
Tablo 32: Şüpheli Ticari Alacaklar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	85
Tablo 33: Şüpheli Ticari Alacaklar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları.....	87
Tablo 34: Şüpheli Ticari Alacaklar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	88

Tablo 35: Şüpheli Ticari Alacaklar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	88
Tablo 36: Şüpheli Ticari Alacaklar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları	90
Tablo 37: Tekrarlanmayan Satışlar - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 38: Tekrarlanmayan Satışlar - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	91
Tablo 39: Tekrarlanmayan Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki Mann Whitney U Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 40: Tekrarlanmayan Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 41: Tekrarlanmayan Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	92
Tablo 42: Tekrarlanmayan Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	92
Tablo 43: Tekrarlanmayan Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	93
Tablo 44: Tekrarlanmayan Satışlar - Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	94
Tablo 45: Tekrarlanmayan Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	95
Tablo 46: Tekrarlanmayan Satışlar- Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	95
Tablo47: Tekrarlanmayan Satışlar- Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	96
Tablo 48: Tekrarlanmayan Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	97
Tablo 49: Tekrarlanmayan Satışlar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	97
Tablo 50: Tekrarlanmayan Satışlar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	98
Tablo 51: Tekrarlanmayan Satışlar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni ArasındakiKruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	99

Tablo 52: Tekrarlanmayan Satışlar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	99
Tablo 53: Tekrarlanmayan Satışlar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	101
Tablo 54: Tekrarlanmayan Satışlar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	102
Tablo 55: Stok Değer Yöntemi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	102
Tablo56: Stok Değer Yöntemi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	103
Tablo57: Stok Değer Yöntemi - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	103
Tablo 58: Stok Değer Yöntemi - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	104
Tablo 59: Stok Değer Yöntemi - Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	104
Tablo 60: Stok Değer Yöntemi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	105
Tablo 61: Stok Değer Yöntemi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	106
Tablo 62: Stok Değer Yöntemi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	106
Tablo 63: Stok Değer Yöntemi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	107
Tablo 64: Stok Değer Yöntemi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	108
Tablo 65: Stok Değer Yöntemi – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	109
Tablo 66: Stok Değer Yöntemi - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	109
Tablo 67: Stok Değer Yöntemi - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	110
Tablo 68: Stok Değer Yöntemi – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	111
Tablo 69: Stok Değer Yöntemi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	111

Tablo 70: Stok Değer Yöntemi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	111
Tablo 71: Stok Değer Yöntemi - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	113
Tablo 72: Nakit Faaliyetleri - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	114
Tablo 73: Nakit Faaliyetleriyle – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	114
Tablo 74: Nakit Faaliyetleri - Cinsiyet Değişkeni ile Mann Whitney-U Testi.....	115
Tablo 75: Nakit Faaliyetleri – Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	115
Tablo 76: Nakit Faaliyetleri - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	116
Tablo 77: Nakit Faaliyetleri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	116
Tablo 78: Nakit Faaliyetleri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	117
Tablo 79: Nakit Faaliyetleri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	118
Tablo 80: Nakit Faaliyetleri - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	119
Tablo 81: Nakit Faaliyetleri - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	119
Tablo 82: Nakit Faaliyetleri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	120
Tablo 83: Nakit Faaliyetleri - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	120
Tablo 84: Nakit Faaliyetleri - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	121
Tablo 85: Nakit Faaliyetleri – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	122
Tablo 86: Nakit Faaliyetleri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	123
Tablo 87: Nakit Faaliyetleri - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	124

Tablo 88: Döviz Kuru Değerlemesi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	125
Tablo 89: Döviz Kuru Değerlemesi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	125
Tablo 90: Döviz Kuru Değerlemesi - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Testi.....	126
Tablo 91: Döviz Kuru Değerlemesi - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	127
Tablo 92: Döviz Kuru Değerlemesi - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	127
Tablo 93: Döviz Kuru Değerlemesi – Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	128
Tablo 94: Döviz Kuru Değerlemesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	128
Tablo 95: Döviz Kuru Değerlemesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	129
Tablo 96: Döviz Kuru Değerlemesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	130
Tablo 97: Döviz Kuru Değerlemesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	131
Tablo 98: Döviz Kuru Değerlemesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	132
Tablo 99: Döviz Kuru Değerlemesi – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	132
Tablo 100: Döviz Kuru Değerlemesi - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	133
Tablo 101: Döviz Kuru Değerlemesi - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	134
Tablo 102: Döviz Kuru Değerlemesi - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	135
Tablo 103: Döviz Kuru Değerlemesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	136
Tablo 104: Döviz Kuru Değerlemesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	136

Tablo 105: Döviz Kuru Değerlemesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	137
Tablo 106: Faiz Geliri - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	138
Tablo 107: Faiz Geliri - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	138
Tablo 108: Faiz Geliri – Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	139
Tablo 109: Faiz Geliri - Yaş Değişken Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	139
Tablo 110: Faiz Geliri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	140
Tablo 111: Faiz Geliri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	141
Tablo 112: Faiz Geliri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	142
Tablo 113: Faiz Geliri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	143
Tablo 114: Faiz Geliri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	143
Tablo 115: Faiz Geliri – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	144
Tablo 116: Faiz Geliri – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi Sonuçları.....	145
Tablo 117: Faiz Geliri – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	146
Tablo 118: Faiz Geliri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	147
Tablo 119: Faiz Geliri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	147
Tablo 120: Faiz Geliri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	149
Tablo 121: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	150

Tablo 122: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	150
Tablo 123: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Testi.....	151
Tablo 124: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Yaş Değişkeni Arasında İlişki Analizi Sonuçları.....	151
Tablo 125: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	152
Tablo 126: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	152
Tablo 127: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi	153
Tablo 128: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	154
Tablo 129: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	155
Tablo 130: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	155
Tablo 131: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Hayatının Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	156
Tablo 132: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	157
Tablo 133: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Çapraz Tablo İlişkisi.....	158
Tablo 134: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları.....	159
Tablo 135: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki İlişki Analizi.....	160
Tablo 136: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	160
Tablo 137: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	161
Tablo 138: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	161

Tablo 139: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Cinsiyet Değişkeni ile Mann Whitney-U Testi.....	162
Tablo 140: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	162
Tablo 141: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	163
Tablo 142: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	163
Tablo 143: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	164
Tablo 144: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	165
Tablo 145: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	166
Tablo 146: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	167
Tablo 147: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	168
Tablo 148: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	168
Tablo 149: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	169
Tablo 150: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	170
Tablo 151: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	171
Tablo 152: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	172
Tablo 153: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	172
Tablo 154: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	174
Tablo 155: Konsinye Satışları – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	174

Tablo 156: Konsinye Satışları – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	175
Tablo 157: Konsinye Satışlar – Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	175
Tablo 158: Konsinye Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	176
Tablo 159: Konsinye Satışlar – Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	176
Tablo 160: Konsinye Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	177
Tablo 161: Konsinye Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	177
Tablo 162: Konsinye Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	178
Tablo 163: Konsinye Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	179
Tablo 164: Konsinye Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	179
Tablo 165: Konsinye Satışlar – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analiz Sonuçları.....	180
Tablo 166: Konsinye Satışlar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	180
Tablo 167: Konsinye Satışlar - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	181
Tablo 168: Konsinye Satışlar – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	182
Tablo 169: Konsinye Satışlar – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	183
Tablo 170: Konsinye Satışlar – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	183
Tablo 171: Konsinye Satışlar – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Sebepleri Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	185
Tablo 172: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	185

Tablo 173: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	186
Tablo 174: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	186
Tablo 175: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu.....	187
Tablo 176: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi Sonuçları.....	187
Tablo 177: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	188
Tablo 178: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	190
Tablo 179: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	191
Tablo 180: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	191
Tablo 181: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	192
Tablo 182: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi	193
Tablo 183: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	194
Tablo 184: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	195
Tablo 185: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi.....	196
Tablo 186: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi.....	196
Tablo 187: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları.....	198

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı.....	58
Şekil 2: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Yaş Dağılımı.....	59
Şekil 3: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Gaziosmanpaşa Üniversitesi).....	60
Şekil 4: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Ondokuz Mayıs Üniversitesi).....	60
Şekil 5: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Cumhuriyet Üniversitesi).....	61
Şekil 6: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Çukurova Üniversitesi).....	61
Şekil 7: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Dağılımı.....	62
Şekil 8: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Çalışma Hayatında Etik Davranışı Etkileyen Faktörler Dağılımı.....	63
Şekil 9: Araştırma Kapsamındaki Etik Kurallara Aykırı Davranış Faktörlerinin Dağılımı.....	64

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz yüzyılda; her alanda yaşanan hızlı değişim ve gelişimler, küresel işletmecilik çevresini her daim etkilemektedir. Değişim ve gelişimlerin en önemlilerinden birisini de etik konusu oluşturmaktadır. Son zamanlardaki işletmecilik faaliyetleri incelendiğinde hemen hemen her meslek grubunda etik ilkelerin / kodların yer almaya başladığı dikkat çekmektedir. Yaşanan bu gelişmelerle aynı doğrultuda olan muhasebe mesleğinin işletmecilik faaliyetlerindeki yeri çok daha önemli hal almış ve muhasebe mesleğine dair etik ilkeler üzerinde önemle durulan bir konu olmaya başlamıştır.¹

Muhasebe meslek mensuplarının mesleklerinin icrası gereği teknik bilgi ve deneyime sahip olmalarıyla beraber mesleki etik değerlere bağlı bulunmaları ve bu değerleri eylemlerine yansıtmaları gerekmektedir. Toplumda muhasebe mesleğine olan saygınlığın ve güvenin artmasında, meslek işlevinin topluma iyi bir şekilde anlatılması ve toplumsal ahlâk kuralları kapsamında en iyi ve etkili bir şekilde yürütülmesinde muhasebecilerin sahip oldukları ahlâki değerlerin önemi büyüktür. Bundan dolayı meslek mensupları toplumun değerlerine önem vererek, yükümlülüklerini yerine getirirken tarafsız olmak, belli kişi ya da grupların değil bütün toplumun menfaatlerini gözeterek bilgi üretiminde gerçeğe uygun, dürüst, güvenilir, objektif ve dürüst davranmak zorundadırlar.²

Muhasebe mesleğinde yer alan etik kuralların da kendine özgü nitelik taşıdıkları görülmektedir. Bu kuralların bir kısmı hukuki kapsamda yasalaştırılmış, bir kısmı ise meslek kuruluşları tarafından yazılı kurallara dönüştürülmüştür. Etik kavramı ağırlıklı olarak subjektif esaslara dayanmaktadır. Bu sebepten dolayı kişilerin kültürel diyalektiği, bağlı bulunduğu toplum, ırk, din ve ekonomik refah düzeyi gibi ilkelerin etkisinde kalmaktadır. Bu ilkeler kişilerin etik kurallara uyup uymaması noktasında önemli roller üstlenmektedir. İş hayatında da etik kuralların yerine getirilmesi bu ilkelerden önemli seviyede etkilenmektedir.

---

¹KURNAZ, Niyazi, GÜMÜŞ, Yusuf, Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Mesleği İle İlgili Etik Dışı Davranışlara İlişkin Algı Analizi: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Örneği, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 46, Nisan 2010, s.158.

²GÜLSEVİ, Yıldız, Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İli Merkezinde Bir Uygulama, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 36, Ağustos-Aralık 2010 s.158.

Etik kurallarla ilgili bilgi sahibi olan, kabul eden ve değer veren herkesin bu kuralları mutlaka uygulayacağını beklemek doğru bulunmamaktadır. Etik kuralların uygulanması sırasında bazı zamanlar psikolojik ve ekonomik faktörler ağır basabilmekte ve bu kuralların ihlali söz konusu olabilmektedir.³

Muhasebe politikaları düzenlemelerindeki yetersizlikler ve eksiklikler ve politikaların esnek oluşu finansal tabloların farklı bir biçimde hazırlanması, sunulması ve yorumlanmasına ve dolayısıyla da kazanç yönetimi uygulamalarının oluşmasına sebep olabilmektedir. Özellikle tepe yönetimi, muhasebe politikalarındaki bu esnekliklerden yararlanmak şartıyla, işletmelerin istedikleri amaçlara ulaşmasını sağlayabilmektedirler.⁴

Yöneticiler işletmeyle alakalı olarak bilinçli bir şekilde işletmenin imajıyla oynamaktadırlar. Bir kişinin başarısında sahip oldukları kadar kişisel olarak algılanması da son derece önemli olmaktadır. Benzer şekilde şirketin gelecekteki piyasa başarısında algılanan kazanç kalitesi şirketin gerçek kazanç kalitesi kadar önemli görülmektedir. Yöneticiler bu durumun farkında oldukları için daimi olarak işletmenin finansal durumunun iyi olduğunu göstermeye çalışmaktadırlar.⁵

Çalışmamızın ilk bölümünde genel olarak muhasebe mesleği üzerinde durulmuş, muhasebe meslek mensuplarında olması gereken kişisel özellikler, muhasebe meslek ahlakına duyulan gereksinim ve yaklaşımlar açıklanmıştır. Diğer yandan, muhasebe ve etik ilişkisi adı altında etik kavramı, muhasebe meslek etiği ve muhasebe meslek etiği konularına açıklık getirilmiştir. Ayrıca Türkiye’de muhasebe meslek etiğine yönelik yapılan düzenlemelere de yer verilmiştir.

---

³KUTLU, H. Ali, Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İkilemleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2008, 63–2, s.144.

⁴Ç.DOĞAN, Özgür, Yaratıcı Muhasebe ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda İşlem Gören Şirketler Üzerine Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2011, s.1.

⁵KABADAYI, Nurcan, *Kazanç Yönetimi Konusunda Etik Değer Anlayışının Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010, s.29.

Çalışmamızın ikinci bölümünde kazanç yönetimi üzerinde detaylı bir şekilde durularak kazanç yönetimin nedenleri, amaçları, araçları, teşvikleri tek tek açıklanmıştır. Daha sonra kazanç yönetimi stratejileri; gelirlerin muhasebeleştirilmesi ile ilgili finansal bilgi manipülasyonu, giderlerin muhasebeleştirilmesi ile ilgili finansal bilgi manipülasyonu, varlık ve yükümlülüklerin muhasebeleştirilmesi sürecinde finansal bilgi manipülasyonu başlıkları altında kapsamlı olarak incelenmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde, işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyet, yaş, kariyer planı, hayatının büyük kısmını geçirdikleri yer, çalışma hayatında etik davranışları etkileyebilecek faktörler ve etik kurallara aykırı davranış sebepleri değişkenleri ile senaryolar arasında Ki-kare analizi, Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis testi sonuçlarına yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİ VE ETİK YARGI

1.1. Muhasebe Kavramı

Yüzyıllar boyunca pek çok evreden geçmiş olan ve günümüzde de tüm ülkelerin ekonomik yaşamında vazgeçilmez bir unsur olan muhasebe çift yanlı defter tutma sistemi olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır. (Kaynağı bul)

1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile ülkemizde muhasebe ilk kez bir düzene bağlanmıştır. Bu kanun, Fransız Ticaret Kanunu'nun açıklaması niteliğinde olduğundan muhasebe uzun süre Fransız muhasebe literatürünün etkisine maruz kalmıştır. Bu arada muhasebe orta öğretimde bazı okulların programına girmiştir. 1883 yılında İstanbul'da açılan Ticaret Mekteb-i Âlisi" nin esaslı derslerinden biri olarak okutulmaya başlanmıştır.⁶

Muhasebe, bir örgütün kaynaklarının meydana gelişini, bu kaynakların kullanılma şeklini, örgütün işlemleri sonucunda bu kaynaklardak, artış veya azalışları ve örgütün mali açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten ve bu bilgileri ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir "bilgi sistemi" olarak tanımlanmaktadır.⁷

Öncelikle işletme yönetiminde *muhasebe*, önemli bir araç konumuna sahiptir. İşletmeler için salt finansal sonuçları yansıtan bir gösterge olmakla birlikte yönetim ve karar alma aşamalarının tümünde geçerli bilgileri sağlama işlevini de üstlenmiştir.

Muhasebenin temel fonksiyonları aşağıdaki gibi sıralanabilir:⁸

- ✓ İş olgularının derlenmesi ve kayıt edilmesi,
- ✓ Kayıtların, ilgili iş olgularıyla birlikte yönetim için kullanışlı olabilecek şekilde sınıflara ayrılması,
- ✓ Sistemce taşınan bilgilerin karar vericiler için özetlenmesi ve raporlanması.

---

⁶ <http://alaettinimamoglu.com/files/genmuhdersnotu.pdf>.

⁷ DEMİR, Volkan, GÖKÇEN, H. Burak, Stratejik Yönetim Muhasebesi Ve Vergi Planlama İlişkisi: Vergi Planlamasına Dayalı Maliyetleme (VPDM), Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Ocak 2014, Sayı 4, s.18.

⁸ http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/5f26eb0e92110ca_ek.pdf

1.2. Muhasebenin Temel Kavramları

Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin ve muhasebe standartlarının dayanağı muhasebe temel kavramları muhasebenin kuramsal temelini oluşturur. Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin ve muhasebe standartlarının temel muhasebe kavramlarına ters düşmemesi gerekmektedir. Temel muhasebe kavramları evrensel bir nitelik taşımakta ve ulusal ve uluslararası muhasebe uygulamalarına yön vermektedir. Muhasebenin temel kavramları şunlardır.⁹

1.2.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı

Bu kavram muhasebenin görevini yerine getirme konusundaki sorumluluğunu belirtmekte ile birlikte muhasebenin kapsamını, anlamını, yerini ve amacını göstermektedir. Muhasebe görevini yerine getirirken tarafsız, dürüst ve gerçeğe uygun bilgi sunması gerekmektedir. Yani muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde, muhasebe organizasyonunda ve mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında; belli kişi veya zümrelerin değil tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu nedenle işletme mali durumu ve faaliyet sonuçlarını saptarken belirli ilkeleri ve kuralları dikkate almak zorundadır.¹⁰

1.2.2. Kişilik Kavramı

Muhasebenin ahlaklı, adaletli ve objektif olmasını ve işletmeyle ilgili çeşitli gruplara (hissedarlar, çalışanlar, müşteriler, satıcılar, tüketiciler, devlet) gerçek ve doğru bilgileri sunması gerektiğini ifade etmektedir. İşletmenin sahiplerinden, yöneticilerinden, personelinden ve diğer ilgililerden ayrı bir kişiliğe sahiptir. Ayrı bir kişiliğe sahip işletmenin muhasebe işlemlerinin sadece bu kişilik adına yürütülmesi gerektiğini öngörmektedir.¹¹

---

⁹ ÇELİK, Orhan, Muhasebe ve Finansal Raporlama, Lisanslama Sınavı Çalışma Kitapları, s.12.

¹⁰ TETİK, Nilüfer, Muhasebenin Temel Kavramları Ve Mali Tablolar İlkelerinin Yönetim Muhasebesi Açısından Değerlendirilmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, Y. 1997, S. 2 (Kış), s.147–160, s.149.

¹¹ DEMET, Murat, Finansal Muhasebe, SMMM Sınavlarına Yönelik Ders Kitabı, s.5.

1.2.3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı

Firmanın faaliyetlerinin sürekli olması da muhasebenin temel ilkelerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Firmanın bilançosu ve hesaplarının firmanın değerini yansıtmaktadır. Uluslararası Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GAAP);

“Finansal tablolar, işletmenin sürekliliği üzerine düzenlenmekte ve öngörülen zamanda faaliyetlerine devam edeceği varsayılmaktadır. Sonuçta, işletmenin amacı faaliyetlerini kısıtlamamak ya da likiditeye gerek duymamaktır.”

İşletmenin sürekliliği prensibi muhasebede çok önemli bir yere sahiptir. Her ne kadar kavram açık ve anlaşılır olsa da uygulamada bir takım zorluklar ile karşılaşıldığı görülmektedir.¹²

1.2.4. Dönemsellik Kavramı

Dönemsellik kavramı; işletmenin sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçları, diğer dönemlerden bağımsız olarak belirlenmektedir. Tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilen gelir ve giderler, hasılat, gelir veya kârların içinde bulunulan döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması bu kavramın gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kavramın, işletmeler açısından geçerliliğinin bulunmadığı veya ortadan kalktığı durumlarda ise bu durumun mali tabloların dipnotlarında açıklanması gerekmektedir.¹³

---

¹² ARAS, Güler, Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Muhasebe ve Denetim Uygulamalarına Yansımaları, Muhasebe ve Denetime Geleneksel Bakış, s.5.

¹³ <http://giresuniktisat.blogspot.com.tr/2014/06/muhasebe-temel-kavramlar.html>

1.2.5. Parayla Ölçülme Kavramı

Parayla ölçülme kavramı, ticari işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılmasını ifade etmektedir. Yani, bir ticari işlem sadece parayla ifade edilebildiği zaman çift yanlı kayıt sisteminde kendine yer bulabilmektedir. Bu amaçlar muhasebe işlemleri ulusal para birimine göre kaydedilmekte ve raporlanmaktadır. Ayrıca kullanılan para biriminin de aynı para birimi olması gerekmektedir.

Ticari işlemlerin kaydedilmesi ve finansal tabloların ulusal para birimine göre raporlanması, işletmelerin tüm işlemlerinin ulusal para birimi ile gerçekleşeceği anlamına gelmemektedir. İşletme doğal olarak farklı para birimleriyle de işlemler yapabilmekte ve yapılan bu işlemler ulusal para birimine çevrilerek muhasebeleştirilmektedir.¹⁴

1.2.6. Maliyet Esası Kavramı

Para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç işletmenin sahip olduğu varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların **elde edilme maliyetlerinin** esas alınması gereğini ifade etmektedir.¹⁵

1.2.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı

Bu kavram, muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtan ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve ön yargısız davranılması gereğini ifade eder.¹⁶

1.2.8. Tutarlılık Kavramı

Tutarlılık kavramı, muhasebe uygulamalarında kullanılacak olan muhasebe politikalarının, birbirini izleyen dönemlerde değiştirilmeden uygulanmasını ifade etmektedir. Bu kavramın amacı işletmelerin mali durumunu, faaliyet sonuçlarını ve bu faaliyetlere ilişkin yorumların karşılaştırılmasını sağlamaktadır. Tutarlılık kavramı, benzer olay ve işlemlerde, kayıt düzenleri ile değerlendirme ölçülerinin değişmezliğini ve mali tablolarda biçim ve içerik yönünden tek düzeni öngörmektedir.

---

¹⁴ ÇELİK, Orhan, A.g.e., s.15.

¹⁵ Y. KAYGUSUZ, Sait ve Ark., Genel Muhasebe-I, Anadolu Üniversitesi Yayını, s.11.

¹⁶ Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı, Türmob Yayınları-234, s.9

Geçerli sebeplerin bulunduğu durumlarda, işletmeler, uyguladıkları muhasebe politikalarını değiştirebilme özgürlüğüne sahiptirler. Ancak bu değişiklikler ve değişiklikler sonucundaki parasal etkilerinin mali tabloların dipnotlarında açıklanması zorunlu olmaktadır.¹⁷

1.2.9. Tam Açıklama Kavramı

Finansal tabloların, bu tablolardan yararlanacak kişi ya da kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak şekilde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını ifade etmektedir. Finansal tablo kalemlerini kapsamayan ancak alınacak kararları gerçekleştirmesimümkün olaylara da yer verilmesi, bilanço dipnotlarının kullanılması tam açıklama kavramının sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.¹⁸

1.2.10. İhtiyatlılık Kavramı

Bu kavram, muhasebe olaylarında işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınması ve temkinli davranılması gereğini ifade etmektedir. Bu kavram gereği işletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırırlar ya da muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar. Ancak bu kavram gizli yedekler veya gereğinden fazla karşılıklar ayrılmasına sebep oluşturamaz.¹⁹

1.2.11. Önemlilik Kavramı

Önemlilik kavramı, bir hesap kalemi veya mâli bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek seviyede olmasını ifade etmektedir.

Önemli hesap kalemleri, mali olaylar ve diğer hususların finansaltablolarda yer alması zorunlu olmaktadır.²⁰

---

¹⁷KAYA, Aytekin, Genel Muhasebe Ders Notları, NSBMYO, 2012, s.3.

¹⁸ <http://temelmuhasebe.weebly.com/finansal-muhasebe-konu-oumlzeti.html>

¹⁹ Muhasebenin Temel Kavramları Ve Tekdüzen Hesap Planı, İSMMMO Mevzuat Serisi-2, İstanbul, 2005, s.17.

²⁰ <http://www.forumstajer.com/muhasebenin-temel-kavramlari-t2079.0.html>

1.2.12. Özün Önceliği Kavramı

Özün Önceliği kavramı, işlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve bu işlemlerin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınması gereğini ifade eden kavram olarak dikkat çekmektedir. Genel olarak işlemlerin biçimleri ile özleri paralel olmasının yanı sıra bazı durumlarda farklılıklar ortaya çıkabilmektedir. Bu takdirde, özün biçime önceliği esas olmaktadır.²¹

1.3. Muhasebe Mesleği

Meslek, insanlara faydalı mal ya da hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak amacıyla yapılan, belli bir eğitimle kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş sistemli etkinliklerin tamamı olarak tanımlanmaktadır.²²

Bir ülkenin iktisadi bütünlüğünü oluşturan muhasebe mesleği, özel ve kamu sektörüne ait tüm alanların muhasebe ile ilgili uygulamalarının mevcut kanunlara, ilkelere, kurallara, standart normlara uygun, objektif, kesin, zamanında ve güvenilir şekilde belli bir konumda ve kendi sorumluluklarında devam ettiren meslek gruplarının daimi olarak edindikleri iş veya iş uğraşı olarak tanımlanmaktadır.²³

Ekonomik, sosyal, finansal ve teknolojik alanlarda uygulama alanı bulan muhasebe mesleği değişimlerle birlikte artarak önem kazanmaya başlamış ve günümüz toplumu ile ticaret hayatı içinde oldukça etkili bir konuma yükselmiştir.²⁴

Meslek mensubu olmak için özel bir şart aranmamakta ve mesleğin yasal bir statüye kavuşturulmasına kadar geçen zaman diliminde kişiler usta çırak şeklinde veya bu duruma ihtiyaç duymaksızın mesleğini icra edebilmek için kendini meslek mensubu olarak nitelendirebilmektedir. Muhasebe mesleğini dağınık gösteren bu yapıdan kurtularak kanuni sınırlar içinde faaliyetlerini sürdürebilmesi yaklaşık 20 yıllık bir süreci kapsamış bulunmaktadır.²⁵

---

²¹ <http://iktisatbilgisi.blogspot.com.tr/2014/06/muhasebe-temel-kavramlar.html>

²² ÜSTÜNER, Mehmet, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Kış 2006, Sayı 45, ss: 109–127, s. 110.

²³ YILDIZ, Gülsevil, Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 36, Ağustos-Aralık 2010 ss. 155–178, s. 157.

²⁴ AYBOĞA, Hanifi, Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, 2003, 327–359, s. 332.

²⁵ ŞENGEL, Salim, Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme, Muhasebe Ve Finansman Dergisi, Sayı 47, Temmuz, s. 81–94, s. 82.

1932 senesinde muhasebe mesleğini yasal bir zemine kavuşturma çabaları başlamış ve bu sene ilk meslek tasarısı yasalı Maliye Bakanlığı'nın arşivinden bakanlıklar arasında gidip geldikten sonra kaybolmuştur.

Hükümet tarafından 1938 yılında hazırlanan Avukatlık Kanunu ile birlikte "Hesap Mütihazsıslığı Kanun Tasarısı" büyük çoğunluğu avukatlardan oluşan TBMM'de muhasebe mesleği mensuplarının müşterilerini yargı karşısında temsil etme hakkına sahip olmasıyla ilgili madde içerdiğinden şiddetli tartışmalar sonucu henüz tasarım aşamasındayken geri çekilmesine sebep olmuştur.²⁶

Mali müşavirlik mesleğinin yasal bir statüye kavuşturulması mücadelesine devam eden kuruluşlar olarak; 1936 yılında kurulan Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi Mezunları Cemiyeti, 1942 yılında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği, 1974 yılında Türkiye Muhasebeciler Dernekleri Federasyonu, 1976 yılında Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği göze çarpmaktadır.

13 Haziran 1989 tarihinde yayınlanan 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile çağdaş dünyanın vazgeçilmez unsurlarından biri olan muhasebecilik mesleği yıllardır süren mücadelelerin sonucunda yasal statüsüne kavuşmuştur.²⁷

3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile muhasebe mesleği, avukatlık, doktorluk gibi bir meslek yapısına kavuşmuştur. Serbest Muhasebeci Mali Müşavir" ve " Yeminli Mali Müşavir" olmak üzere iki unvan altında toplanmış ve 3568 sayılı kanunda bu unvanlara sahip olmanın özel şartları belirtilmiştir.²⁸

---

²⁶ <http://melikhara.com.tr/makaleler/ilk%20caglarda%20muhasebe.html>

²⁷ Biten Çalışma Dönemine Bakış, s.3, <http://www.turmob.org.tr/TurmobWeb/Attachment.aspx?param=+quFU/yYHWdwJaon/dnME+fjW2k7IEgf1mLtf1ihBJ76aPWhQpPqdOKChkx30/1W1/2CmsfnhQ0=>

²⁸ ALLAHVERDİ, Metin, KUZUCU, S. Caner, Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarının Meslek Standardı Problemi ve Bir Standart Önerisi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 39, Ağustos 2015, 770–778, s. 772.

26 Temmuz 2008 tarih ve 26948 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 5786 sayılı kanunla 3568 sayılı muhasebe meslek kanununda değişiklikler yapılmıştır. Serbest muhasebecilik kaldırılmış ve bundan sonrası için meslek ‘Serbest Muhasebeci Mali Müşavir’ unvanı ile yapılmaya başlanmıştır. Bu değişiklik en az lisans düzeyinde bir eğitimi şart koşturmaktadır. Ayrıca bu uygulama meslek elemanı yetiştiren MYO’ların işlerliğinin azalmasına sebep olduğu gibi artacak iş yükünü hafifletecek meslek mensuplarının yetiştirilmesinin sonlandırılmasına neden olabilecek bir çelişki de yaratmış bulunmaktadır.²⁹

Muhasebe mesleği devlet ve işletmeler açısından ekonomik hayatın ve mali yapının sağlıklı bir şekilde işleyişi, meslek mensuplarına bağlı olarak düşünülürse önemli meslek grupları arasında yer almaktadır. Meslek mensuplarına ekonomide meydana gelen değişiklikler ile beraber mali raporlamanın yanında denetim niteliklerinin de ön plana çıkması önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bütün bu sorumluluklar diğer mesleklerde olduğu gibi muhasebe mesleğinde de değer yargılarında ikileme düşme, kurallarda ve kararlarda anlaşamama ve mesleki sorunlar görülebilmektedir. Tüm yaşamış olduğu sorunlara rağmen meslek mensubu, mesleki ahlak kurallarına bağlı kalarak faaliyetlerine devam etmek zorundadır.³⁰

1.5. Muhasebe Meslek Mensuplarında Olması Gereken Kişisel Özellikler

3568 sayılı yasanın 01.06.1989 tarihinde kabul edilen ve 13.06.1989 tarihinde resmi gazete de yayınlanan 20194 sayılı kanunun dördüncü maddesinde meslek mensubunda olması istenen genel şartların “d” bendinde “taksirli suçlar hariç affa uğramış olsalar dahi, “Ağır hapis veya beş yıldan daha fazla hapis yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçlarında hüküm giymemiş olmak” ifadesiyle meslek mensuplarında olması gereken genel nitelikler belirtilmektedir.³¹

---

²⁹ OTLU, Fikret, DURMUŞ, A. Fethi ve SOLAK Bilal, (2012), Yüksekokulları Muhasebe Ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi Ve Bölümün Geleceği Hakkında Bir Araştırma: Malatya Meslek Yüksekokulu Uygulaması, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (55): 35–50, s. 36.

³⁰ GÖKGÖZ, Ahmet, ZEYTİN, Mustafa, Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2012, C.17, S.1, s. 477–493. s. 478.

³¹ ÖZYÜREK, Hamide, Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Nitelikler, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt 4, No 1, 2012, ss: 139–148, s. 142.

Muhasebe mesleğinin önemi 3568 sayılı meslek yasının yürürlüğe girmesi ile birlikte önemi artmaya başlamış bulunmaktadır. Dürüstlük, güvenilirlik ve objektiflik mesleğin temelini oluşturmaktadır. Yöneticilerine ve iş sahiplerine karşı sosyal sorumlulukları bulunan meslek mensuplarının ayrıca devlete ve topluma karşı da dürüstlük ve doğruluk sorumlulukları var olmaktadır. Bu sebeple muhasebe mesleğinin ehliyetli kişiler tarafından belirli standartlarda yürütülmesi ve ruhsat sahibi olmayanların mesleki faaliyette bulunmasına izin verilmemesi amaçlanmaktadır. Muhasebe mesleğinin kalitesini bu konuda eğitim veren okullar ve staj eğitimlerinin verilme önemi, derecesi ve kalitesi de etkilemektedir.³²

Çağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde olması ve teknolojiye uyum sağlaması için muhasebe meslek eğitiminin; öncelikle muhasebe eğitimi veren kişilerinde eğitimlerine dikkat edilmeli ve bu sürekli kılınmalıdır buna karşın öğrencilerde de sürekli eğitim anlayışının gelişmesi gerekmektedir. Öğrencilere verilen eğitim teknolojiye uygun, bilgisayar kullanma becerisini geliştiren ve yazılı sözlü teknolojik iletişim becerilerini geliştiren özelliklere sahip olması sürekli eğitim anlayışını geliştirmektedir.³³

Bu mesleki ve kişisel nitelikleri kazandıracak bir eğitim sürecinin planlanması ve uygulanması, iş dünyası ve istihdam açısından da önem taşıdığı için nitelikli muhasebe meslek elemanlarının yetiştirilmesi gerekli olmaktadır.³⁴

1.6. Muhasebe Meslek Ahlakının Temeli Ahilik Sistemi

Ahilik kurumu *Anadolu Türk Uygarlığının* kendine özgü tek birleşimi” olarak kabul edilmektedir. Divan-ı Lügat-it Türk’te eli açık, cömert olarak Arapça ’da ise “kardeşim”, anlamında kullanılan “ahi” kelimesi özellikle; erdem, kardeşlik, mertlik, dürüstlük, ılımlılık, akılcılık ve olgunluk gibi kavramlarla eşdeğer kabul edilmektedir. Bu noktada ahilik, XIII. yüzyıldan XIX. yüzyıla dek Anadolu’da, Balkanlar’da ve Türkistan’da yaşamış olan Türklerin sanat ve meslek alanlarında yetişmelerini, ahlaki yönden gelişmelerini sağlayan bir müessesenin adı olarak dikkat çekmektedir.³⁵

---

³² TUGAY, Osman, ÖMÜRBERK, Vesile, Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 7, Sayı 3, Ekim 2014, ss: 53–74, s. 55.

³³ GÜNEY, Aysel, TMS ve TTK’nin Getirdiği Uygulamaların Muhasebe Eğitimiyle Örtüşüp Örtüşmediğinin İrdelenmesi, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2, Mayıs 2014, ss. 61–65, s. 62.

³⁴ ŞENGEL, Salim, a.g.e., s. 170.

³⁵ SOYSAL, Abdullah, İşletmelerin Başarısında Ahilik İlke ve Uygulamalarının Önemi: Bir Değerlendirme, Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası, Cilt: 27, Sayı: 2 MART 2013, 6–19, s.8.

Ahilik kurumundaki ahlaki işlevler, Fütüvvetnameler de yer alan “Fütüvvet adabı” adıyla anılan kurallar şeklinde belirlenmiştir. Bu kuralların amacı, kurum üyesi olan herkesin mesleki yaşamında takip edeceği yolları göstermektir. Bu kurallar zaman içinde, esnaf ve sanatkârlar tarafından benimsenen Fütüvvet ve Ahilik kurallarının, toplumun çoğunluğu tarafından da genel geçer ahlak kuralları olarak değer kazandığı, benimsendiği ve itibar edildiği gözlenmiştir.³⁶

Ahilik teşkilâtında iş yerlerinde yamak, çırak, kalfa ve usta hiyerarşisine göre esnaf ve sanatkârlara mesleğin incelikleri gösterilmiş, akşamları ise Ahi konuk ağırlama ve toplantı yerlerinde ahlâkî ve terbiyevî bir eğitim verilmiştir.³⁷

Ahilikte gençlikten başlayıp bütün hayatı içeren özel ve sürekli bir eğitime önem verilmiştir. Ahi teşkilatı eğitimin kamunun sorumluluğu altında bulunmadığı bir dönemde bu boşluğu doldurma sorumluluğunu üstlenmiştir.

Ahilik eğitiminin temel amaçları şu şekilde sıralanabilir:³⁸

- ✓ Dürüst, namuslu, çalışkan vatandaşları yetiştirmek.
- ✓ Meslek ve sanat becerisi olan insanları yetiştirmek.
- ✓ Vatan savunması, otorite boşluğunun doldurulması için askeri güç kullanmak.
- ✓ Kültür ve sanat erbabı yetiştirmek.

Ahilikte iş ve meslek ahlaki kabul edilenzorunlu kurallar getirilmiştir. Kendi yeteneğine uygun bir işle meşgul olmak, hak ettiğinden fazlasını istememek, kendinden önce başkalarını düşünmek ve kollamak, kanaat ve tevazu ölçüleri içerisinde “hırs” ve “tamah”(azla yetinmemek)dan uzaklaşmak, sanatını mutlaka bir üstadından öğrenmek ve birliğin, beraberliğin korunması için dayanışma içerisinde bulunmak ahiliğin mutlaka uyulması zorunlu olan kurallarını oluşturmaktadır.³⁹

---

³⁶ÖZERKMEN, Necmettin, Ahiliğin Tarihsel – Toplumsal Temelleri ve Temel Toplumsal Fonksiyonları- Sosyolojik Yaklaşım, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 44, 2 (2004) 57–78, s.71

³⁷ BAYRAM, Selahattin, Osmanlı Devleti’nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2012, 21, 81–115, s.86.

³⁸ DURAK, İbrahim, YÜCEL, Atilla, Ahiliğin Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Günümüze Yansımaları, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Y.2010, C.15, S.2 s.151–168, s.153.

³⁹ GUNDUZ, A. Yılmaz ve Ark., Ahilik Teşkilatında Ve Günümüzde Tüketicilerin Korunmasına Yönelik Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi (C.XIV, S II, 2012), 37-53, s.40.

1.7. Muhasebede Meslek Ahlâkına Duyulan Gereksinim

Toplum tarafından iyi ya da kötü olarak kabul edilen davranışlar ve yazılı olmayan kurallar bütünü ahlâk olarak tanımlanmaktadır.⁴⁰ Mesleği daha iyi yapabilmek ve gereklerinin daha iyi yerine getirebilmek amacıyla uyulması zorunlu kurallar meslek ahlâkını kapsamaktadır.⁴¹

“Meslek mensubu olan kişinin bağımsızlığı, kendi kendinin kontrolü ve moral dürüstlüğü” muhasebe meslek ahlâkını ifade etmektedir. Bunun yanında “müşterilere, halka ve diğer uygulamacılara yüksek standartlara oturtulmuş ahlaki davranışlarla birlikte hizmet edilmesi” anlamına da gelmektedir.⁴²

Küreselleşme sonucunda günümüzdeki her olguda meydana gelen değişim gibi bireylerinde değer yargılarında değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan değer yargılarındaki bu değişim, bireylerin icra etmiş oldukları mesleklerine de yansımakta ve yaptıkları işe olan güvenilirliğin daha önemli hal almasına yol açmaktadır. Birtakım ahlaki ve kişisel değerlere uyması gereken meslek mensuplarının topluma, müşterilerine ve meslektaşlarına karşı güvenilirlik kazanabilmesinde bu kurallara şart olmaktadır.⁴³

Muhasebe mesleğinde, meslek ahlâkının vazgeçilmez kuralları aşağıdaki maddelerden meydana gelmektedir:⁴⁴

- ✓ Dürüstlükten ve objektiflikten hiçbir şekilde taviz vermemek,
- ✓ Gerekli kişisel özelliklere ve mesleki yeterliliğe sahip olmak,
- ✓ Sahip olduğu bilgileri korumak ve kanuni zorunluluk olmadığı müddetçe açıklamamak,
- ✓ Her zaman toplumun çıkarını ön planda tutmak ve haksız rekabetten kaçınmak,
- ✓ Tarafların ücret sözleşmesini yazılı ve asgari tarifeye uygun olarak yapması gerekmektedir.

---

⁴⁰<http://kisi.deu.edu.tr/oguz.sarvan/Meslek%20Eti%C4%9Fi%20Ders%20Notlar%C4%B1.pdf>

⁴¹<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/1974-4/1.pdf>

⁴² KUTLUK, F. Angay, ERSOY, Ayten, Muhasebe Meslek Üyelerinin Etik Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, Ege Akademik Bakış, Cilt: 11, Sayı: 3, Temmuz 2011 ss. 425–438, s.425.

⁴³ AKIN, Osman, ÖZDAŞLI, Kürşat, Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelerine Uyuma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları, MUFAD, Temmuz/2014, ss. 59–75, s. 62.

⁴⁴ KARACAN, Sami, SAVCI, Muhasebe Mesleğinde Ücret Sorunu ve Meslek Ahlakı, Mustafa, E-Yaklaşım / Dergisi, Sayı: 224, Ağustos 2011, s. 5.

Muhasebe mesleğinin işlevinin topluma daha iyi anlatılması ve toplumsal ahlâk kuralları sınırları içerisinde en iyi ve etkin bir biçimde yürütülmesinde muhasebecilerin taşıdıkları ahlaki değerlerin toplumda muhasebe mesleğine olan güvenin artışı sağlanmasında önemi büyüktür. Toplumun değer yargılarına önem veren meslek mensupları, sorumluluklarını yerine getirirken belli kişi veya grupların değil, tüm toplumun çıkarlarını dikkate almaları ve bilgi inşasında tarafsız, güvenilir, dürüst ve gerçeğe uygun davranmaları gerekmektedir.⁴⁵

1.8. Muhasebede Meslek Ahlâkına Yönelik Yaklaşımlar

Meslek mensuplarının davranışlarını şekillendiren faktörler; serbest seçim hakları, ahlak olgusu ve yasal düzenlemeleri kapsamaktadır. Meslek mensubunun verdiği kararlarda etkili olan ahlak normları; yasal düzenlemelerle tanımlanan hak ve sınırlar ile özgürlükler arasındaki sınırı dengeleyen bir güçtür. Meslek mensubunun vermiş olduğu ahlaki kararlar ile meslek ahlakına ilişkin ilgili kurumlar tarafından belirlenmiş olan düzenlemelerin paralelliği konusunda zorlama mevzu bahis olmamaktadır. Daha önce belirtilen etkenler meslek mensubunun aldığı kararlarda ve meslek ahlakının göz ardı edildiği durumlarda faktörler etkili olmaktadır.⁴⁶

Meslek mensuplarının meslek ahlakına ilişkin kararlarını etkileyen iki yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar teleolojik ve deontolojik yaklaşımlar olarak adlandırılmaktadır.

1.8.1. Teleolojik Yaklaşım

Bu teori, daha sonra birçok filozof tarafında geliştirilmiş olsa da ilk kez David Hume (17.11.1776) tarafından ortaya atılmıştır. Bu teoriye önemli katkıların olan filozofların başında John Stuart Mill (1806–1873) gelmektedir. En fazla sayıda insanın mutluluğu için en iyiyi yapmak Mill tarafından doğru olarak kabul edilmektedir.⁴⁷

İnsan davranışının ahlâkî açıdan değerini ve doğruluğunu belirleyen asıl ögenin, o davranışın sonuçları ve amacı olduğunu savunan ahlak görüşü teleolojik ahlak olarak

---

⁴⁵ YILDIZ, Gülsevil, a.g.e. s. 158.

⁴⁶ SELİMOĞLU, S. Kardeş, Muhasebede Meslek Ahlakı Yaklaşımı, III. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, İSMMMO Yayınları, Yayın No. 20, Alanya 30 Nisan – 24 Mayıs 1997, s. 4.

⁴⁷ KARAÖZ, Süreyya, Cerrahi Hemşirelik ve Etik, C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2000, 4 (1), s. 9.

tanımlanmaktadır. Öncelikli olarak bu yaklaşım “iyi nedir, doğru davranış hangisidir” gibi soruların cevaplarını aramaktadır.⁴⁸

Teleolojik yaklaşım başka bir tanımda ise bir davranışın doğru-yanlış olup olmadığına ve davranışın ahlaki sayılıp sayılmadığına o davranışın sonuçlarına bakılarak karar verileceğini ortaya atmaktadır. Davranışın ahlaki boyutu yapılan davranışın sonucu iyi ise davranışın arkasındaki niyet ve güdülere bakılmaksızın yapılan davranış ahlaki kabul edilmektedir.⁴⁹

Teleolojik yaklaşım diğer bir tanımlama ise bir davranışın doğru mu yoksa yanlış mı olduğunu ve davranışın ahlakilik açısından değerlendirilmesini o davranışın sonuçlarına bakılarak karar verileceğini ortaya atmaktadır.

Fiilin neticesinde birey(ler)in memnuniyeti maksimize edilmişse yapılan davranış ne olursa olsun ahlaki görülmektedir. Bundan dolayı teleolojik yaklaşım bazı felsefeciler tarafından sonuçsalcı (consequentialism) yaklaşım olarak da ifade edilmektedir.⁵⁰

Sonuçsalcılık (*consequentialist*) teorisine göre bir fiil tek başına iyi ya da kötü değildir; o fiili iyi ya da kötü yapan, yapılan fiilin sonuçları olmaktadır. Eğer fiil sonuç olarak bir fayda sağlıyor ise “iyi” olarak adlandırılmaktadır. Örneğin, yalan söylemek kötü bir fiildir ama bir çalışanı motive etmek için ya da bir hastanın pozitif düşünmesini sağlamak için tam olarak doğruyu söylememek kabul edilebilir bir davranış olabilir, çünkü davranış sonucunda sağlanacak olan fayda, zarardan daha fazladır. Sonuç odaklı bu “faydacı yaklaşımda bir “kolaylık” ve “doğruluk” bulunmakla beraber faydacılık, özünde etik olmayan bir takım fiil ve davranışlara ödün vermekle, hatta etik olmayan bu durumlara teşvik etmekle eleştirilmektedir. Örneğin; bazı durumlarda bir takım yöneticilerin etik olmayan karar ve davranışlarını “faydacı savunma” ile meşrulaştırma girişimlerine rastlanılmaktadır.⁵¹

Teleolojik yaklaşım bireyci yaklaşım ve yararlı olma yaklaşımı olarak iki başlıkta incelenmektedir.

---

⁴⁸ AYDIN, Fatih, Teleolojik Ahlak Anlayışlarında Mutluluğa Ulaşmada Ahlaki Değerlerin Yeri, Asya Öğretim Dergisi, 2014 – 2(2), 1–17, ss. 52–59, s. 53.

⁴⁹<http://notoku.com/baslica-etik-yaklasimlari/#ixzz3qncpGxRs>

⁵⁰KARABINAR, Selahattin, ÇEVİK, Zülküf, Türkiye’deki Zorunlu Muhasebe Meslek Kurallarının Ahlak Yaklaşımları Açısından İncelenmesi, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2014, ss. 29–44, s. 33.

⁵¹TÜSİAD, Dünyada ve Türkiye’de İş Etiği ve Etik Yönetimi, Haziran, 2009, s. 34.

1.8.1.1. Bireyci Yaklaşım

Egoizm olarak da ifade edilen yaklaşımda gerçeğin uzun vadede bireye fayda sağlayan tutum ya da yaklaşım biçimi olduğu kabul edilmektedir. Bu yaklaşımda, bireyler kendilerine uzun vadede en büyük avantajı getirecek duruma göre bir tercihte bulunmaktadırlar. Bu davranış türünde en mühim konu bireyin iyi-kötü karşılaştırmasında kendisi için en çok faydayı sağlayan sonucun tercihi olmaktadır. Her birey kendi menfaatlerini öne çıkarma isteğiyle yol almaya devam ettikçe genel menfaatlerde üste çıkmaktadır. Bu da bir bakıma gelişme demektir. Fakat bireyci yaklaşım; doğruluk, dürüstlük terimlerinin temelinde oturduğunda asıl anlamına ulaşmaktadır. Sözü edilen yaklaşımla ilgili diğer görüşler ise bireysel faydanın bireysel menfaate dönüşmesi gerekçesiyle uygulama da sapmaların oluştuğu görüşünden meydana gelmektedir.⁵²

1.8.1.2. Yararlı Olma Yaklaşımı

Bu yaklaşımda, insanın asıl amacının ‘mutlu olmak’ olduğu düşünülmektedir. Sonucu önemseyen, sonuççu (consequentialist) yaklaşımda, bir fiilin gerçekliği ya da yanlışlığı, o fiilin sonucuna göre dikkate alınmaktadır. Sonuççu teorilerden en detaylı olan görüş faydacı anlayışa dikkat çekmektedir. Yararlı olma yaklaşımı, her bireyi, en az diğeri kadar önemseydiği (consideration) için son derece demokratik bir kuram olarak dikkat çekmektedir.⁵³

Birden fazla insana en çok yararı sağlayacak tercihin doğru tercih olduğu savunulmaktadır. İlk olarak tercihten etkilenecek kişiler için uygun seçenekler göz önünde bulundurulmalıdır. Daha sonra, bu kişilerin içerisinde çoğunluğu oluşturanlara en fazla tatmini ve yararı sağlayacak davranış şekli temel alınmaktadır. Asıl uygulamada bunların belirlenebilmesi oldukça güç olmaktadır. Bu yüzden, bu kavramların olabildiğince anlaşılır hale getirilmesi gerekmektedir.⁵⁴

---

⁵² AKDOĞAN, Habib (2005), Muhasebe Meslek Etiğinde Teolojik ve Deontolojik Yaklaşımların Karşılaştırılması, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 1, s. 295–300, s. 297.

⁵³ TORAMAN, Cengiz ve Ahmet AKCAN, Muhasebe Denetiminde Etik, Türkiye XXI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Bodrum – Muğla, 2002, ss. 105–122. s. 106.

⁵⁴ SELİMOĞLU, S. Kardeş, a.g.m., s. 5.

1.8.2. Deontolojik Yaklaşım

Bu yaklaşım davranışın ahlakiliğini sonuçlarıyla değilde, davranışı tetikleyen içsel dürtülerle ve yöntemlerle değerlendirmektedir. Alınan bir hüküm ya da yapılan bir davranış, kişinin hak ve yükümlülüklerine zarar veriyorsa diğer kişiler için yarar sağlasa bile ahlaki olarak uygun bulunmamaktadır.⁵⁵

Bu yaklaşımda, sonuçlarına dikkat edilmeksizin bazı ahlaki kurallar etkili olmaktadır. Bundan dolayı bir eylemin sonuçları iyi de olsa bazı eylemler yanlış olarak değerlendirilmektedir. Yani deontolojistler, doğru olanı yapmaya yoğunlaşırken; faydacılar, toplumun refah düzeyini en üst kademeye çıkaracak şeyleri yapmaya yoğunlaşmaktadırlar. Örneğin, deontolojik yaklaşımı tercih eden bir denetleyici, faydadan çok zarar verse ve firmayı batırma riskine sahip olsa bile bir firmanın finansal sorunlarıyla ilgili doğruyu ifade etmekte ısrar etmektedir. Faydacı yaklaşımı benimseyen bir denetleyici ise bir şeyi yapma kararı almadan önce, o şeyin topluma sağlayacağı yarar ve zararlara dikkat etmektedir. Deontoloji, sonuçsal olmayan kuramdır. Sonuçsal kuramların bir fiilin ahlaki tarafının ele alınmasında, yapılan fiilin sonuçlarının değerlendirilmesi gerekliliğine dair ifadelerin aksine sonuçsal olmayan kuramlar, diğer unsurlarında hesaba katılması gerektiğini savunmaktadırlar.⁵⁶

Deontolojik yaklaşımlar haklar ve adalet yaklaşımı olarak iki şekilde incelenmektedir.

1.8.2.1. Haklar Yaklaşımı

İnsanların hür irade, hür konuşma, özel yaşamın gizliliği, yaşamlarının güvenliği, doğruluk, özel mülkiyet gibi temel haklarının var olduğu ve bu hakların kimse tarafından alınamayacağını kabul eden bir ahlak anlayışını ifade etmektedir. Demokratik yönetim şeklinin ilerlemesiyle güncellenen bu yaklaşım, insanların karşılıklı olarak ahlaki yükümlülüklerinin olduğunu ve hakların toplum tarafından değil, bireylerin bakış açılarıyla değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır.⁵⁷

---

⁵⁵ OKAY, Ayla ve ark., Kurumsal İletişim Yönetimi, Anadolu Üniversitesi Yayını No:1643, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No:859, s. 165.

⁵⁶<http://docplayer.biz.tr/4714141-Birinci-bolum-1-muhasebe-ve-etik-iliskisi-1-1-etik-tanimi-ve-eik-teorileri-1-1-1-etik-tanimi.html>

⁵⁷ AKYILDIZ, Murat, Sosyal Sorumluluk ve Ahlaki Yaklaşımlar Çerçevesinde Pazarlamanın Sürdürülebilir Gelişmedeki Rolü, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 9, Sayı: 1, 2007, ss. 18-43, s. 27.

1.4.2.2. Adalet Yaklaşımı

Adalet yaklaşımında, etik eylemlerin insanlara eşit şekilde davrandığını, eğer eşit değilse, adaletli bir şekilde savunulabilir bazı koşullara bağlı olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Adalet yaklaşımının üç temel bölümü; adalet dağıtma, telafi etme (denge sağlama) adaleti, ödülle veya cezayla adaleti sağlama olarak belirtilmektedir. Adalet dağıtma, toplumun menfaatine yönelik katkı sağlayabilenlere teşvik edici uygulamalar yaparak ve bu katkılara yönelik ödüllendirmenin tam ve doğru bir şekilde yapılmasını olası kılmakla ilgilenmektedir. Telafi etme adaleti ise, başkalarının verdiği zararı, bireylerin telafi etmelerinin nasıl mümkün olacağını ortaya koymaya çalışan ilkelerle ilgili olmaktadır. Diğer taraftan, ödül ve ceza uygulamasıyla adalet sağlama, toplumsal refaha engel olduğu düşünülen davranışların cezalandırılmasıyla veya toplumsal refaha katkıda bulunan eylemin ahlaki olması ve ödüllendirilmesiyle ilgili olmaktadır.⁵⁸

1.9. Muhasebe ve Etik İlişkisi

1.9.1. Etik Kavramı

Etikle ilgili çalışmalar 2500 yıl öncesine dayanmaktadır. Buna karşın mesleki ve sosyal yaşantımızdaki yeri çok daha yeni sayılmaktadır. Son zamanlarda sık sık bu kavramdan söz edilmesine rağmen, belirli bir çerçevede tanımı yapılamamaktadır. Kavram fazlasıyla karmaşık olduğundan yapılan tanımlamalarda hep bir eksiklik söz konusu olabilmektedir.⁵⁹

20. yüzyılın sonlarında “etik” teriminin sıkça duyulduğu görülmektedir. Başta “tıp etiği” olmak üzere, çevresel sorunların insan ve onun geleceğine etki edebilecek durumları konu edinen “çevre etiği”, en kapsamlı olarak ticaret ya da iş dünyasında ortaya çıkan etik sorunları ele alan “işletme etiği”, kamu yönetimi ve siyasetle ilgili karşılaşılan etik sorunları ele alan “yönetim etiği” ya da “siyaset etiği” bugün en çok bahsedilen meslek etikleri olmaktadır.⁶⁰

1.1.1 ⁵⁸DOĞAN, Nilhun, İş Etiği ve İşletmelerde Etik Çöküş, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı 16, 2009, ss. 179–200, s. 183.

⁵⁹ AKIN, Osman, ÖZDAŞLI, Kürşat a.g.e., s. 61.

⁶⁰ Sayıştay Dergisi, Ocak-Mart 2008, Sayı: 68, s. 67.

Etik, felsefenin bir dalı, bir ahlak felsefesi alanı, ahlaki olanın özünde olanı ve temellerini araştıran bir felsefe etkinliği olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda etik, insanın kişisel ve toplumsal yaşamındaki ahlaki problemlerini göz önüne alıp incelemektedir.⁶¹

İnsanların nasıl yaşaması veya neler yapmaları gerektiğini belirten etik, ahlak kurallarını ve normlarını irdeleyerek insanın tüm hareketleri ve bunların özünü araştırmaktadır.⁶² Etik, insanlar arasındaki davranış çerçevesinin belirlenmesi, ahlaki bir hüküm ya da felsefe çalışması olarak da görülmektedir.⁶³ Fakat bugün etik, ahlaki görülenin temellerini ve özünü araştıran bir felsefe ya da bilim dalı olarak açıklanmaktadır.⁶⁴

İnsan davranışlarını konu edinen etik, bir fiili ahlaki olarak iyi bir fiil yapan özelliklerini sorgulamakta ve bu çerçevede ahlak, ödev, gereklilik, iyi ve izin gibi kavramları da kapsamaktadır.⁶⁵

Başka bir deyişle etik, bir şeyin yapılabileceğinin ve yapılamayacağına, bir şeyin istenebileceğinin veya istenemeyeceğinin, hangi şeye sahip olunacağı veya hangisine sahip olunamayacağına tahmin edilmesi anlamına gelmektedir. Etik kavramı; doğru ile yanlışın, iyi ile kötünün arasında bir farklılık olduğunu, bu farklılıkları fark ederek, bireyin yapabileceğinin en iyisini ve her daim doğru olanı yapması gerektiğini ifade etmektedir.⁶⁶

Pieper, etiği bir pusula gibi görmektedir. Pusulanın, varılacak noktayı tarif etmeyip sadece gidilecek yerin hangi tarafta olduğunu belirttiği gibi etik de kişiye yapılacak olan bir fiili ya da davranışın ne olduğunu değil, doğruluğu kabul edilen davranışı işaret etmekte ve onun takip edilmesini istemektedir. Bireyin bu davranışı yapması için zorlamaz fakat birey kendi hür iradesiyle bu davranışı uygulamaktadır.⁶⁷

---

⁶¹ GÜNDÜZ, Yüksel, COŞKUN, Zehra Sedef, Öğrenci Algısına Göre Öğretmen Etik Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 13, Sayı 1, Nisan 2012, Sayfa 111–131, s. 112.

⁶² DÜNDAR, Tuğba, ŞAHİN, Bayram, Sağlık Sektöründe Etik İklim ve Yıldırma (Mobbing) Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 66–1, ss. 129–159, s. 130.

⁶³ Ö. KUTANİS, Rana, BAYRAKTAROĞLU, Serkan, ÖZDEMİR, Yasemin, Etik Davranışların Yöneliminde Cinsiyet Faktörü: Bir Devlet Üniversitesi Örneği, Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, 18–19 Kasım 2005, ss. 211–218, s. 211.

⁶⁴ AY, Canan, İşletmelerde Etiksel Karar Almada Kültürün Rolü, Yönetim ve Ekonomi, 12/ 2: 31–52, 2005, s. 33.

⁶⁵ ÖZDEMİR, Erkan, Pazarlama Araştırmasında Etik Karar Alma, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 64(2), 2009, ss. 119–144, s.120.

⁶⁶ AKBABA, Atilla, ERENLER, Esra, Etik Karar Verme ve Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Araştırma, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 31, 2011, ss.447–463, s.448.

⁶⁷ BAYRAKTAROĞLU, Serkan, Etik Eğitiminde Neredeyiz? İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri Örneği, Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, 18-19 Kasım 2005, ss.377–383, s.377.

Etik, belirli bir kararın temelinde yatan nedenleri gözden geçirmemizi sağlamaktadır. Etik analiz, birden çok seçenekten birini, bir başkasına tercih etmemize sebep olan kuralları ve normları analiz etmekte ve insan hareketlerine öncülük eden değerlerle ilgilenmektedir. Etiğin amacı insanlara mutlu yaşamın yollarını göstermektir. Etik, daha yaşanabilir bir dünya için insan eylemleri üzerinde düşünmeyi gerektirir.⁶⁸

1.9.2.Meslek Etiği

Mesleki etik; meslek gruplarını, kişisel yönelimlerinden ziyade meslek örgütlerince belirlenmiş normlar çerçevesinde davranmaya sevk eden, buna mecbur bırakan ilkeler bütünü olarak ifade edilmektedir. Meslek etiği, mesleğin yerine getirilmesinde toplum menfaatini ön planda tutmaktadır. Bu yolla dünyanın her yerinde mesleği yapanların ortak davranış kurallarına uyulmasını sağlamaktadır.⁶⁹

Mesleki etiği oluşturmada mesleki davranış kodları ve standartlara ihtiyaç vardır. Davranış kodları, meslek mensuplarının yasal bir mecburiyeti olmadan onayladıkları kurallardan oluşmaktadır. Mesleki davranış kodlarının belirlenmesindeki amaçlardan biri ise kabul görmeyen davranışların meslek üyeleri arasında, toplumda ve çevrede oluşturabileceği olumsuz etkilerin gerçekleşmesini engellemektir.⁷⁰

Bu amaç ışığında ortaya çıkan yaklaşımlardan bazıları aşağıda verilmektedir:⁷¹

- *Etik Kod Yaklaşımı*, kendini davranışlarını eleştirerek, kendini geliştirmeyi hedeflemektedir. Birden fazla meslek grubu kendi etik kodlarına sahiptir.
- *İkilemli Yaklaşım*, mesleki uygulamalar genel olarak terslikleri de kapsadığından, meslek etiğinin hem kötü uygulamaların eleştirisini, hem de belli bir meslek çerçevesindeki önemli problemleri ve ikilemleri de kapsamı gerektiğine dayanır. İkilemli yaklaşım, en köklü sorun bölgelerinin temelini inip derinlemesine incelemek istemektedir.

---

⁶⁸ ÖZDEMİR, T. Yavuz, B. ÖZAN, Mukadder, YİRCİ, Ramazan, Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları, The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science, 6(3): 509–527, s.511.

⁶⁹ EROL, Fidan, Meral, SUBAŞI, Şerife, Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Algıları: İstanbul İli Örneği, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim/ 2014, ss. 111–130, s. 112.

⁷⁰ KAYIKÇI, Kemal, UYGUR, Özgür, İlköğretim Okullarının Denetiminde Mesleki Etik (Bir Durum Çalışması), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Cilt 18, Sayı 1, 2012, ss: 65–94, s. 70.

⁷¹ ÖZMEN, Fatma, GÜNGÖR, Ali, Eğitim Denetim Etik, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 9 Sayı: 15, 2008 s: 137–155, s. 142.

- *Standart Yaklaşım*, meslek yaşamında ana problemler üzerine yoğunlaşmaktan ziyade meslek etiği ile ilgili standartların geliştirilmesi öne çıkarılmaktadır.

Meslek etiği ilkeleri genel olarak toplumsal değerlerden ve kültürden ayrı olup, evrensellik teşkil etmektedirler. Örneğin, avukatların, mühendislerin, doktorların mesleki kuralları genelde aynı olmaktadır.⁷²

Genel olarak bakıldığında her meslekle ilgili yazılı ve yazısız meslek etiği ilkelerinin var olduğu görülecektir. Meslek grupları arasında yapılan işin özelliğine göre farklı yönleri olmasına karşın, meslek etiği ile alakalı belirli ortak alanlar bulunmaktadır. Meslek gruplarından, hukuk kurallarının çizdiği çerçeve ışığında bir davranış sergilemeleri ve her zaman sergiledikleri davranışı korumaları istenmektedir.⁷³

1.9.3. Muhasebe Meslek Etiği

Muhasebeci, devlete, meslek örgütüne, topluma, çalışanlarına, müşterilerine ve kendine karşı birtakım yükümlülükleri olan bir meslek sahibi olarak tanımlanmaktadır.⁷⁴

Çağdaş muhasebeci, toplumsal seviyede iki çeşit etik sistemi ile karşılaşabilmektedir. *Yararlı olma*; bir takım kişilere ya da kurumlara uzun vadede faydalı olabilmektir. Bu sistemi uygun bulanlar olayların pozitif taraflarının sağladıklarına bakmaktadırlar. *Görev sorumluluğu*; bu sistemi uygun bulanlar olayların sonuçlarının yanında, faaliyetlerin yapılması sırasında hüküm ve ilkeleri de göz önünde bulundurmaktadırlar. Başka bir deyişle olayların neticelerine bakmaksızın doğru olanı yapmak bu sistemin temelini oluşturmaktadır. Bireysel olarak ele alındığında profesyonelliğin gereği ile mesleki etik kuralların birbiriyle uyumlu olması gerekmektedir.⁷⁵

---

⁷² TÜSİAD, Dünya ve Türkiye’de İş Etiği ve Etik Yönetimi, Yayın No: TÜSİAD/T-2009-06-492, Haziran 2009, s. 38.

⁷³ ÖZKAN, Azzem, HACIHASANOĞLU, Tansel, Muhasebe Meslek Mensuplarının Kişilik Özellikleri ve Etik Karar Verme Davranışları Arasındaki İlişkiler, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 2012, Cilt: 5, Sayı: 2, s. 37–52, s. 38.

⁷⁴ YALÇIN, Selçuk, Muhasebe Meslek Mensupları ve İşletmelerin Etik Konusunda Tutumları: Türkiye Araştırması, Muhasebe ve Finansman Dergisi Ekim/2011, ss. 47–66, s. 48.

⁷⁵ KARTAL, Cihat, TAŞ, Erol, Mesleki Uyum Sürecinde Muhasebe Meslek Etiği: Bir Alan Çalışması, 9. Ulusal İşletmecilik Kongresi Bildiriler Kitabı, 6-8 Mayıs 2010, Zonguldak, ss. 88–93, s. 89.

Meslek mensuplarının güvenlerinin daimiliği ve meslek onurunun sürekliliği için etik normları bünyesinde barındıran muhasebecilerin ivedi bir şekilde yetiştirilmesi mecburiyeti ortaya çıkmaktadır. Meslek grupları için sorumluluk içgüdüleri üç ana başlıkta değerlendirilebilmektedir.⁷⁶

- *Sosyal sorumluluk*; Muhasebe uygulamalarının sürdürülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesi ve aktarılmasında, belli bir bireyi ya da grubu değil tüm toplumun menfaatlerinin göz önünde bulundurulması ve bu çerçevede bilgi üretiminde gerçeğe uygun, objektif ve doğru davranılmasıdır.
- *Meslektaşlara karşı olan sorumluluk*; yasalarla tarafından belirlenmiş sınırlar ve mesleki özenin uygun gördüğü düzeyde bilgi aktarımı ve bilgi sağlama gibi konularda sorumluluğunun bilincinde olması gerekmektedir,
- *İşletme sahip ve yöneticilerine karşı sorumluluk*; yapılan işin bedeli olarak kendini ücretin ifa edildiği taraf olarak görmeden hali hazırdaki veriler doğrultusunda; değişik bilgiler üreterek işletme iş görenlerine ve yöneticisine tam ve uygun kararların alınmasının sağlanmasıdır.

Muhasebe mesleğinin bugün iş dünyasında önemli bir yere sahip olduğu ve toplumsal bir kurumu ifade eden bir meslek olduğu görülmektedir. Bundan dolayı bu meslek, bugünün farklılık gösteren koşullarına bilgiye en çabuk uyum sağlamak durumunda olan mesleklerden biri olmaktadır. Özellikle son yıllarda meydana gelen iktisadi ilerlemelere paralel olarak en değerli ürün konumuna sahip olan bilgi, karar mercilerine değer kazandırmak amacı ile kullanılabilir.⁷⁷

Meslek gruplarının mesleki işlemlerini yürütürken kanunlar çerçevesinde işlem yapmasıyla beraber toplumun değer yargılarını ele alarak ilgili, güvenilir, doğru, anlaşılabilir ve tutarlı verilerin topluma aktarılması ve toplum, müşteriler, aynı meslek grupları ve ilgili meslek kuruluşları ile olan ilişkilerde yerine getirilmesi gereken kurallar bütünü muhasebe meslek etiği olarak tanımlanmaktadır. Muhasebe meslek etiğinin temelini; muhasebe aşamasında üretilen mesleki verilerin kullanıcılarına sağladığı faydalı olma durumu oluşturmaktadır.⁷⁸

---

⁷⁶ C. ÇUKACI, Yusuf, Kamuyu Aydınlatmada Muhasebe Meslek Elemanın Etik Anlayışı ve İzmir İlinde Bir Uygulama, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, Sayı: 1,2006, ss. 89–111, ss. 94–95.

⁷⁷ YÜREKLİ, Emin, GÖNEN, Seçkin, Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, KAÜ İİBF Dergisi, Cilt 6, Sayı 10, 2015, ss. 301–316, s. 304.

⁷⁸ KISAKÜREK, M. Mustafa, ALPAN, Nesrin, Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama, MUFAD, Sayı: 47, Temmuz/2010, ss. 213–228, s. 217.

Meslek etiğini barındıran meslek gruplarının, topluma faydalarından çok zararları olmaktadır. Bunun sebebi meslek etiğine gereken özeni göstermeyen meslek gruplarının yalnızca kendi çıkarlarını ön planda tutmalarıdır. Toplumun geri kalanındaki insanların yararını hiç düşünmemektedirler. İnsan haklarına verilen değerin artması etik standartların uygulanabilirliğini de attırmaktadır.⁷⁹

1.10. Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Yapılan Düzenlemeler

Son zamanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ileri düzeydeki gelişmeler toplumların, sosyal, politik ve ekonomik yönlerine de etki etmiş ve bu bağlamda birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu değişim aşamasında iş ve işlemlerin belli bir ilke ve hükümler kapsamında ilerletilmesi, toplumun büyük bir bölümünün güven duygusunun artırılmasına ve mağduriyetlerinin engellenmesinde önemli görülmektedir. Bu çerçevede son zamanlarda birçok alanda görüldüğü gibi muhasebe alanında da etik konusu mühim bir kavram haline gelmiş, çeşitli kurum, kuruluş ve meslek odaları (üst birlik) kendi alanları ile ilgili etik normları ve ilkeleri yayımlamışlardır.⁸⁰

Muhasebe mesleğinde meslek etiği kuralları doğrultusunda gerek Türkiye’de (3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile ilgili yönetmelikler kapsamında TÜRMOB tarafından gerekse uluslar arası alanda (Amerikan Ruhsatlı Kamu Muhasipleri Enstitüsü (AICPA), Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (IMA) Avrupa Muhasebeciler Federasyonu(FEE), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC), gibi kuruluşlar tarafından detaylı çalışmalar yapılmış ve etik normlar belirlenmiştir.⁸¹

---

⁷⁹ İŞGÜDEN, Burcu ve ÇABUK, Adem, Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 16, 2006, ss. 59–86, s. 64.

⁸⁰ YILMAZ, Erdal, YILDIRIM, Suat, BAHAR, Hüseyin Hüsnü, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Etik Algısı: Samsun Örneği, Muhasebe ve Finansman Dergisi Ocak/2015, ss. 27–42, s. 28.

⁸¹ DAŞTAN, Abdülkerim, Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, 26(1), 2009, 281–311, s. 285.

1.10.1. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Dzenlemeler

Maliye Bakanlığınca yayınlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne (MSUGT) göre muhasebenin temel kavramları 12 başlık olarak dzenlenmiştir. Bu temel kavramlardan olan sosyal sorumluluk kavramı, tutarlılık kavramı ve tam açıklama kavramı, tarafsızlık ve belgelendirme kavramı, MSUGT'ye göre muhasebe mesleğinde etikle alakalı dzenlemeler olarak kabul edilmektedir.⁸²

- *Sosyal Sorumluluk Kavramı:* Muhasebenin işlevini gerçekleştirme noktasındaki sorumluluğunu belirtmektedir. Sosyal sorumluluk kavramı; muhasebenin planlanmasında, muhasebe uygulamalarının sürdürülmesinde ve mali tabloların dzenlenmesinde ve ifade edilmesinde sadece bazı kişi ya da grupların değil tüm toplumun menfaatlerinin dikkate alınması ve bundan dolayı bilgi üretiminde gerçeğe uygun, objektif ve doğru davranılması gereğini ifade eder.
- *Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı:* Muhasebe kayıtları gerçek durumu ifade etmeli, kayıtlar esasına uygun bir şekilde dzenlenmiş, tarafsız belgelere dayandırılmalı ve muhasebe kayıtlarına temel alınacak esasların objektif ve kesin hükümsüz davranılması gerekir.
- *Tutarlılık Kavramı:* Tutarlılık kavramı, muhasebe uygulamaları için belirlenen muhasebe politikalarının birbirini takip eden dönemlerde farklılaştırılmadan yapılması gereğini ifade eder. Kavramın amacı; işletmelerin finansal durumunun, faaliyet sonuçlarının ve bunlarla alakalı düşüncelerin karşılaştırılabilir olmasıdır. Tutarlılık kavramı bu gibi olaylarda ve işlemlerde, kayıt dzenleri ile değerleme ölçülerinin farklılaştırılmazlığının ve mali tablolarda şekil ve içerik bakımından tek dzenli öngörür. Geçerli sebeplerin var olduğu durumlarda işletmeler, sürdürdükleri muhasebe politikalarını değeristirebilirler. Fakat bu değerikliklerin ve bunların finansal etkilerinin mali tabloların dipnotlarında belirtilmesi zorunludur.
- *Tam Açıklama Kavramı:* Mali tabloların, onlardan faydalanacak kişi ve kuruluşların doğru seçim yapmalarına yardımcı olacak düzeyde yeterli, açık ve karmaşık olmayan bir yapıda olması gerekir. Mali tablolarda mali bilgilerin tam anlamıyla açıklanmasıyla birlikte, alınacak kararlara etki edebilecek, gerçekleşmesi mümkün olaylara da yer verilmesi kavramın gereğidir.

---

⁸²<http://www.muhasebetr.com/yazarlarimiz/suleyman/001/>

1.10.2. 3568 Sayılı Meslek Kanununda Yapılan Düzenlemeler

3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda meslek etiği ve meslek ahlâkı olarak ayrı bir şekilde düzenlenmiş bir tanım olmayıp, yerine getirilmesi gereken hükümler olarak bazı düzenlemeler yer almıştır. Genel olarak etik ile alakalı mesleki düzenlemeler; bağımsızlık, objektiflik, güvenilirlik, dürüstlük, mesleki titizlik ve özen, reklâm engeli, sır saklama vb. öğeleri içermektedir.⁸³

Tablo 1: 3568 Sayılı, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Etik ile İlgili Olan Maddeler⁸⁴

Madde 1.	Kanunun amacı işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak.
Madde 2.	Meslek mensubunda bulunması gereken şartlar
Madde 3.	Unvanların haksız kullanılmaması
Madde 4.	Genel şartlar (kamu haklarından mahrum bulunmama, ağır hapis, memuriyetten çıkarılmama, meslek şeref ve haysiyetine uymayan davranışlar)
Madde 11.	Yemin
Madde 12.	Tasdik ve tasdikten doğan sorumluluklar
Madde 13.	Meslekle ilgili çalıştırılmayacaklar ve işbirliği dahi yapılamayacağı
Madde 29.	Mesleki ahlak, düzen ve gelenekleri korumak
Madde 43.	Meslek sırları
Madde 44.	Reklâm Yasağı
Madde 45.	Yasaklar (ticaret yasağı, hizmet akdi vb.)
Madde 46.	Ücret
Madde 48.	Disiplin suçları

⁸³ BİLEN, Abdulkadir, YILMAZ, Yunus, Muhasebe Mesleğinde Etik ve Etik ile İlgili Çalışmalar, Dicle Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 2, Sayı. 6, ss. 57–72 s. 66.

⁸⁴ SAKARYA, Şakir, KARA, Suat, Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 12 (18): 57–72, 2010, s. 59.

1.10.3. Sermaye Piyasası Kurulu (SPKur.) Tarafından Yapılan Düzenlemeler

Yeminli mali müşavirler için bazı etik kurallar Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenmiştir.⁸⁵

“*SPK Madde 1:* Sermaye Piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktır.

SPK Madde 5: İncelemeler sonucunda açıklamaların yeterli olmadığı ve gerçekçi dürüst bir biçimde yansıtmayarak halkın istismarına yol açacağı sonucuna varılırsa gerekçe gösterilerek başvuru konusu sermaye piyasası aracının kurul kaydına alınmasından imtina edilebilmektedir.

SPK Madde 11: Denetçiler, bu durumu öğrendikleri tarihte ihracatçıyı yönetim organına bildirmekle yükümlü bulunmaktadır.

SPK Madde 16: Bağımsız denetim kuruluşları, denetledikleri mali tablo ve raporlara ilişkin olarak hazırladıkları raporlardaki yanlış ve yanıltıcı bilgi ve kanaatler nedeniyle doğabilecek zararlardan sorumlu bulunmaktadır.

SPK Madde 25: Kanuna göre görevlendirilen denetim elemanları çalışmalarını ve denetlemelerini sırasında ilgililere ve üçüncü kişilere ait öğrendikleri sırları açıklayamamaktadırlar ve kendi yararlarına kullanamamaktadırlar.”

1.10.4. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) Tarafından Yapılan Düzenlemeler

3568 sayılı Meslek Yasasına bağlı bir şekilde kurulan TÜRMOB, muhasebe mesleğinin yönünü belirlemekte ve muhasebe mesleğine dair yasal düzenlemeleri yapan yetkili bir organ görevi yapmaktadır. TÜRMOB tarafından 18.10.2001 tarihli 24557 sayılı Resmi Gazete’de “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Meslek Ahlak Kuralları İle İlgili Mecburi Meslek Kararı” yayınlanmıştır.⁸⁶

---

⁸⁵ AYBOĞA, Hanifi, a.g.e. , ss. 41–42.

⁸⁶ DEMİR, Berna, Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Etik, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 4 Sayı:4 Makale No: 34, Kasım 2015, ss. 341–352, s. 348.

3568 sayılı Kanun'a göre ruhsat almış Serbest Muhasebeci, Yeminli Mali Müşavirlerin ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin sahip olmaları gereken asgari özellikler, yasal davranışları ve yükümlülükleri 3568 sayılı Yasa ile bu Yasa'ya bağlı olarak çıkarılan Yönetmeliklerle düzenlenmektedir⁸⁷. Zorunlu olan bu meslek kararının amacı yasal sınırları aşan düzeyde meslek gruplarının kendilerini kontrol etmeleri amacıyla moral ilkeler sistemini, müşteriler ve diğer meslek gruplarıyla ilişkilerde uyulması ve yerine getirilmesi gereken yükümlülükleri içermektir.

TÜRMOB bu yönetmelikle zorunlu meslek kararlarını yayımlayarak etik kurallarının meydana getirilmesine önderlik etmektedir. Yönetmeliğin ikinci bölümünde "Genel Mesleki Standartlar" başlığı ile etik kuralları belirtilmiştir. Bu kurallar:

- ✓ Güvenirlik, Dürüstlük ve Objektiflik
- ✓ Sır Saklama
- ✓ Mesleki Özen ve Titizlik
- ✓ Sorumluluk Alma
- ✓ Bağımsızlık
- ✓ Haksız Rekabet Tasağı.

TÜRMOB, 19.10.2007 Tarihli ve 26675 Sayılı Resmî Gazete'de uluslararası standartlarla uyumlu, çağdaş düzenlemeler içeren 'Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik'i yürürlüğe almıştır.⁸⁸

Bu yönetmeliğin amacı; tüm üyeleri en üst düzeyde mesleki bilgiye sahip, sosyal sorumluluk bilincinde, etik değerler kapsamında, rekabet anlayışı daha kaliteli hizmet aktarımı şeklinde oluşmuş, güvenilir ve saygın bir meslek grupları kitlesi oluşturmak amacına ulaşmak için muhasebe meslek gruplarının mesleki ilişkilerinde uymaları gereken asgari etik ilkeleri belirlemektir. (Md.1)⁸⁹

---

⁸⁷ SAKARYA, Şakir, KARA, Suat, a.g.e. , s. 60.

⁸⁸ DEMİR, Berna, a.g.e. , s. 348.

⁸⁹TÜRMOB, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete No: 26675, Resmi Gazete Tarihi: 19.10.2007, ss. 423-476, s. 425.

Yönetmeliğin 1. maddesinde bütün meslek gruplarının uyması gereken zorunlu temel etik ilkeleri beş başlık altında sunulmuştur(md.1).

Bunlar;

- ✓ **Dürüstlük:**Tüm meslek mensuplarına meslekî ilişkilerinde doğru ve güvenilir olma sorumluluğu getirmektedir. Ayrıca dürüstlük ilkesi adaletli bir şekilde davranmayı ve açık sözlülüğü ifade etmektedir. (İkinci bölüm Madde:6–7).⁹⁰
- ✓ **Tarafsızlık:** Tüm meslek mensuplarına, taraflı olmama, çıkar çatışması ya da üçüncü kişilerin uygun olmayan şekildeki baskı ve etkileri sebebiyle meslekî kararlarından taviz vermeme sorumluluğunu yüklemektedir. (Üçüncü bölüm Madde:8–9).⁹¹
- ✓ **Meslekî Yeterlilik ve Özen:**Meslek mensubuna müşteriler veya işverenlere etkili hizmet sunmak için gerekli olan mesleki bilgi ve yeterlilik düzeyine sahip olmak ve hizmet sunarken teknik ve mesleki standartlara uygun olarak itinalı davranmak sorumluluğunu getirmektedir. (Dördüncü bölüm Madde:10–11).⁹²
- ✓ **Gizlilik:** Meslek mensubuna müşterisi ya da işveren ile alakalı sahip olduğu bilgilerin gizliliğini koruma sorumluluğu yüklemektedir. (Beşinci bölüm Madde:12–13–14–15).⁹³
- ✓ **Meslekî Davranış:** Meslek mensuplarına, mesleğin itibarına leke sürecek davranışlardan uzak durma, ilgili yasa ve düzenlemelere uyma yükümlülüğünü getirmektedir. Mesleğin saygınlığını zedeleyecek hareketlerde tüm gerekli bilgilere sahip olan üçüncü kişi ya da grup tarafından da, mesleğin adını olumsuz etkileyeceği düşünülen davranışları içermektedir. (Altıncı bölüm Madde:16–17).⁹⁴

---

⁹⁰ TÜRMOB a.g.e. , s. 434.

⁹¹ TÜRMOB, a.g.e. , s. 435.

⁹² TÜRMOB, a.g.e. , s. 436.

⁹³ TÜRMOB, a.g.e. , s. 437.

⁹⁴ TÜRMOB, a.g.e. , s. 439.

İKİNCİ BÖLÜM

KAZANÇ YÖNETİMİ

2.1. Kazanç Yönetimi İle İlgili Temel Kavramlar

Kazanç yönetimi " istikrarlı ve öngörülebilir mali sonuçlar elde etmek, hukuki yönetim ve makul karar vermek, raporlamak" şeklinde tanımlanabilmektedir. Kazanç yönetimi gerçek ekonomik durumu yansıtmadığından rapor sonuçlarını ve mali tabloların istediği şekilde değiştirilmesi gibi faaliyetlerin yasadışı faaliyetler ile karıştırılmaması gerekmektedir.⁹⁵

Kazanç yönetiminin daha net anlaşılması konu ile ilgili devam eden herhangi bir tartışma öncesinde kritik önem taşımaktadır. Mulford ve Comiskey (2002) kazanç yönetimini 'önceden belirlenmiş bir hedefe doğru kazancın aktif manipülasyonu' olarak tanımlamaktadır. Healy ve Whalen (1998) çok daha detaylı tanımını sunmaktadır⁹⁶;

‘Şirketin gerçek performansı hakkında bazı hissedarları yanıltmak ya da finansal raporları değiştirmek için yapılanma hareketlerinde ve finansal raporlarda yargılar kullandığı zaman veya rapor edilen muhasebe verilerine bağlı olan sözleşme sonuçlarını etkilediği zaman kazanç yönetimi meydana gelmektedir'.

Dechow and Skinner tarafından kazanç yönetimi ise okuyucuların kararlarını ya da yargılarının değiştirmeye sebep olan tüm mevcut bilgiler ile düşünüldüğü zaman maddi gerçeklerin ya da muhasebe verilerinin kasıtlı, bilinçli ya da yanlış beyan ile yanıltılması olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım finansal raporlama sürecinde yönetimin kasıtlı müdahale anlamına gelmektedir. Ayrıca Watts ve Zimmerman (1990) bildirilen muhasebe rakamlarına bağlı sözleşme sonuçlarını etkilemek ya dış finansal raporlama sürecine müdahale ederek şirketin ekonomik performansı hakkında bazı paydaşları yanıltmak olarak kazanç yönetimini açıklamaktadır.⁹⁷

---

⁹⁵ What Is Earnings Management? , http://www.swlearning.com/pdfs/chapter/0324223250_1.PDF, s. 1.

⁹⁶https://uwaterloo.ca/centreforaccountingethics/sites/ca.centreforaccountingethics/files/uploads/files/stanhope_-_2004.pdf, s. 2.

⁹⁷ PRIOR, Diego, SURROCA, Jordi, A. TRIBO, Josep, Earnings Management and Corporate Social Responsibility, Working Paper 06–23 Business Economics Series, 06 September 2007, p. 2.

Davidson, Steikney ve Weil ise kazanç yönetimini, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluğunun konu edilmemiş olması ve özel çıkarlar elde etmek amacı ile sadece dış finansal raporları şeklinde ifade etmektedirler.⁹⁸

Scott ise ‘bazı özel yönetici hedeflerine ulaşmak amacıyla muhasebe politikalarının firma tarafından seçimi’ olarak tanımlamaktadır.⁹⁹ Herhangi bir yönetim kararlarının stratejik değişiklikleri olarak görülen bu tanım oldukça belirsiz gelmektedir. Roychowdhury kazanç yönetimi için daha iyi bir tanım sunmaktadır;

Bazı finansal raporlama hedeflerine inandırarak en azından bazı paydaşları yanıltmak amacıyla yöneticilerin arzusu doğrultusunda normal faaliyet döneminde karşılaşılmış işletme uygulamalarından hareketle gerçek faaliyetler manipülasyonu olarak tanımlamaktadır.¹⁰⁰

Yukarıdaki tüm tanımlar kazanç yönetiminin iki yönü ön plana çıkarmaktadır. Bunlardan biri, fırsatçı (oportunist) yönü ki, burada yönetici yatırımcıları yanıltmak çabasında olmaktadır. Diğeri ise, kâr yönetiminin bilgisel yönü olmakla birlikte bu durumda, yönetici şirketin gelecekteki nakit akımları ile ilgili kendi özel beklentilerini yatırımcılara açıklamak, aktarmak amacıyla kâr yönetimini bir araç olarak kullanmaktadır.¹⁰¹

Finansal bilgi kullanıcılarını yanıltan kazanç yönetimi ile ilgili Healy ve Whalen’in tanımı kazanç yönetimin fırsatçı (oportunist) bakış açısını tanımlamaktadır. Fakat diğer bazı araştırmacılar sinyal verme amacı taşıyan kazanç yönetimi de mümkün olduğunu düşünmektedir. Bu bakış açısının yansımaları muhasebe politikaları ya da tahminlerinin firmanın temel ekonomisinin güvenilir sinyalleri olarak algılanırsa eğer bildirilen kazançlar kullanıcılar için bilgilendirici olabilmektedir.¹⁰²

Dış finansal raporlama kazanç yönetiminin yol gösterme amacı taşıyan yönünü ön plana çıkaran Schipper’e göre ise ‘bazı özel çıkarlar elde etmek amacı ile dış finansal raporlama sürecine yönelik müdahale’ olarak kazanç yönetimi tanımlamaktadır.¹⁰³

---

⁹⁸ R. MOEHRLE, Stephen , REYNOLDS MOEHRLE, Jennifer A., Earnings Management In The Context of Pension Accounting: A Case, Global Perspectives on Accounting Education Volume 2, 2005, 11–18, s. 14.

⁹⁹ STOLOWY, Hervé, BRETON, Gaétan, A Framework for the classification of Accounts Manipulation, Review of Accounting and Finance, 3(1), 2004, 5–66, s. 6.

¹⁰⁰ ROYCHOWDHURY, Sugata, Earnings Management Through Real Activities Manipulation, Journal of Accounting and Economics 42 (2006) 335–370, s. 337.

¹⁰¹ KEPSU, Mikko, Earnings Management- Theory vs. Practice- Evidence From Finland, Turku School of Economics and Business Administration, Research proposal for Ph.D. thesis, 2005, s. 5

¹⁰² MARAI, Awidat, PAVLOVIC, Vladan, Earnings Management vs Financial Reporting Fraud-Key Features For Distinguishing, Facta Universitatis, Series: Economics and Organization Vol. 10, No 1, 2013, ss. 39–47, s. 40.

¹⁰³ GUNNY, Katherine, What Are the Consequences of Real Earnings Management?, PhD Dissertation, University of California, Berkeley, s. 1.

Tanımlamalar doğrultusunda kazanç yönetimi ile ilgili iki unsur ön plana çıkmaktadır.

Bunlar:

- ✓ İşletme faaliyetlerinde ve finansal raporlama sürecinde kişisel yargılarını, şirket yöneticileri kullanabilmektedirler.
- ✓ Özel bir çıkar elde etmek amacıyla yöneticiler, ilgili çıkar gruplarını yanlış yönlendirmek ya da sözleşmelere bağlı sonuçları etkilemek amacı doğrultusunda mesleki yargılarını kullanabilmektedirler.¹⁰⁴

Kazanç yönetiminin 'iyi' veya 'kötü' olup olmadığı hakkındaki tartışmalar iki sebepten dolayı yetersiz kalmaktadır. Bu tartışmalardan ilki kazanç yönetimini tanıımıdır. Yukarıda bahsedildiği gibi kazanç yönetiminin sınırları açıkça belli değildir ve tanımları, hileli finansal raporlama ve muhasebe standartları dışındaki davranışlara muhasebe standartları çerçevesinde izin verme esnekliğini kullanma arasında değişebilmektedir. İkinci olarak mali raporlar kullanıcıların algılarına uygun olarak değişmektedir. Hâlbuki uygulayıcı ve düzenleyicilerin algıladıkları sorunları akademik araştırmacılar kazanç yönetiminde önemsiz olduğuna inanmaktadır, çünkü yatırımcılar finansal raporlarda diğer bilgileri ifşa ederek kazanç yönetimi sonuçlarına paha biçebilmektedir.¹⁰⁵

2.2. Kazanç Yönetimi Amaçları

Kazanç yönetiminin amacı, yatırımcıların işletme ile ilgili algılarının olumlu bir bakış açısıyla şekillenmesini sağlamaktır. Kazanç yönetiminin amacını 3 grupta değerlendiren *Lew*'e göre; kişisel çıkarlar, yatırımcı desteğinin veya devamının sağlanması son olarak da sözleşmeye bağlı düzenlemelerin tatmin edici düzeyde tutulmasını yöneticiler hedeflemektedir. Nitekim *Kirschenheiter* ve *Melumat* kazanç yönetiminin amacını temelde iki grup altında toplamaktadır. Birincisi hisse senedi fiyatını artırmak için işletmenin harici talebin artmasını sağlamaktır. İkincisi ise yöneticiler, kendi kazançlarını artırmak amacıyla kârları olduğundan fazla göstermeyi amaçlamaktadırlar.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ MEMİŞ, M. Ünsal, ÇETENAK, E.Hüseyin, Kurumsal Yönetimin Kazanç Yönetimi Uygulamaları Üzerine Etkisi: İMKB'de İşlem Gören Şirketler Üzerine Uygulama, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 21, Sayı 3, 2012, Sayfa 205–224, s. 210.

¹⁰⁵ KARABRAHİMOĞLU, Yasemin, The Role Of Corporate Governance On Earnings anagement: Quarterly Evidence From Turkey, Doktora Tezi, Aralık, 2010, s. 36.

¹⁰⁶VARICI, İdris, ER, Bünyamin, Muhasebe Manipülasyonu ve Firma Performansı İlişkisi: İMKB Uygulaması, Ege Akademik Bakış, Cilt: 13, Sayı: 1, Ocak 2013 ss. 43-52, s. 44.

İşletmenin ekonomik performansı hakkında hem işletme sahiplerini ve hem üçüncü kişileri yanıltmak amacıyla yöneticilerin karar alma yetkilerini kullanması ya da şirket raporlarına dayalı sözleşmeleri etkilemek amacıyla kazanç yönetimini uygulamalarına başvurmaktadırlar. Hisse senedi fiyatlarının artması beklentisiyle de kazanç yönetimi uygulamaları gerçekleşebilmektedir.¹⁰⁷ “Kâr beklentisi” ile yatırımcılarda iyimser bir hava yaratarak yeni hisse senetleri satın alınmasını bunun sonucunda hisse senedi fiyatının ve işletmenin piyasa değerinin artmasını amaçlanmaktadır.¹⁰⁸

Kazanç yönetimi uygulamalarının temelinde yer alan amaçlar;¹⁰⁹

- ✓ Şirketin hisse senedi fiyatlarını ve riskini etkilemek,
- ✓ Borç sözleşmelerinde yer alan finansal oranları veya göstergeleri sağlamak,
- ✓ Kreditorler, yatırımcılar ve çalışanlarla olan ilişkileri iyi tutmak,
- ✓ Yönetici ücretlerini manipüle etmek,
- ✓ Halka açılmak veya sermaye artırımını suretiyle sağlanacak olan fon tutarını artırmak,
- ✓ Politik ve hukuki düzenlemelerden kaynaklanan risklerden kaçınmak,
- ✓ Yatırımcıların şirketle ilgili algılamış oldukları riskleri azaltmak,
- ✓ Çeşitli ekonomik çevrelerin baskısından kurtulmak amacıyla daha fazla kazanç elde etmek,
- ✓ Şirketin gelecekteki performansı hakkında piyasaya olumlu sinyal göndermek ve yatırımcıların ilgisini çekmek,
- ✓ Vergi avantajı sağlamak sayılmaktadır.

---

¹⁰⁷ ÇITAK, Nermin, Yararlı Muhasebe Hileli Finansal Raporlama Mıdır?, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 91- 2009, s. 101.

¹⁰⁸ DEMİR, Volkan, BAHADIR, Oğuzhan, Muhasebe Manipülasyonu: Yöntemler Ve Teknikler, Mali Çözüm Dergisi, Yıl: 17, Sayı: 84, Kasım-Aralık 2007, s. 103-119, s. 107.

¹⁰⁹ KURŞUNEL Fahri, BÜYÜKŞALVARCI, Ahmet, ALKAN, A. Tunga, İşletmelerde Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Arkaplanı, Selçuk Üniversitesi MYO Dergisi, Cilt:8 Sayı:1-2, 2005, ss. 171-182, s.175.

2.3. Kazanç Yönetimi Uygulama Nedenleri

Yöneticiler kendilerine konulan hedefleri tutturmak amacıyla ya da bu hedefleri aşmak için çeşitli finansal kararlar alırlarken; kimi zaman da gerek hedefleri başaramamak endişesi yüzünden gerekse de daha iyi bir performans sergilemek amacıyla birtakım manipülatif faaliyetlerde bulunabilmektedir.¹¹⁰

Kazanç yönetimine başvuran İşletmelerin temel sebepleri şu şekilde sıralanmaktadır:¹¹¹

- Yıllan yıla aşırı dalgalanan gelir rakamlarını önlemek.
- Gelirdeki aşırı dalgalanmaları önlemenin bir diğer yöntemi de kârı aşırı manipüle ederek onu tahmin edilen rakama yaklaştırmaktır.
- Yatırımcıların dikkatini çekmemek amacıyla kârlarında değişime neden olan gelir artırıcı muhasebe politikalarını saklamak için işletme yöneticileri, kazanç yönetimi uygulamalarına başvururlardır.
- İşletmenin cari borç seviyesinin düşmesini sağlayarak hisse senedi fiyatlarının sabit kalmasını ya da artmasını sağlayabilmektedir.
- Eğer işletme hisse senetleriyle ilgili içeriden bilgi sızdıranlar varsa işletme yöneticisi dışarıya sızdırılan bilgilerin etkisini azaltmak ya da geciktirmek amacıyla kazanç yönetimi uygulamalarına başvurabilmektedir.

---

¹¹⁰AREN, Selim, Yönetim Değişikliği ve Finansal Rapor Manipülasyonları, Doğu Üniversitesi Dergisi, 10 (1) 2009, 1–10, s. 2.

¹¹¹ TANÇ, Ahmet, Muhasebede Yapılan Yolsuzluklar ve Hileli Finansal Raporlama: Vaka Analizleri, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2004, ss. 101–102.

Yöneticilerin kazanç manipülasyonuna başvurmaları 3 faktör altında toplanmaktadır.

Tablo 2: Kazanç Yönetim Uygulama Nedenleri¹¹²

Dışsal Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analistlerin tahminleri, ▪ Kredi verenlerin beklentiler ▪ Rekabet, ▪ Kontrat yükümlülükleri, ▪ Ayı piyasası, ▪ Yeni finansal işlemler, ▪ Pazarın işletmeye ilgisizliği
İşletme Kültürü	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Birleşmenin çekiciliği, ▪ Yönetim tavizleri, ▪ Kısa dönemli odaklanma, ▪ Gerçek olmayan plan ve bütçeler, ▪ Amirlerin dönem sonu beklentileri, ▪ Aşırı kar sonrası düşüş korkusu, ▪ Hukuk dışı işlemleri gizleme.
Kişisel Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kişisel ikramiyeler, ▪ Promosyonlar, ▪ Takım çalışması İş kaybı korkusu, ▪ Kahramanlık, ▪ Denetçileri önemsememe

¹¹² YAYLA, Hilmi Erdoğan, Güç ve Yetki İlişkilerinin Muhasebe Bilgisi Kararları Üzerindeki Etkisi: Türkiye'deki Özel Hastaneler Üzerine Yapısal Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, Ankara, 2006 s. 177.

2.4. Kazanç Yönetiminin Araçları

2.4.1. Gelir İstikrarlaştırma

Gelir istikrarlaştırmasının birçok farklı tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan biri yapay veya gerçek kazanç yönetimi yoluyla bildirilen gelir miktarındaki değişikliği azaltmak için şirket yöneticisi tarafından kullanılan bir yöntem ile arzu edilen gelir miktarına ulaşmaktır.¹¹³

Gelir istikrarlaştırması periyodik gelir dalgalanmalarını bilinçli olarak azaltmak şeklinde de ifade edilmektedir. Çoğu araştırmacı Hepworth'un gelir istikrarlaştırma kavramını ilk tanıtan kişi olduğuna inanmaktadır. Araştırmacılar ayrıca yatırımcıların istikrarlı bir gelire sahip şirketlere yatırım eğiliminde olduklarına inanmakta ve pürüzsüz gelire kıyasla dalgalı bir seyir gelir deneyiminin daha yüksek bir riske sahip olduğunu bildirmektedirler. Bu nedenle şirket yöneticileri genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri esnekliği çerçevesinde yüksek getiri ve kârlılığın istikrarlı resmini göstermek için gelir istikrarlaştırmayı seçmektedir.¹¹⁴

Gelirin periyodik olarak istikrarlaştırıldığını ilk olarak ortaya koyan Hepworth'a göre gelir istikrarlaştırmanın başlıca sebepleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:¹¹⁵

- ✓ Vergi yükümlülüğünü, gelir ve gider kalemlerinin göreceliliğini kullanarak azaltmak.
- ✓ Yatırımcının güvenini sağlamak amacıyla istikrarlı bir kâr payı oluşturarak istikrarlı bir gelir akışı oluşturulmasını sağlamak.
- ✓ Keskin bir gelir artışı ile çalışanların daha yüksek maaş istemesine engel olmak.
- ✓ Bireysel ve genel ekonomide istikrarlı bir gelir akışı ile olumlu bir psikoloji yaratmak.

---

¹¹³ HEJAZİ, Rezvan, ANSARİ, Zinat, SARIKHANİ, Mehdi, EBRAHİMİ, Fahime, The Impact of Earnings Quality and Income Smoothing on the Performance of Companies Listed in Tehran Stock Exchange, International Journal of Business and Social Science, Vol. 2 No. 17, ss. 193–197, s. 194.

¹¹⁴ GARİZİ, Akbar Zare, HOMAYOUN, Asadollah Homayoun, FİROUZİ, Bahman Bahmani, The Impact of Income Smoothing on Companies Abnormal Return, Australian Journal of Basic and Applied Sciences, 5(9): 245–251, 2011, s. 245.

¹¹⁵ YAYLA, a.g.e. , s. 179.

2.4.2. Yaratıcı Muhasebe Uygulamaları

Anglo-Saxon literatürde 1970’li yıllarda iflas eden işletmelerle ilgili yapılançalışmalarda ortaya çıkan bir kavramolsa da daha ziyade Ian Griffiths tarafından 1986 yılında “Yaratıcı Muhasebe (Creative Accounting)” adlı kitabın yayınlanmasından sonra önem kazandığı görülmektedir.

Yaratıcı muhasebe uygulamaları Mulford ve Comiskey tarafından geliştirilmesine rağmen daha öncesinde ABD’ de daha geniş kapsamlı bir şekilde kabul görmektedir. Bu tanımlama da “Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri” dâhilinde ya da bu sınırlar dışında kazanç yönetimi, hileli finansal raporlama ve gelirin yıllar itibariyle belirli bir düzeyde tutulmasına ilişkin uygulamaları da kapsayacak şekilde saldırgan tercihlerin kabul edilmesinden hareketle finansal verilerde oynama yapılmasına yönelik herhangi bir adım” şeklinde açıklanmaktadır.¹¹⁶

Yaratıcı muhasebe; işletmelerin durumunu olduğundan daha iyi/farklı göstermesi amacına hizmet eden ve doğru ve güvenilir mali tablo anlayışına ters düşen çeşitli oyunlarla finansal tablolara yapılan makyaj olarak tanımlanan bir muhasebe uygulama ve anlayışını nitelemektedir.¹¹⁷

Başka bir tanıma göre; yaratıcı muhasebe, kâr yönetimi veya kârın istikrarlı hale getirilmesi, saldırgan muhasebe uygulamaları ve aldatici finansal raporlama gibi finansal bilgi manipülasyonu yöntemlerinin tamamını kapsayacak şekilde kullanılmaktadır. Diğer bir ifade ile yaratıcı muhasebe uygulamalarının tanımı, kapsamı ve içeriği konusunda herhangi bir fikir birliği bulunmamaktadır.¹¹⁸

---

¹¹⁶<http://www.abstract.xlibx.com/a-economy/46300-1-yaratcmuhasebestratejileristrategiescreativeaccounting.php>

¹¹⁷ DAŞTAN, Abdülkerim, Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Kurumsal Muhasebe Etkileşimi, Bankacılar Dergisi, Sayı 72, Mart 2010, s. 11.

¹¹⁸<http://denetimforumu.blogspot.com.tr/2010/06/yaratıcı-muhasebe-creative-accounting.html>

Yaratıcı muhasebenin örnekler vasıtasıyla tanımlanması daha uygun olacaktır.¹¹⁹

Tablo 3: Yaratıcı Muhasebe Uygulamaları Örnekleri

Muhasebe standartlarında politika çerçevesinde izin verilen seçimlik hakkı kullanmak	FIFO veya LIFO ya da Ağırlıklı Ortalama Maliyeti yöntemlerinden herhangi birinin stok değerleme yöntemi olarak seçimlik hakkın kullanılması,
Muhasebe tahminlerinde dürüst davranılması gerekilmesine rağmen taraflı davranmak	Maddi varlıkların kullanım ömrünün belirlenmesi,
İşlemleri finansal raporlarına yansıyacak sonuçlarını manipüle edecek şekilde değiştirmek	Bir banka aracılığı ile yürütülecek maddi varlığa ilişkin sat ve geri kirala sözleşmesinin koşullarını, kira bedelleri ile eşleştirmek veya kira bedellerini karşılamak üzere, varlığın cari değeri daha düşük olacak şekilde yapılandırmak
Doğal bir işlemin zamanını ayarlamak	Finansal tablolarda tarihi değeri ile yer alan bir varlığın satışı durumunda kâr oluşursa, bu varlığın satış tarihini bu satışın kâra yansıtacağı dönemi yönetici olarak ayarlamak

Yaratıcı muhasebe kavramının ne olduğuna ve neyi kapsadığına ilişkin görüşleri aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür.

- ✓ Bunlardan ilki; yaratıcı muhasebenin hileyi de içeren yönü bulunmaktadır. Aslında işletmede var olmayan ekonomik bir olayın yaratılarak finansal tablolarda sunulması şeklinde de yaratıcı muhasebe ele almaktadır.
- ✓ İkinci tanıma göre yaratıcı muhasebe; boşlukların doldurulması veya eksikliklerin kapatılması; kavramın ikinci bakış açısını meydana getirmektedir.

¹¹⁹ ULUSOY, Sibel, Finansal Tablo Ve Hilelerin Değerlendirilmesi ve Bu Kapsamda Hasılatın Kaydedilmesinde Özellikli Durumlar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007, s. 20.

- ✓ Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinden, muhasebe standartlarından ve yasal düzenlemelerdeki esnekliklerden yararlanmak yaratıcı muhasebe kavramının son bakış açısını oluşturmaktadır.¹²⁰

Nitekim yaratıcı muhasebenin olumsuz yanları olduğu kadar olumlu yanlarının bulunduğundan bahsetmek mümkündür. Bu bağlamda Mathew ve Perera, hem pozitif hem de negatif açıdan yaratıcı muhasebeyi incelemiş bulunmaktadırlar. Yaratıcı muhasebe kavramı anılan yazarlar tarafından; muhasebe uygulamalarının gelişimine katkı sağladığı ölçüde olumlu bir etkiye sahip olacaktır şeklinden açıklanmaktadır. Fakat yatırımcıları, sermayedarları, bankaları ve diğer finansal tablo kullanıcılarını yanıltma ve aldatma amacı doğrultusunda kullanılırsa negatif bir etki söz konusu olacaktır.¹²¹

2.4.3. Agresif Muhasebe (Aggressive Accounting)

Agresif muhasebe, yürürlükteki muhasebe mevzuatına ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine bakılmaksızın kasıtlı ve zorlayıcı bir şekilde, hedeflenen sonuçlara ulaşmak ve genellikle de yüksek dönem kârı elde etmek için kullanılacak muhasebe yöntemlerini seçmek ve uygulamaktır.¹²²

Kârı yüksek göstermek amacıyla belirli dönemlerde, genellikle muhasebe standartlarının zorlanması şartıyla, konsinye satışların ve faturası kesilmiş ancak henüz müşteriye sevk edilmemiş mallar satış geliri olarak kaydedilmektedir. Ayrıca gelir olarak kaydedilen faaliyetlere ilişkin bazı harcama ve giderlerin sonraki dönemlere ertelenmesi gibi uygulamalar şeklinde de ortaya çıkabilmektedir. Bunun sonucunda burada da şirketin mali durumu ve faaliyet sonuçlarına ilişkin bilgilerde yanıltıcı ve eksik bilgi verilmesi söz konusu olmaktadır.¹²³

---

¹²⁰ OCAK, Murat, GÜÇLÜ, F. Çoşkun, Muhasebe Manipülasyonu: Hile, Yaratıcı Muhasebe, Kâr ve İzlenim Yönetimine İlişkin Kavramsal Çerçeve, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, , C: 6, S: 3, s. 123-135, 2014, ss. 127-128.

¹²¹ AYGÜN, Davut, Yaratıcı Muhasebe Stratejileri, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2013, 8(2), 49-69, s. 51.

¹²² DALĞAR, Hüseyin, PEKİN, Sait, Kurumsal Yönetim İle Finansal Tablo Manipülasyonu Arasındaki İlişki: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma, Mali Çözüm Dergisi, Eylül-Ekim 2011, s. 31.

¹²³ BEZİRCİ, Muhammet, KARAHAN, N. Salih, Muhasebe Kayıt Sürecindeki Manipülasyonların Neden ve Sonuç İlişkisinin Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Nisan 2015, Yıl: 15, Sayı: 29, ss. 216-240, s.225.

2.4.4. Büyük Temizlik Muhasebesi (Big Bath Accounting)

Kâr yönetiminin çok özel bir şekli olan büyük temizlik muhasebesi, Moore tarafından 1973 yılında ele alınmış bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Moore bu çalışmada, geçmiş dönemi daha başarısız göstermek amacıyla yönetim değişikliğinde bulunmuş olan işletmelerin, isteğe bağlı muhasebe politikalarında değişiklik yapma oranının, yönetim değişikliğine gitmemiş işletmelere göre daha fazla olduğunu ortaya koymuştur. Büyük temizlik muhasebesi hipotezi bu şekilde ortaya çıkmış bulunmaktadır.¹²⁴

Şirketlerde yönetim değişikliği olduğu dönemlerde yeni yönetimin, bazı verimsiz aktifleri gider yazılarak bilançodan çıkarabilmekte ve geçmiş yönetimin görevde olduğu dönemleri olduğundan daha zararlı gösterebilmektedir. Bu uygulamanın aksine gelecek dönemlerin daha kârlı olduğu izlenimi yaratılmasına yönelik uygulamalar büyük temizlik muhasebesi olarak tanımlanmaktadır.¹²⁵

Jones (2011) büyük temizlik muhasebesini; cari dönemde tek seferde tüm kötü haberlerden kurtulmak için yönetimle ilgili strateji olarak ifade etmektedir. Bu teknikte cari dönemde olası birçok maliyet yöneticiler tarafından yazılmamaktadır böylece gelecekteki performans daha iyi gözükmektedir. Satın alma ve devralma muhasebesinde yaygın şekilde kullanılmaktadır.¹²⁶

Overboom and Vergoossen tarafından büyük temizlik muhasebesi; kötü bir yıl geçiren şirketlerin gelecek yıl daha iyi sonuçlar rapor etmek için kötü yıl içinde hesaba daha fazla maliyet ve kayıpları alması şeklinde açıklanmaktadır. Fiechter ve Meyer (2009) tarafından büyük temizlik muhasebesinin tanımı daha büyük zararı raporlama ya da zararları raporlamak yerine uygulamak olarak tanımlanmaktadır.¹²⁷

---

¹²⁴ OCAK, Murat, GÜÇLÜ, F. Çoşkun, a.g.m. , ss. 129–130.

¹²⁵ DEMİR, Mehmet, ARSLAN, Öznur, Banka Ticari Kredi Yetkililerinin Bakış Açılıyla Finansal Tablo Manipülasyonları: Sivas İlinde Bir Araştırma, BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Cilt: 9, Sayı: 1, 2015, ss. 47–81, s. 55.

¹²⁶ SUSMUŞ, Türker, DEMİRHAN, Dilek, Creative Accounting: A Brief History And Conceptual Framework, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 38, Eylül – Ekim 2013, s. 10.

¹²⁷ SCHOLTEN, Sander, Earnings management and Big Bath Accounting during the financial crisis: a case study of European listed companies with a focus on the Netherlands, MSc Accountancy & Control, specialization Accountancy Faculty of Economics and Business, University of Amsterdam, p. 13.

2.4.5. Hileci Finansal Raporlama (Fraudulent Financial Reporting)

Temelde muhasebe uygulamalarda görülen hile geniş bir kavram olsada, varlıkları kötüye kullanmak ve hileli finansal raporlama şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Varlıkların kötüye kullanımı gider hesaplarının açıkça hırsızlık, zimmet veya şirket varlıklarının hatalı kullanımı, gibi kullanımları içermektedir.¹²⁸

Başka bir tanımda hileci finansal raporlama; işletmenin finansal durumunun olduğundan daha farklı göstermek ya da tüm işletme ilgililerinin yanıltılması biçiminde ortaya çıkmaktadır.¹²⁹

Hileci finansal raporlamayı şu şekilde tanımlamak da mümkündür; “finansal tablo kullanıcılarını aldatmak amacıyla, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine (GKGMİ) uygunluk ve önemlilik kriterleri çerçevesinde tablolardaki rakam veya açıklamaları doğru ve dürüst bir şekilde sunmamaktadır.”¹³⁰

Hileli finansal raporlamanın gerçekleştirilmesinde kullanılacak başlıca yöntemler:

- ✓ Önemli mali kayıtların, destekleyici dokümanların ve işlemlerin tahrif edilmesi (defter, kayıt ve dokümanlar gibi), makyajlanması ve mali olayların istenilen amaç doğrultusunda yorumlanması.
- ✓ Bilinçli olarak finansal olayların, işlem ve hesapların finansal tablolarda önemli tahrifat yapacak şekilde yanlış yansıtılması.
- ✓ Muhasebe ilke ve politikaları ile ölçme, kaydetme, raporlama ve sunulmasına ilişkin yöntemlerin kasten yanlış uygulanması.
- ✓ Finansal rakamların, işletmenin uyguladığı muhasebe ilke ve politikalarına uygun olmayan bir şekilde açıklanması.¹³¹

Aldatıcı finansal raporlama hem kasıt unsuru açısından ve hem fiktif (kurmaca) kayıt oluşturulması kapsamında, gerçeğe aykırı, sahte fatura, sevk irsaliyesi vb. belgeler düzenlenmesi gibi konusu ayrı bir suç oluşturan işlem sebebiyle de sonuçları itibariyle daha üzücü olmaktadır.¹³²

---

¹²⁸ ATA, Ali, SEYREK, İbrahim H., Hileli Finansal Tabloların Tespitinde Veri Madenciliği Tekniklerinin Kullanımı: İmalat Firmaları Üzerine Bir Uygulama, Süleyman Demirel Üni. İİBF Dergisi, Y.2009, C. 14, S. 2, ss. 157–170, s. 158.

¹²⁹ BOZKURT, Nejat, İBİŞ, Cemal, AKDEMİR, Çağla, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Bağımsız Denetim ve Hile Riski, Dış Denetim Dergisi, Sayı:6, Cilt 14(1), ss. 167–173, s. 167.

¹³⁰ KÜÇÜK, Ergün, UZAY, Şaban, Hileli Finansal Raporlamanın Oluşumu ve Doğurduğu Sonuçlar, Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı: 32, Ocak-Haziran 2009, ss. 239-258, s. 241.

¹³¹ VARICI, İdris, Finansal Raporlama Açısından Denetçinin Sorumluluğu: İMKB’de Faaliyet Gösteren İşletmelerin Denetim Raporlarının İncelenmesi, Gümüşhane Üni. Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 2012, S. 5, ss. 122–144, s. 127.

¹³² KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray, A.g.m., s.6.

2.5. Kazanç Yönetimi Teşvikleri

Dechow ve Skinner (2000) kazanç yönetimi ile ilgili iki önemli teşvik tespit etmektedir. Birincisi, onların görüşüne göre, uygulayıcılar ve düzenleyiciler genellikle kazanç yönetimi için sermaye piyasası teşvikleri hakkında daha fazla endişe duymaktadır. Sermaye piyasaları ticari hisse senetleri için bir piyasa sağlamak gibi kazanç yönetimi için teşvikler sağlamaktadır. Hissedarlar ve potansiyel yatırımcılar şirketlerin hisse talep ve arz değişikliklere neden olan açıklanan yeni finansal bilgilerin tepki göstermektedir.

İkincisi, sözleşme düzenlemeleri de kazanç yönetimi için teşvikler sağlamaktadır. Örneğin, ikramiye planları ve borç taahhütleri kâr gibi muhasebe numaralarına dayanmaktadır. Bu yüzden yöneticiler kârlarını manipüle edebilmektedir yani onlar iyi bonus gibi sözleşmelerden faydalarını maksimize edebilmektedir.¹³³

2.5.1. Bonus Elde Etme

Healy tarafından 1985'te yayınlanan "*Muhasebe Kararlarında Bonus Programlarının Etkisi*" başlıklı yazı kazanç yönetimi üzerine en popüler araştırma çalışması olarak hizmet vermektedir. Bu çalışma, muhasebe teorilerinde yöneticilerin tercihlerini tahmin etmeye ve açıklamaya çalışmaktadır. Yöneticiler firmanın tazminat planları altında ikramiyelerini maksimize etmek amacıyla net gelirini yönetmek için fırsatlar bulabileceğini varsaymaktadır.

Healy yönetici bonusunun cari yılda bildirilen net gelir ile doğrusal bir ilişki esas alınarak hesaplanmış bir bonus planından (yönetimsel tazminat temelini ortaya koyacak firma ve yöneticileri arasında bir sözleşme) bahsetmektedir. Ancak bonus net gelirin asgari miktarında başlayacak ya da net gelirin maksimum miktarı hedef alacaktır. Healy gelir koşuluyla bu iki hedef nokta arasında yöneticiler net geliri artırmak olan muhasebe politikalarını elde etmek için bir teşvik bulacağını ileri sürmektedir. Gelir bu iki noktanın altında olduğu zaman yöneticiler geliri artırmak için motivasyona sahip değildir çünkü daha yüksek bonus kazanmak için potansiyel bulunmamaktadır.¹³⁴

---

¹³³ NAIDU, Dharmendra, PATEL, Arvind, A Comparison of Qualitative and Quantitative Methods of Detecting Earnings Management: Evidence from two Fijian Private and two Fijian State-owned Entities, Australasian Accounting, Business and Finance Journal, Volume 7, No. 1, 2013, 77–98, s. 82.

¹³⁴<http://www.umanitoba.ca/faculties/management/acctfin/courses/9.403/group111.doc>

Burada önemli husus, finansal tablolarda yer alan kazançla göre eğer yöneticinin net geliri, dip noktanın altında ise gelecekte daha fazla prim alabilmek için gelirini daha da azaltabilmektedir. Aksine bonus alabilmek amacıyla gelecekteki geliri azaltarak cari dönemde daha fazla bonus kazanabilmektedir. Healy (1985)'in 1930–1980 yılları arasında 94 Amerikan şirketi üzerinde elde ettiği 1527 gözlemlerde yöneticilerin, şirketlerin bonus ikramiyesi için dip ve zirve noktasının yukarısında, 447 gözlemlerde ise hem dip hem de zirve içeren gelir açıklamalarını tespit ettiği görülmektedir. Kısacası yöneticiler kazanç yönetimi teknikleriyle, prim dengesini maksimum yapmak amacıyla muhasebe tahakkuklarının seviyesini değiştirdikleri sonucuna ulaşılmaktadır.¹³⁵

2.5.2. Siyasi Maliyet Teşvikleri

Watts ve Zimmerman da Healy ve Wahlen tarafından ileri sürülen, anti-tröst ve diğer düzenleyici motivasyonlara benzer siyasi maliyet hipotezini önermektedir. Siyasi maliyet hipotezi, siyasi baskı ile fiyatları düşürmek ya da anti-tröst kuralları ihlali şüphelenilen firmaların soruşturmalardan kaynaklanabilecek cezalar ile karşı karşıya kalması veya kamuoyunun üstünlüğünü almak için firmaların kazanç yönetimi için teşvikler yaratabileceğini belirtmektedir. Firmalar politik riskini azaltmak için daha az kazançlı görünecek şekilde kazançlarını yönetmeleri beklenmektedir.¹³⁶

Holthausen and Leftwich (1983), Lim and Matolcsy (1999), Monem (2003) Watts ve Zimmerman'a benzer bir açıklama ile mevcut diğer firmalar siyasi maliyetleri azaltmak için azalan gelir manipülasyonunu seçme olasılığının daha mümkün olacağını düşünmektedir çünkü olumlu muhasebe rakamları düzenleyici müdahaleleri çekebilmektedir. Monem (2003) muhasebe rakamları vergi hesaplamaları için temel alındığı zaman yöneticiler hükümete yanlış bilgi vererek kazanç yönetimi yoluyla vergiden kaçınma fırsatı vereceğini ileri sürmektedir.¹³⁷

---

¹³⁵ DUMAN, Haluk, Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB'de Bir Uygulama, Doktora Tezi, Konya, 2010, s. 73.

¹³⁶ FONG, Alexandra, Earnings Management In Corporate Accounting: An Overview, Cross-sections, Vol: 2, pp. 81–95, p. 91.

¹³⁷ MOHAPARTA, Siddharth, Earnings Management, Human Rationality, and Relative Deprivation -- Some Critical Assessments, Doktora Tezi, Ca'foscari Venezia Üniversitesi, 2010, s. 28.

Siyasi maliyet hipotezi için destek sağlayan araştırmaların önemli bir vücudu vardır. Örneğin, Cahan (1992) ABD firmalarının anti-tröst ihlalleri soruşturma edilirken ihtiyari tahakkukları azalttığı sonucunu ulaşmaktadır. Hall (1993) ve Hall ve Stammerjohan (1997) petrol ve gaz şirketlerinin siyasi ve dava masraflarını önlemek için kazanç bildirilerini azalttığına dair kanıtlar sunmaktadır. Key (1997) firmaların büyük olasılıkla daha düşük ihtiyari tahakkuk sahip kablo televizyon endüstrisinin önerilen düzenlemelerden etkilendiğini ve benzer şekilde Cahan, Chavis and Elmendorf (1997) mevzuatların ABD kongresinde tartışılmasına rağmen kimyasal firmaların çoğu düşük ihtiyari tahakkuk kimyasal temizlik fonlar aracılığıyla etkilenmiş olduğunu ortaya koymaktadır. Oysa etik bakış açısı etik firmaların kazanç yönetimini minimize edeceğini düşünölmektedir ayrıca siyasi maliyet hipotezi daha düşük tahakkuk ve kazanç yönetimi için başka bir sebep sunmaktadır.¹³⁸

2.5.3. Sermaye Piyasası Teşvikleri

Kazanç yönetimini kullanmanın başka bir sebebi sermaye piyasasında bulunabilmektir. Yatırımcılar ve finansal analistler hisse değerini belirlemek için muhasebe bilgilerini kullanmaktadır. Bu durum şirkete daha fazla yatırım yapabilecek yatırımcılara yol göstermektedir.

Dechow ve Skinner (2000) kazanç yönetimini teşvik eden sermaye piyasası motivasyonlarını vurgulamaktadırlar. Cheng ve Warfield (2005) öz kaynak teşvikleri, hisse bazlı tazminat şekilleri, hisse senedi mülkiyeti kazanç yönetimine sebep olur çünkü bu tür durumlarda gelecekte satılacak hisselerin değerini şişirmek için kazanç yönetimi uygulamalarına daha fazla teşvike sahiptir sonucuna ulaşmış bulunmaktadırlar.¹³⁹

Beneish and Vargus (2002) tahakkukları, içerden satışları ve sonraki kazançları analiz etmiş oldukları görölmektedir. Bu çok yüksek tahakkuk dönemlerinde içerdekiler tarafından hisse senedi satışı ile ilişkili olduğu bulunmuş ve düşük kazanç ve hisse senedi getiriler içeriden satış eşliğinde yüksek tahakkuk dönemleri izlediklerini saptamaktadırlar.¹⁴⁰

---

¹³⁸ YIP, Erica, STADEN, Chris Van, CAHAN, Steven, Corporate Social Responsibility Reporting and Earnings Management: The Role of Political Costs, Australasian Accounting Business and Finance Journal, Volume 5, No. 3 (2011), s. 21.

¹³⁹ MOHAPARTA, Siddharth, a.g.m. , s. 22.

¹⁴⁰ BERGSTRESSER, Daniel, PHİLİPPON, Thomas, CEO incentives and earnings management , Journal of Financial Economics 80 (2006), pp. 511–529, p. 516.

Kazanç yönetimi için bir diğer önemli sermaye piyasası nedeni finansal analistler ya da yöneticilerin beklentilerini karşıladığı firma kazancını sunmaktır. Teoh, Wong & Rao firmalar arz yılında ve yıllar sonra da gelir artıcı amortisman politikalarına ve kötü borç ödeneklerine sahip olmadığından ilk halka arzını üstlenen firmaların muhtemelen daha fazla olduğunu sonucuna ulaştığı görülmektedir.¹⁴¹

2.5.4. Hisse Senedi Teşvikleri

Hisse senedi teşvikleri, şirketin gelecekteki performansından çalışanlara da bir pay vermenin en basit ve esnek yollarından biri olmaktadır. Teşvik planları, performansı ödüllendirmek, üst düzey yöneticilere yapılan ödemeleri şirketin uzun dönemdeki başarısı ile bağdaştırmak, çalışanları şirkette kalmaları için teşvik etmek, kilit personel için şirketi çekici kılmak gibi amaçlarla ve diğer ikramiye, teşvik veya emeklilik tazminatı türleri ile birlikte kullanılabilir.¹⁴²

Gelecekte hisselerini satmak isteyen yöneticiler kazanç yönetimi teşviklerine sahip olmak istiyorsa bunun iki koşulu bulunmaktadır: Birincisi, sermaye piyasaları gelecekteki kazanç hakkında inançları şekillendiren bildirilmiş kazançlara güvenmektedir böylece kazanç yönetimi hisse senedi fiyatlarını etkileyebilmektedir ve ikincisi, yöneticiler artan hisse senedi fiyatlarının avantajlarından yararlanabilmektedir. Örneğin; Seyhun (1998) ve Lakonishok ve Lee (2001), diğerleri arasında, içerdekilerin (yöneticilerin) daha iyi bilgili olduğunu ve anormal getiriler kazandığı sonucuna ulaşmaktadırlar.¹⁴³

Cheng ve Warfield (2005) yüksek hisse senedi teşvikleri ile yöneticiler kazanç duyurularından sonra hisselerini daha fazlasını satmaktadır ve analistlerin tahminlerini karşılamak ya da sadece geçmek için kazanç raporlamaları daha muhtemel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bergstresser ve Philippon (2006) hisse senedi teşvikleri ile anormal tahakkuklar arasında pozitif bir ilişki gözlemlenmiştir.¹⁴⁴

---

¹⁴¹ FONG, Alexandra, a.g.m. , p. 85.

¹⁴² ATASOY, Yasemin, Çalışanların Sermayeye Ortaklığı (Çalışanları Hisse Senedi Edindirme) Konusunda Şirketler ve Çalışanlar Üzerine Bir Uygulama ve Türkiye İçin Öneriler, Doktora Tezi, Ankara, 2009, s. 43.

¹⁴³ CHENG, Qiang, WARFIELD, Terry, Equity Incentives and Earnings Management, The Accounting Review, Vol. 80, No. 2, April, 2005, pp. 441–476, p. 449.

¹⁴⁴ CHENG, Qiang, WARFIELD, Terry, YE, Minlei, Equity Incentives and Earnings Management: Evidence from the Banking Industry, Journal of Accounting, Auditing & Finance, April 2011, 26: 317–349, s. 319.

2.6. Kazanç Yönetimi Stratejileri

İşletmeler, bir dönemlik muhasebe süreçleri sonucunda çeşitli bilgi kullanıcılarına ve karar vericilere oluşturdukları finansal tabloları sunmaktadır. Bu doğrultuda bilgi kullanıcıları ya da karar vericiler sunulan finansal tablolardan yararlanarak amaçlarına uygun değerlendirmeleri kullanmaktadırlar. Bu elde edecekleri değerlendirmelerin faydaları ve sonuçları amaçlarına uygun yönde hareket etme şeklinde gerçekleşecektir.¹⁴⁵

Finansal tabloların manipülasyonunda işletmeler tarafından kullanılan birçok teknik bulunmaktadır. Bu tekniklerden bazıları aşağıdaki gibidir:¹⁴⁶

- ✓ Muhasebe politikalarını değiştirmek,
- ✓ AR-GE giderlerinin muhasebeleştirilmek,
- ✓ Amortisman yönteminde değişiklik yapmak,
- ✓ Borçlanma maliyetlerinin dönem gideri olarak kaydetmek veya aktifleştirilmek,
- ✓ Stok değerlendirme yönteminde değişiklik yapmak,
- ✓ Satın alınan işletmenin defter değeri veya gerçeğe uygun değer üzerinden kaydetmek,
- ✓ İşletme birleşmelerinde satın alma yöntemi ya da çıkarların havuzlanması yönteminin kullanmak.

Bu bölümde yukarıda sayılan teknikler belirli gruplar altında sınıflandırılmış ve bunlarla ilgili açıklamalar yapılmıştır.

2.6.1. Gelirlerin Muhasebeleştirilmesi İle İlgili Finansal Bilgi Manipülasyonu

Gelirlerin muhasebeleştirilmesi aşamasında finansal tabloları manipüle etmeye yönelik uygulamalar; bir gelirin tahakkuk etmeden muhasebeleştirilmesi, bir kerelik kazançlarla gelirin yüksek göstermesi ve fiktif gelir şeklinde ortaya çıkabilmektedir.

2.6.1.1. Gerçekleşmemiş Satışları Gerçekleşmiş Gibi Kabul Etme ve Kaydetme

Bu teknik uygulamalarda çok sık karşılaşılan, bir mal ya da hizmet satış geliri olarak dönemsellik ilkesine aykırı görülen ve henüz tahakkuk etmeden cari dönemin geliri olarak muhasebeleştirilen finansal bilgi manipülasyonu olarak görülmektedir.¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ ELİTAŞ, B. Leyli, Muhasebe Manipülasyonu ve Muhasebe Bilgi Kalitesine Etkisi, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan, 2013, 41–54, s. 42.

¹⁴⁶DEMİR, Volkan, BAHADIR, Oğuzhan, a.g.m. , ss. 114–115.

¹⁴⁷ KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray, Kurumsal Şirket Yönetimi'nde Finansal Tabloların Rolü, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Eylül, s. 81–103, s. 89.

Gerçek bir satışın genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin öngördüğü dönemden önceki bir dönemde muhasebeleştirilmesi, henüz doğmamış gelirin muhasebeleştirilmesi tekniğini ifade etmektedir.¹⁴⁸ Bu doğrultuda malların sevkiyatı yapılmadan satış geliri olarak kaydedilmesi ya da gelecek döneme ait olduğu açıkça belli olan mal sevkiyatlarının cari dönem satış geliri olarak kaydedilmesi gibi uygulamalar şeklinde ortaya çıkabilmektedir.¹⁴⁹

2.6.1.2. Konsinye Satışların Satış Geliri Olarak Kaydedilmesi

Mülkiyet devri yapılmaksızın, malın kesin satışının yapılmadan alıcıya gönderilmesine konsinye satış denmektedir. Konsinye satışlarda satış bedelinin işletme tarafından tahsili, alıcının üçüncü kişilere malı satmasına bağlıdır. Standart konsinye satış işlemlerini hasılat olarak kabul etmemektedir.¹⁵⁰

Malın kesin satışının yapılmadan yani mülkiyet devri yapılmaksızın alıcıya gönderilmesine konsinye satış olarak tanımlanmaktadır. Satış bedelinin işletme tarafından tahsili, konsinye satışlarda alıcının üçüncü kişilere malı satmasına bağlı kılınmaktadır.

Konsinye satış tekniği, yurt içi ve yurt dışı mal satış işlemlerinde uygulanan satış ve ödeme yöntemlerinden biri olarak kullanılmaktadır. Mal yurt dışına gönderdikten sonra ihracatçı işletmelerimiz, konsinyatör aracılığı ile malı alıcı (ithalatçı) firmaya tanıtma, kullandırma ve satma işlemine dayanan ve uluslararası ödeme şeklinde gerçekleşen tekniktir. Genelde tanıtım ihtiyacı duyulan veya yeni üretilen ürünlerin dış pazarlarda satışına olanak tanıyan, satış ve ödeme yöntemi özelliği taşımaktadır.¹⁵¹

Geliri yüksek göstermek amacıyla işletmeler henüz satışı gerçekleşmemiş olan mali gelir olarak yazmaktadırlar. Bu da GKGMİ kapsamında yapılabildiği için işletmeler sıklıkla bu yönetime başvurumaktadırlar.¹⁵²

---

¹⁴⁸DEMİR, Volkan, BAHADIR, Oğuzhan, a.g.m. , s. 115.

¹⁴⁹ KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, Finansal Bilgi Manipülasyonu: Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları ve İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, Doktora Tezi, Ankara, 2004, ss. 209–210.

¹⁵⁰ YÜCENURŞEN, Mehmet, PEKER, A. Aykut, APAK, İbrahim, POLAT, Yusuf, TMS 18 Hasılat Standardı Çerçevesinde Hâsılatın Muhasebeleştirilmesi ve Özellik Arz Eden Durumlar, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2) . 1–8, s. 15.

¹⁵¹<http://www.bursa-smmmo.org.tr/yazarlar/makaleler/146YGU.pdf>

¹⁵² DOĞAN, Ebubekir, Finansal Bilgi Manipülasyonu Ve Finansal Bilgi Manipülasyonun Belirlenmesine Yönelik Modeller: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2009, ss. 100–101.

Şirketler konsinye olarak satılması için şube veya perakendecilere mallarını gönderdiklerinde henüz konsinye malların satıldığına dair satış birimlerinden bilgi gelmediği halde konsinye mallar satılmış gibi işlem yaparak cari döneme ait gelirlerini artırmış olurlar.¹⁵³

2.6.1.3. Fiktif Gelir Kaydı

Finansal tabloları manipüle etmeye yönelik uygulamalardan biri gelirlerin muhasebeleştirilmesi aşamasında fiktif gelir şeklinde ortaya çıkabilmektedir.¹⁵⁴

Herhangi bir müşteri siparişi ya da müşteri ile yapılan anlaşma olmaksızın sevk edilen malın daha sonra iade edilmesine rağmen, fiktif gelir kaydı uygulamasında, mal sevk edildiği tarihte gelir kaydı yapılmakta veya mal sevk edilmiş gibi gösterilerek satış geliri olarak kaydedilmektedir.

Mal veya hizmet satışına ilişkin herhangi bir işlem olmadan fiktif satış geliri kaydı yapılması; mal satışına ilişkin belgelerin tarihlerinin geriye doğru değiştirilmesi; bazı işlemlerin kayıt dışı bırakılması gibi fiktif gelir kaydı uygulamaları da söz konusu olabilmektedir.¹⁵⁵

2.6.2. Giderlerin Muhasebeleştirilmesi ile İlgili Finansal Bilgi Manipülasyonu Teknikleri

Giderlerin muhasebeleştirilmesi aşamasında finansal tabloları manipüle etmeye yönelik uygulamalar; bir giderin aktifleştirilmesi veya doğrudan gider yazılması kararının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine aykırı olarak ulaşılmak istenen hedefe göre belirlenmesi, amortisman metodunun veya periyodunun değiştirilmesi, gelecek dönem giderinin cari yıla kaydırılması ve özel harcamalar şeklinde ortaya çıkmaktadır.¹⁵⁶

---

¹⁵³ Ç. DOĞAN, Oznur, Yaratıcı Muhasebe ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'ndan İşlem Gören Şirketler Üzerinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 2011, s. 52.

¹⁵⁴ DALĞAR, Hüseyin, , PEKİN, Sait, a.g.m. , s. 27.

¹⁵⁵ <http://www.baskent.edu.tr/~gurayk/kisiselkurumsalsirket.pdf>

¹⁵⁶ DALĞAR, Hüseyin, , PEKİN, Sait, a.g.m. s. 27.

2.6.2.1. Giderlerin Aktifleştirilmesi

Finansal bilgi manipülasyonu tekniklerinden biri olarak şirketler tarafından giderlerin aktifleştirilmesi yöntemi kullanılabilir. Dönem kârının hedeflenen düzeyin altında gerçekleştiği dönemlerde herhangi bir aktif işletme sermaye ihtiyacı için kullanılabilir. Bunun sonucu olarak doğrudan dönem giderlerine aktarılması gereken borçlanma maliyeti ile ilgili faiz giderleri ve kur farkları, üretilen ürün maliyetine ilave edilerek aktifleştirilmesi gerekmektedir. Böylece finansal tablolar kamuya sunulurken dönem giderleri daha az gösterilerek istenen kâr hedefine ulaşılmış izlenimi vermek mümkün olmaktadır.¹⁵⁷

İşletmeler birbirinden farklı gider türlerine sahip olmaktadır. İşletmeler istekleri doğrultusunda bu giderleri seçtikleri muhasebe politikalarıyla aktifleştirmekte veya doğrudan gider yazabilmektedirler. İşletmenin daha yüksek ya da daha düşük kâr raporlamalarına seçtikleri aktifleştirme yöntemi katkıda sağlayabilmektedir.¹⁵⁸

İşletmelerin yatırımlarını finanse etmek için veya sermaye yetersizliğini karşılamak amacıyla kullandıkları yabancı kaynakların, faiz ve kur farkı ile benzeri giderlerin oluşturduğu masraflar finansman giderleri olarak tanımlanmaktadır.¹⁵⁹

Kuruluş dönemine ait yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili faizler, sabit kıymetle birlikte amortisman yoluyla itfa edilerek yatırım maliyetine ilave edilmesi gerekmektedir. İşletme dönemine ait maliyetlerin ise ilgili buldukları yıllarda doğrudan gider yazılması veya maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortismanına tabi tutulmasına gerek duyulmaktadır.¹⁶⁰

Finansman giderleri sonraki dönemlerde tahakkuk edecek ve ödenecek ise aktifleşmiş sabit kıymetlerin maliyetine eklenebilmekte veya finansman gideri olarak sonuç hesaplarında muhasebeleştirilmektedir.¹⁶¹

Ar-Ge giderleri, bir firmanın ya da ülkenin teknoloji kabiliyetini tanımlamakta sık kullanılan değişkenlerden biri olarak kabul edilmektedir. Ar-Ge'nin temel görevi, teknolojik gelişmeleri takip ederek ve kullanarak şirketin kâr durumunu sürekli olarak arttırmaktır.¹⁶²

---

¹⁵⁷ KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray, Kurumsal Şirket Yönetimi'nde Finansal Tabloların Rolü, Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi, Eylül, s. 81–103, s. 91.

¹⁵⁸ DOĞAN, Ebubekir, a.g.e., s. 103.

¹⁵⁹ <http://muhasebeciyorumluyor.com/muhasebede-finansman-giderleri/>

¹⁶⁰ ERDOĞAN, Murat, İLTER, Cenap, Faiz Aktifleştirme, MUFAD, Sayı 26, Nisan 2005, ss. 198–206, s. 204.

¹⁶¹ <http://muhasebeciyorumluyor.com/muhasebede-finansman-giderleri/>

¹⁶² U. KOCAMIŞ, Tuğçe, GÜNGÖR, Ayşegül, Türkiye'de Ar-Ge Harcamaları ve Teknoloji Sektöründe Ar-Ge Giderlerinin Kârlılık Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul Uygulaması, Maliye Dergisi, Sayı 166, Ocak-Haziran 2014, ss. 127–138, s. 128.

AR-GE kapsamında bir kısmı aktifleştirilebilen bir kısmı da gider yazılabilen geliştirme giderleri bulunmaktadır. AR-GE kapsamındaki ürün projesini bittiği zaman işletme yönetiminin harcamaların aktifleştirilmesi için gerekli şartlar sağlanana kadar olan kısmını gider olarak kaydedebilmekte ve bu zamandan sonraki harcamaları ise aktifleştirme olasılığı mümkün olmaktadır.¹⁶³

AR-GE giderleri ise 3 farklı şekilde kayıt edilebilmektedir. Bunlar;

- ✓ AR-GE giderleri ortaya çıktığında tamamını gider kaydetme,
- ✓ AR-GE giderlerinin bir kısmını ortaya çıktığı dönemde doğrudan gider kaydedilmesi bir kısmını da, aktifleştirerek itfa yolu ile gider kaydetme,
- ✓ AR-GE giderleri ortaya çıktığı dönemde tamamı aktifleştirilerek itfa yolu ile gider kaydetme şeklinde gerçekleşmektedir.¹⁶⁴

İşletme yönetimi tarafından kullanılabilen bu üç alternatif yöntem, işletmenin karlılık düzeyine etki edebilmektedir. AR-GE faaliyetleri kapsamındaki geliştirme giderleri özellikle teknolojik bakımdan gelişmiş endüstrilerde faaliyette bulunan işletmelerde çok yüksek meblağlara çıkabilmektedir. Bu işletmelerde söz konusu olan giderlerin, geliştirilen yeni ürünün maliyetine ilave edilmesi ve amortisman yöntemiyle yıllara yayılarak giderleştirilmesi de cari dönem kârını değiştirecek niteliğe sahiptir. Sonuç olarak geliştirme masraflarının hemen giderleştirilmesi gelir düşürücü bir etken iken aktifleştirilmesi ise gelir artırıcı bir etkiyi ortaya çıkarmaktadır.¹⁶⁵

2.6.2.2. Amortisman Metodunun veya Periyodunun Değiştirilmesi

Maddi duran varlıklar (arazi ve arsalar) dışındaki varlıkların ömürleri, faydalı oldukları zaman ile sınırlı olmaktadır. Bu durumun sebepleri arasındateknolojik eskime, fiziksel yıpranma ve modası geçme vb. sebepler sayılabilmektedir. Belirtilen sebeplerin meydana getirdiği değer kayıpları dönemler itibariyle hesaplanan maliyetlerden indirilmesi işlemine ise amortisman olarak tanımlanmaktadır.¹⁶⁶

---

¹⁶³ AYGÜN , Davut, VARICI , İdiris,, Finansal Tablolar ve Karar Almaya Etkileri Açısından Önemli Muhasebe Politikaları, The Journal of Academic Social Science Studies, Vol. 6 Issue 7, p.151–173, July 2013, pp.169–170.

¹⁶⁴ ULUSAN, Hikmet, Muhasebe Politikası Seçiminin Ekonomik Belirleyicileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 62–2, ss. 167–198, s. 184.

¹⁶⁵ AYGÜN, Davut, VARICI, İdiris, a.g.m. , s. 168.

¹⁶⁶ İMAMOĞLU, Alaettin, ALTUN, Nuri Sait, BAĞDAT, Aydın, Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri (Ders Notu), Mart, 2013, s.62. (<http://www.alaettinimamoglu.com/files/donemsonudersnotu.pdf>)

Amortismanlarla ilgili kazanç yönetimi uygulamalarında, cari dönem kârını olduğundan daha fazla göstermek isteyen şirketler normal amortisman süresini uzatabilmekteler veya amortisman yöntemini azalan bakiyeler yönteminden, normal yönteme dönüştürebilmektedirler. Cari dönem kârını ise olduğundan daha az göstermek isteyen şirketler amortisman süresini kısaltabilmekteler veya amortisman yöntemini normal yöntemden azalan bakiyeler yöntemine dönüştürebilmektedirler.¹⁶⁷ Örneğin, işletmenin aktiflerinde daha uzun süre tutmak, kârı arttırmak ve gideri olduğundan daha az gösterebilmek amacıyla hizmet ömrü 5 yıl olan bir demirbaşın ömrü 10 yıla çıkarılabilmektedir.¹⁶⁸

2.6.2.3. Şerefiyenin İtfa Süresi

Ticari bir işletmenin kazandığı şöhret, sahip olduğu müşteri kitlesi, faaliyette bulunduğu sektörde monopol durumda olması, bulunduğu konumun önemi ve benzeri sebepler bilanço değerlerine olan değerler şerefiyeyi ifade etmektedir. Bunun karşılığında böyle bir işletmeyi kısmen veya tamamen satın alan bir başka işletme, maddi değerinin üstünde bir bedel (şerefiye) ödeyerek bu ilave değeri şerefiye olarak bilânçosuna dâhil etmektedir.¹⁶⁹

Cari dönem kârını olduğundan daha fazla göstermek isteyen şirketler, şerefiye için daha uzun bir itfa süresi belirlemekte ya da aksine cari dönem karını düşük göstermek isteyen şirketler şerefiye için daha kısa bir itfa süresi belirlemeleri mümkün olabilmektedir. Böylece dönemsel olarak kaydedilecek itfa giderini azaltılarak veya artırılarak dönem kârı olduğundan daha yüksek ya da daha düşük gösterilmekte, başka bir ifade ile kârlarını manipüle edebilmektedirler.¹⁷⁰

2.6.2.4. Gelecek Dönem Giderlerinin Cari Yıla Kaydırılması

Gelecek dönem performansını olduğundan iyi göstermek amacıyla kötü durumdaki şirketlerin kendilerini düzlüğe çıkarmak için çok yüksek prim ve ücretler ile transfer ettikleri CEO'lar tarafından başvuru olan bir kazanç yönetimi tekniği olarak dikkat çekmektedir. Bu yöntemde gelecek dönemlerdeki maliyet ya da gider yaratabilecek unsurlar daha önceki dönemlere göre büyük miktarlarda özel gider olarak kaydedilerek gelecek dönem performansını etkilemesi amaçlanmaktadır.

¹⁶⁷ DALĞAR, Hüseyin, PEKİN, Sait, a.g.m. , s. 28

¹⁶⁸ DOĞAN, Ebubekir, a.g.e. , s. 104.

¹⁶⁹ http://www.muhasabetr.com/sorucevap/haber_oku.php?haber_id=723

¹⁷⁰ KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, Finansal Bilgi Manipülasyonu: Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları ve İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, Doktora Tezi, Ankara, 2004, s.218.

Örneğin; yeniden yapılandırma harcamaları, küçülme gibi adlarla yapılan operasyonlarda bu yöntem uygulanabilmektedir. En sık rastlanılan gider kalemlerine kıdem tazminatını, araştırma ve geliştirme giderlerini örnek vermek mümkün olmaktadır.¹⁷¹

ABD’de ki Sunbeam şirketinde gelecek dönem giderlerinin cari yıla kaydırılması tekniğiyle ilgili yaşanmış bir örnek bulunmaktadır. 1996 yılında Sunbeam şirketinin başına CEO olarak getirilen Al Dunlap, şirketin başına getirildiği zaman şirketin hisse senetlerinde bir günde %60 değer kazanmıştır. Bu değer artışını 35 milyon \$ özel gider karşılığı ayıran Al Dunlap, 1997 ve 1998 yıllarında şirketi olduğundan daha başarılı göstermiştir.¹⁷²

2.6.3. Varlık ve Yükümlülüklerin Muhasebeleştirilmesi Sürecinde Finansal Bilgi Manipülasyonu

Varlık ve yükümlülüklerin muhasebeleştirilmesi sürecinde, stok değerlendirme yönteminin amaca uygun olarak seçilmesi veya stok değerleri yüksek, satılan mallar maliyetin düşük gösterilmesi yoluyla finansal tablolar manipüle edilebilmektedir. Ayrıca bu başlık altında borçları olduğundan daha az göstererek kârı artırmak için kullanılan uygulamalarda bulunmaktadır.¹⁷³

2.6.3.1. Stok Değerleme Yönteminin Değiştirilmesi

İşletmenin satmak, üretmek veya işletme ihtiyaçlarında kullanılmak amacıyla elinde bulundurduğu, değerlendirme gününde işletmenin mülkiyet ve tasarrufunda bulunan mal, hammadde, yarı mamul, işletme malzemesi, yardımcı malzeme, mamul gibi maddelere stokları oluşturmaktadır.¹⁷⁴

İş akışının kesintisiz ve sürekli olarak devam etmesi için vazgeçilmez bir unsur olarak stoklar dikkat çekmektedir. Stok seviyesinin doğru belirlenmesi işletmelerin gelişmesi ve kalkınması bakımından önemli olmaktadır.¹⁷⁵ Mevcut stokların olduğundan daha fazla

---

¹⁷¹ ÇITAK, Nermin, Hileli Mali Raporlamada Yaratıcı Muhasebe ve Bir Uygulama, Doktora Tezi, İstanbul, 2007, s. 79.

¹⁷² AVŞARLIGİL, Nuri, Finansal Tablolarının Manipülasyonunda Yaratıcı Muhasebe Uygulama Teknikleri Ve Beneish Modeli İle Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2010, s. 55.

¹⁷³ DALĞAR, Hüseyin, PEKİN, Sait, a.g.m. s.29.

¹⁷⁴ AKİN, Hale, KURŞUNEL, Fahri, TMS-2’ye Göre Stokların Değerlemesinde Özellik Arz Eden Durumlar, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, Sayı 1-2, 2010, ss. 311-330, s. 312.

¹⁷⁵ BİLGİN, Deniz, KOBİ’lerde Modern Stok Yönetim Modellerinin Uygulanabilirliği: Karaman İlinde Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Karaman, 2013, s. 7.

gösterilmesi ve/veya satılan malın maliyetinin olduğundan daha düşük belirlenmesi gibi etkenler finansal bilgi manipülasyonları yöntemlerinde kâr artışı sağlamaktadır.¹⁷⁶

Stok değerlendirme yöntemleri ile ilgili olarak uygulanabilecek yaratıcı muhasebe uygulamaları şu şekilde özetlenebilir:¹⁷⁷

- ✓ LIFO, FIFO ve ağırlıklı ortalama maliyet yöntemlerinden herhangi birinin seçilmesi,
- ✓ Stok değerlendirme yönteminin amaca uygun olarak değiştirilmesi,
- ✓ Benzer özelliklere ve kullanıma sahip stoklara farklı değerlendirme yöntemlerinin kullanılması,
- ✓ Bölümlere göre raporlama yapan bir şirkette aynı stok için farklı değerlendirme yöntemleri ile değerlendirilmesi,
- ✓ Ağırlıklı ortalama veya hareketli ortalama maliyet yöntemleri arasından amaca uygun seçim yapılması ve dönemler itibarıyla değiştirilmesi,
- ✓ Net gerçekleştirilebilir değere ilişkin tahminin gerçeğe uygun olmayan bir şekilde yapılması,
- ✓ Stoklarla ilgili borçlanma maliyetlerinin, borçlanma maliyetlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili politikaların amacına uygun seçilerek kaydedilmesi gerekmektedir.

2.6.3.2. Varlıkların Karşılıkların Azaltılması

Günümüz toplumunda sıkı rekabet şartları, işletmelerin sağlam, modern muhasebe sistemlerinde kayıt saklaması, maliyetleri kontrol altında tutması giderek önem kazanmaktadır. Üretilen mamul maliyetin doğru bir şekilde tespit edilmesi, finansal tabloların güvenilir olması ve gerçeği yansıtacak şekilde raporlanması, varlıkların ve borçların gerçeğe uygun değerlerine göre sunulması önem arz etmektedir. Bu sebeple muhasebenin temel kavramlarından olan sosyal sorumluluğun şartlarının yerine getirilmesini sağlayacak yöntemlerden biri olan karşılık ayrılması, muhasebe uygulamalarında oldukça dikkat çeken bir konu olmaktadır.¹⁷⁸

---

¹⁷⁶ DOĞAN, Ebubekir, a.g.e. , s. 106.

¹⁷⁷ BAYIRLI, Rıdvan, Yaratıcı Muhasebe, Etik, Firma Değeri ve Örnek Bir Uygulama, Doktora Tezi, Ankara, 2006, ss. 177-178.

¹⁷⁸ ÖZKAN, Özgür, KOCAMIŞ, T. Uzun, Karşılıklar Standardı İle Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na Göre Karşılıklar Kavramının İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, Ocak-Şubat 2011, 191-214, s. 192.

Şüpheli alacaklar, stoklar, maddi duran varlıklar ve varlıklarının değerlerindeki diğer düşüşler için şirketler, mali tabloları doğru bir şekilde raporlamak amacıyla karşılık ayrılması zorunlu olmaktadır. Kârı arttırmak amacıyla yeteri kadar karşılık ayrılmaması veya uygun olmayacak bir yöntemle azaltmak finansal bilgi manipülasyon uygulamalarına neden olmaktadır.¹⁷⁹

Örneğin; bir işletmenin başka bir işletmeyi devralması söz konusu olduğunda devralan işletme için yeniden yapılandırma maliyetleri ortaya çıkmaktadır. Devralma sonucunda ortaya çıkan bu maliyetler için satın alma yılında karşılık ayrılması zorunlu olmaktadır. Karşılık ayrılması da devralma ile ilgili toplam maliyetleri artırmaktadır. Hâlbuki işletme bu giderleri tekrarlanmayan (bir kerelik) giderler şeklinde sürekli kâr yaratan önemli faaliyetlerin dışında tutabilmektedir. Bu giderlerle ilgili daha sonra fazla bir tahminde bulunulduğunu tespit edilirse gelir tablosunda bu fazlalığın geri dönüşümü sağlanabilmektedir. Ayrıca normalin üzerinde karşılık ayırmasına ilaveten karşılık giderleri için işletmenin ana faaliyetlerinden sağlanan kârın hesaplanmasını dikkate almayarak daha sonraki aşamalarda kârla ilişkilendirilerek birçok şekilde kullanılabilir.¹⁸⁰

2.6.3.3. Değersiz Varlıkların Zarar Kaydedilmemesi

Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de mali raporlamanın ihmal edilmiş alanlarından biri olan varlıklarda değer düşüklüğü, ekonomik bakımdan önemli olmasına rağmen göz ardı edilmektedir. Sadece bilânçoyu değil, kâr zarar tablosunu da doğrudan etkileyen varlıklarda değer düşüklüğü, raporlanan şirket kârlılığını yanıltıcı bir şekilde yöneticiler tarafından söz konusu olabilmektedir. Bu yüzden mali tablo kullanıcıların bu tür varlıkların gerçeğe uygun değerini ve değer düşüklüğünü saptamaları kısa vadeli varlık grubuna kıyasla daha güç olmaktadır.¹⁸¹

---

¹⁷⁹ SCHİLİT, Howard, Financial Shenanigans: How to Detect Accounting Gimmicks & Fraud In Financial Reports, 2. Edition, McGraw Hill Companies, 2002, s.132.

¹⁸⁰ AYGÜN, Davut, a.g.m. , ss. 56–57.

¹⁸¹ AKGÜN, A. İhsan, Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü Ve Şerefiyenin İncelenmesi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (18) 2009 / 2: 1 – 34, ss. 3–4.

2.7. Türkiye Kazanç Yönetimi Hakkındaki Çalışmalar

1990'lar süresince muhasebe mesleği ile ilgili bağımsızlık standartları ve etik konular üzerinde durulmuş fakat yeteri kadar muhasebenin temel konusu olan kamuoyu çıkarlarının korunmasına önem verilmemiştir. Kamuoyunda muhasebeye karşı güven eksikliği oluşmuş, bağımsız denetimin başarısızlıkları istenmeyen bir şekilde şirket başarısızlıklarına yol açmıştır. Bunun sonucu olarak denetim etkinliği veya güvenilirliği sorgulanmaya başlamasına sebep olmuştur.¹⁸²

Türkiye'de 2003–2007 döneminde kamuyu aydınlatma ve şeffaflık ile ilgili olarak üç temel alanda önemli gelişmeler yaşanmıştır.¹⁸³

- ✓ Bu gelişmelerden birincisi, kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin hukuki ve teknik alt yapının oluşturulmuş olmasıdır. Bu kapsamda, öncelikle, 2003 yılı Temmuz ayında OECD tarafından yayınlanan kurumsal yönetim ilkeleri esas alınarak, SPK tarafından Türk sermaye piyasalarına yönelik Kurumsal Yönetim İlkeleri belirlenerek yayımlanmıştır.
- ✓ Kamuyu aydınlatma ve şeffaflık alanında kaydedilen ikinci temel gelişme, 2003 yılının Temmuz ayında sermaye piyasası araçlarının değerini ve yatırım kararlarını etkileyebilecek önemli olay ve gelişmelerde kamuya açıklanacak özel durumlar ve bunların açıklanmasına ilişkin esasların mevcut düzenlemelerimize ilaveten daha ayrıntılı olarak düzenlenmesidir.
- ✓ 2006 yılının Şubat ayında, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu tarafından yayımlanan Uluslararası Bağımsız Denetim Standartları ve Avrupa Birliği'nin ilgili direktiflerinde öngörülen esaslarla tam uyumlu denetim standartları yayımlanmıştır. Son olarak, daha önce yayımlanan tüm düzenlemeler yeni Türk Ticaret Kanunu tasarısında bu hükümler göz önünde bulundurularak revize edilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu(TTK), TMS/TFRS'lere göre raporlama yapacak olan işletmelerin kapsamını genişletmiştir. Ayrıca bağımsız denetime tabi kuruluşların ve TTK'nda sayılan TMS/TFRS'leri uygulayacak işletmelerin mali tablolarının hazırlanmasında, Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamasına karar verilmiştir.¹⁸⁴

---

¹⁸² ARI, Mustafa, http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/23/409-420.pdf

¹⁸³ KILIÇ, Saim, Halka Açık Şirketlerin Kamuyu Aydınlatma, Şeffaflık ve Kurumsal Yönetim İlkeleri Açısından Mevzuata Uyum Kapasitelerinin Geliştirilmesi, Active Bankacılık ve Finans Dergisi, Yıl:10,Sayı:56, Eylül 2008, ss.3–4.

¹⁸⁴ <http://www.kgk.gov.tr/contents/files/pdf/egitim/sakarya/TFRS.pdf>, s.1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAZANÇ YÖNETİMİ EKSENİNDE ETİK DEĞER ALGI ANALİZİNİN BELİRLENMESİ İÇİN YAPILAN ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Çalışmanın bu bölümünde ‘Adana’ Çukurova Üniversitesi, ‘Tokat’ Gaziosmanpaşa Üniversitesi, ‘Sivas’ Cumhuriyet Üniversite ve ‘Samsun’ 19 Mayıs Üniversitesi’nde okumakta olan 4. sınıf işletme bölümü öğrencileri üzerinde kazanç yönetimi ekseninde etik değer algı analizini tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırma ile ilgili olarak araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın evreni ve yöntemi, araştırma sonucunda elde edilen bulguların değerlendirilmesi gibi konular yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kazanç yönetimi uygulamalarında öğrencilerin algılama düzeylerindeki etik yargı farklılıklarını belirlemektir. Bu temel amacın yanında öğrencilerinin etik ikileme düşmelerine neden olan faktörleri irdelemek, etik yargı farklılıkların cinsiyet, kültür, yaş vb. faktörler ile etik ikilem arasında fark olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır.

İşletme yönetimi ve ilgili kesimleri doğrudan etkileyen muhasebe verilerinin düzenli, doğru ve güvenilir bir şekilde sunulabilmesinde yasal düzenlemelerin tek başına yeterli olmadığı ve meslek etik ilkelerine ihtiyaç duyulduğu bir gerçektir. Bu nedenle; özellikle muhasebe alanında çalışabilecek işletme öğrencilerine yapılacak anket ile birlikte öğrencilerin kazanç yönetimi bağlamında etik ilkeleri algılama düzeylerine ilişkin dikkat çekici sonuçların elde edilip edilmediği araştırılacaktır. Ayrıca, daha önce İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin dâhil edildiği kazanç yönetimi ekseninde etik değerlerin araştırması ile ilgili bilimsel bir tez çalışması bulunmadığından, çalışma literatüre katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Yöntemi

Bu araştırma yönetici talimatları doğrultusunda kazanç yönetimi uygulamaları yapacak işletme bölümü öğrencilerinin mesleklerine etik yönünden nasıl baktıklarını anlamak üzere yapıldığından uygulamalı araştırma, ilgilenilen olayın niteliklerinin belirlenmesi açısından; durum belirleyici veya tanıtıcı araştırma çeşidine girmektedir.

Veri toplama yönünden etik değer davranış ve görüşler inceleneceğinden gözlem yapılacaktır. Gözlem ise bilgi alınacak kişilere, kapalı uçlu soru listesinden oluşan anketle sağlanacaktır. Anket soru cevap tekniğiyle uygulanan sistematik bir veri toplama yöntemi ve ayrıca birincil veri toplama yöntemi olduğundan bu teknik kullanılacaktır.

Araştırmada kullanılacak birincil nitelikli verilerin yanı sıra, çeşitli yollarla elde edilen ikincil nitelikli verilerden de yararlanılmıştır. İkincil veri olarak ise, çeşitli dergiler, kitaplar, raporlar gibi literatürün yanı sıra internet ortamındaki kaynaklar da taranmıştır. Ayrıca konu üzerinde daha önce yapılmış çalışmalar ve diğer ikincil nitelikli verilerden, araştırmanın kuramsal kısmının oluşturulmasında ve araştırma sonucu ulaşılan verilerin yorumlanmasında yararlanılmıştır.

Anket hazırlanırken Cemal Küçük Sözen ve Güray Küçükkocaoğlu'nun "*Finansal Bilgi Manipülasyonu: İMKB Şirketleri Üzerine Bir Açıklama*" ve Paul M. Clikeman'ın "*Student Perceptions of Earnings Management: The Effects of National Origin and Gender*" konulu makalelerden anket soruları hazırlanmıştır.

Tezin ana materyalini 'Adana' Çukurova Üniversitesi, 'Tokat' Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 'Sivas' Cumhuriyet Üniversite ve 'Samsun' 19 Mayıs Üniversitesi'nde okumakta olan 4. sınıf işletme bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Ana materyal seçiminde mezun olmak üzere olan işletme bölümü öğrencilerinin muhasebe alanında İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesinde yer alan diğer bölümlere göre daha yetkin olması etkili olmuştur.

Bu araştırma sonunda elde edilecek verilerin istatistik değerlerin karşılaştırılması, açıklanması ve yorumlanması SPSS 15 programından yapılmıştır.

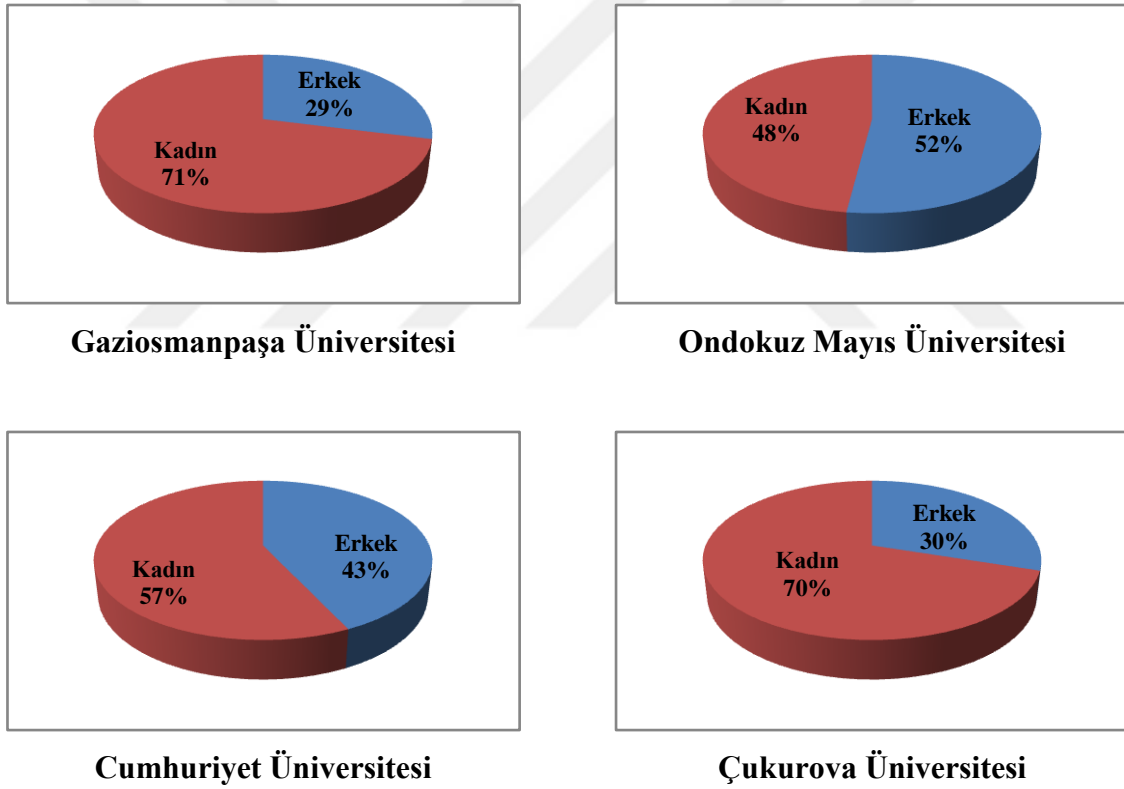

3.3. Araştırmanın Kişisel Bilgilerinin Değerlendirilmesi

Çalışmamız toplamda 465 denekten oluşmaktadır. Deneklerin, 136'sı 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 110'u 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 127'si 'Cumhuriyet Üniversitesi', 92'si 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinde oluşmaktadır.

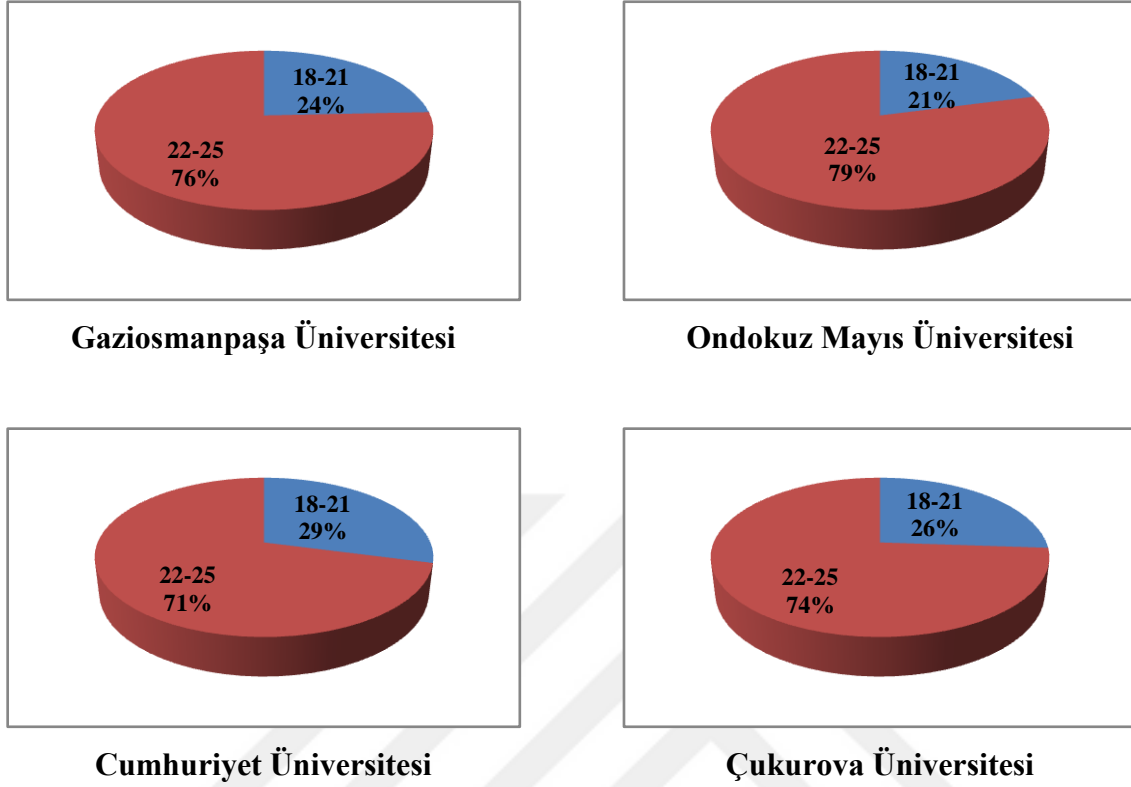
Ankete katılan işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyet, yaş, kariyer planı, hayatının büyük kısmını geçirdikleri yer, çalışma hayatında etik davranışları etkileyebilecek faktörler ve etik kurallara aykırı davranış sebeplerini belirlemeye yönelik sorulara verilen cevaplar aşağıda ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Şekil 1:Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

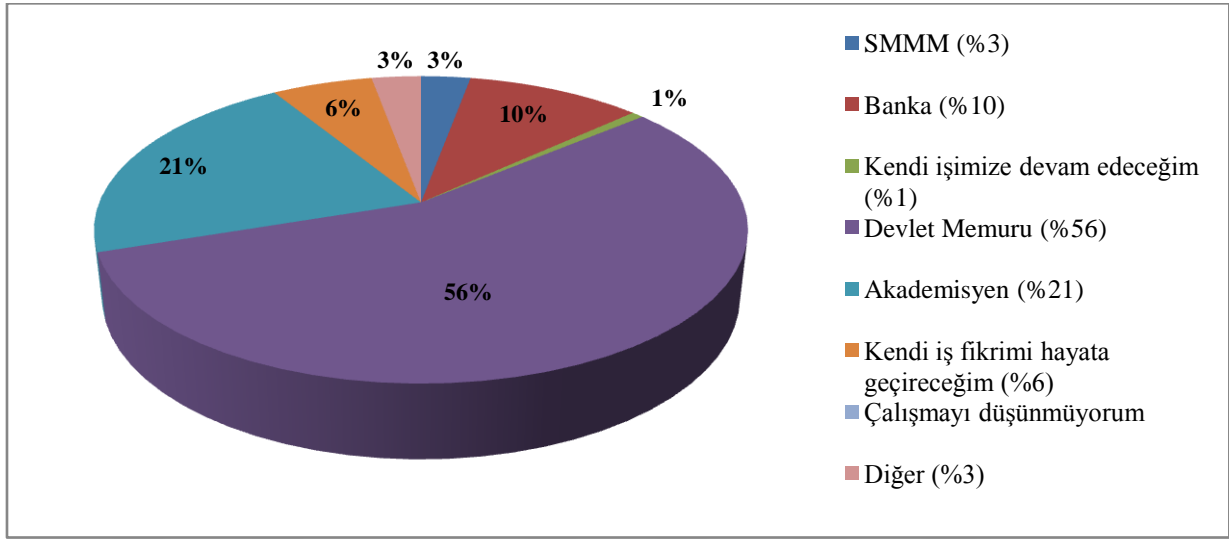
Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet olarak % 29'u "erkek", % 71'i "kadın"; Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet olarak % 48'i "erkek", % 52'si "kadın"; Cumhuriyet Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet olarak % 43'ü "erkek", % 57'si "kadın"; Çukurova Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet olarak % 30'ü "erkek", % 70'i "kadın"dır.

Şekil 2: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Yaş Dağılımı

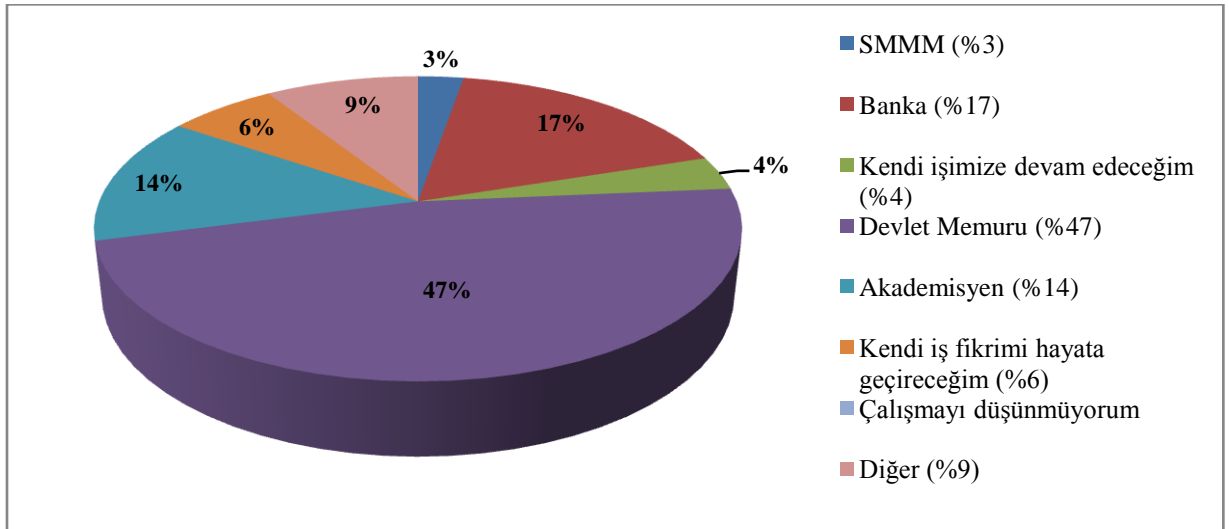
Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş durumları incelendiğinde, Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 24'ünün "18-21" yaş aralığında, % 76'sının "22-25" yaş aralığında; Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 21'inin "18-21" yaş aralığında, % 79'unun "22-25" yaş aralığında; Cumhuriyet Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 29'u "18-21" yaş aralığında, % 71'inin "22-25" yaş aralığında; Çukurova Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 26'sı "18-21" yaş aralığında, % 74'ünün "22-25" yaş aralığında olduğu görülmektedir. Ayrıca yaş dağılımı açısından bakıldığında "26 yaş ve üzeri" yaş grubunun örnekleme temsil edilmediği görülmektedir.

Şekil 3: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Gaziosmanpaşa Üniversitesi)

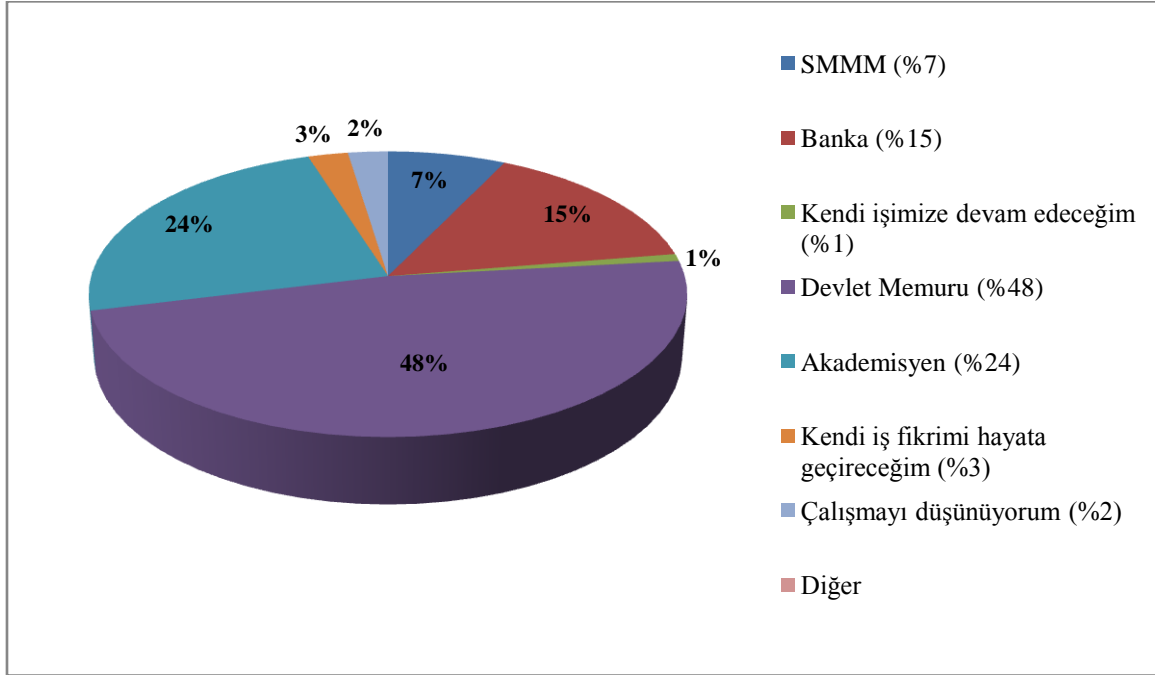
Araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer planları incelendiğinde, Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin% 3'ü "SMMM", % 10'u "banka", % 1'i "kendi işime devam edeceğim", % 56'sı "devlet memuru", % 21'i "akademisyen", % 6'sı "kendi iş fikrimi hayata geçireceğim", % 3'ü "diğer" planları yapmaktadır.

Şekil 4: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

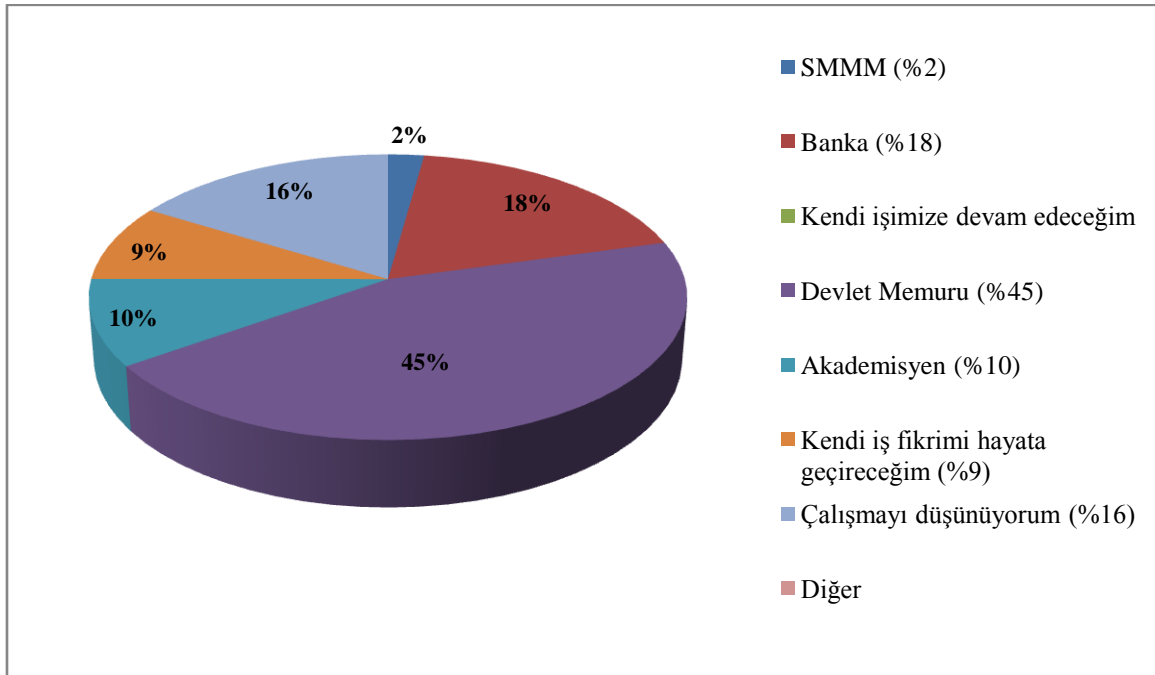
Araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer planları incelendiğinde, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin% 3'ü "SMMM", % 17'si "banka", % 4'ü "kendi işime devam edeceğim", % 47'si "devlet memuru", % 14'ü "akademisyen", % 6'sı "kendi iş fikrimi hayata geçireceğim", % 9'u "diğer" planları yapmaktadır.

Şekil 5: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Cumhuriyet Üniversitesi)

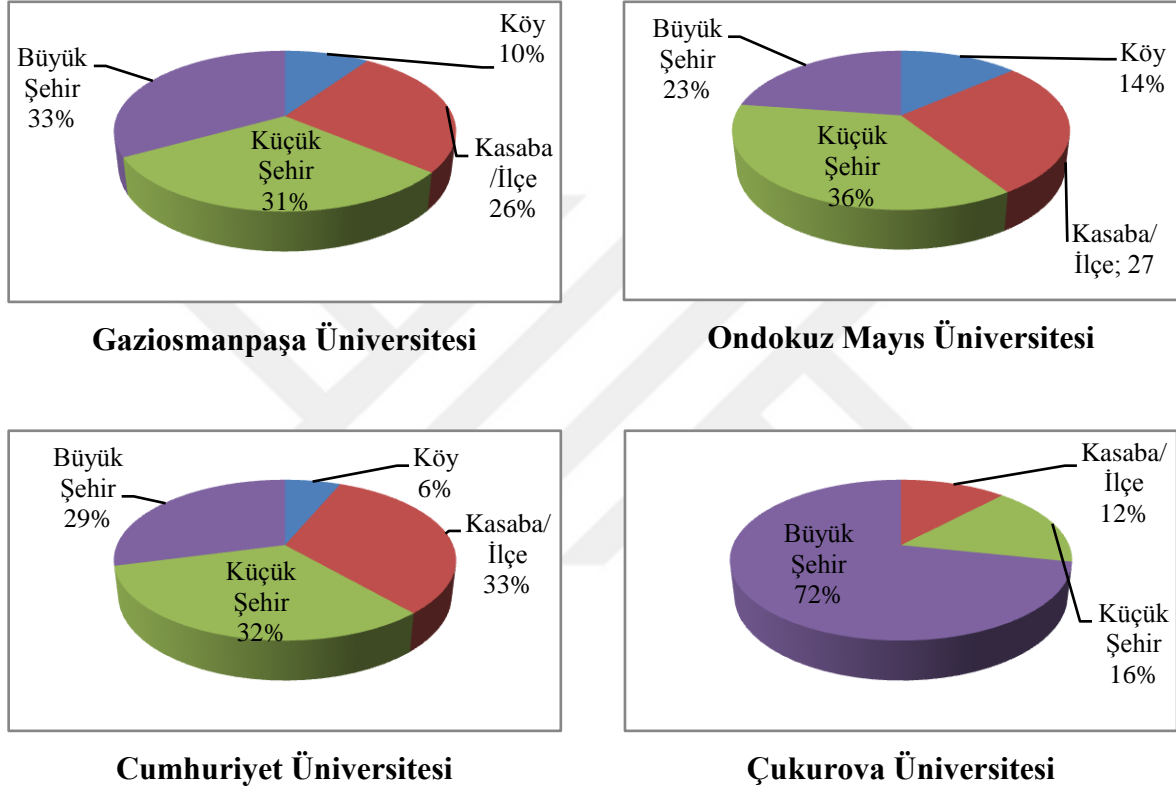
Araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer planları incelendiğinde, Cumhuriyet Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 7'si "SMMM", % 15'i "banka", % 1'i "kendi işime devam edeceğim", % 48'i "devlet memuru", % 24'ü "akademisyen", % 3'ü "kendi iş fikrimi hayata geçireceğim", % 2'si "diğer" planları yapmaktadır.

Şekil 6: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Kariyer Planları Dağılımı (Çukurova Üniversitesi)

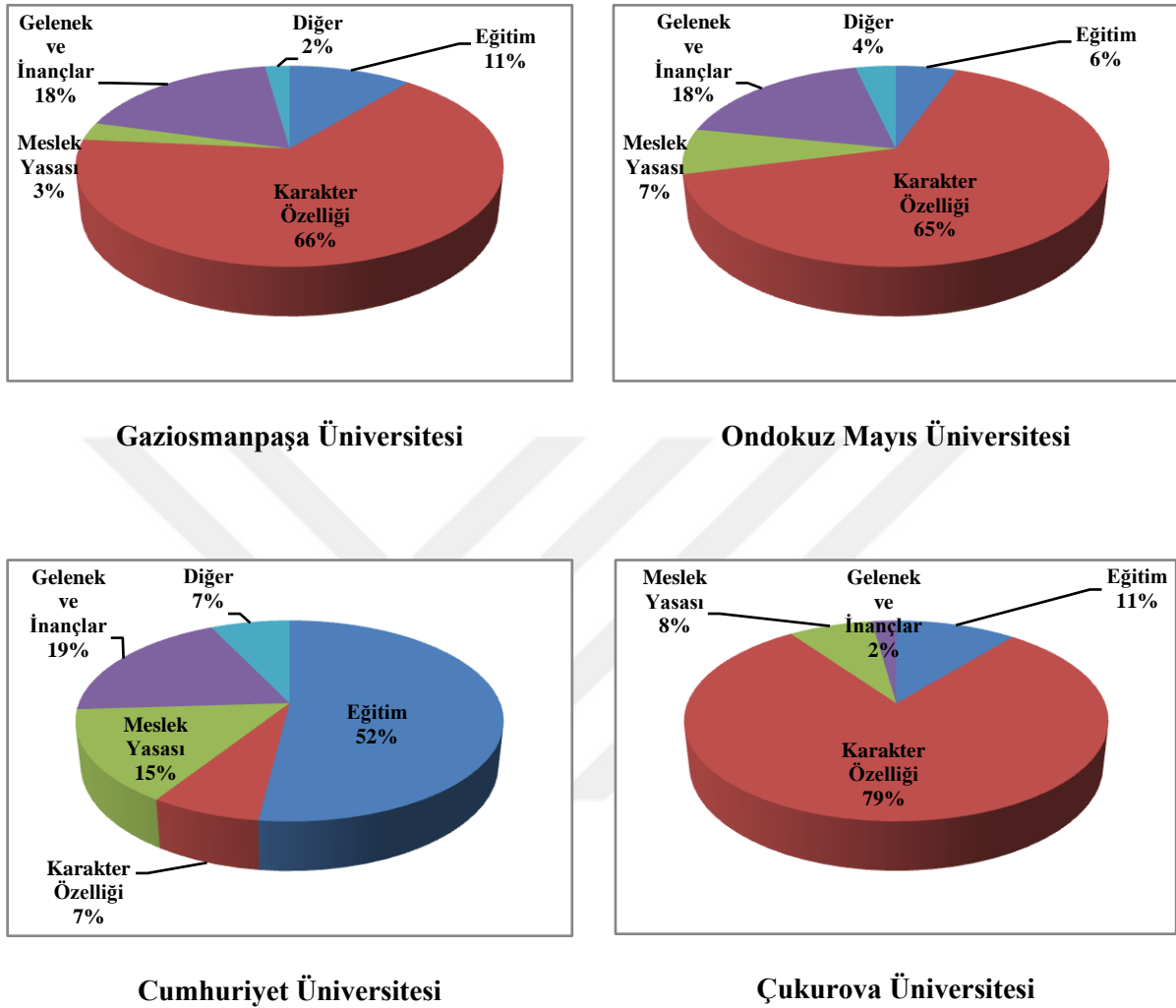
Araştırmaya katılan öğrencilerin kariyer planları incelendiğinde, Çukurova Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 2'si "SMMM", % 18'i "banka", % 45'i "devlet memuru", % 10'u "akademisyen", % 9'u "kendi iş fikrimi hayata geçireceğim", % 16'sı "çalışmayı düşünmüyorum" planları yapmaktadır.

Şekil 7: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Hayatının Büyük Kısmının Geçtiği Yer Dağılımı

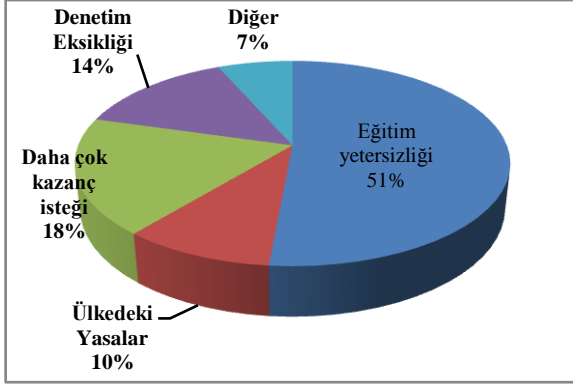
Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 10'unun "köyde", % 26'sının "kasabada/ilçede", % 31'i küçük şehirde, % 33'ü büyük şehirde hayatının büyük kısmının geçirmiştir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 14'ü "köyde", % 27'si "kasabada/ilçede", % 36'sı "küçük şehirde", % 23'ü "büyük şehirde" hayatının büyük kısmının geçirmiştir. Cumhuriyet Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 6'sı "köyde", % 33'ü "kasabada/ilçede", % 32'si "küçük şehirde", % 29'u "büyük şehirde" hayatının büyük kısmının geçirmiştir. Çukurova Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin % 12'si "kasabada/ilçede", % 16'sı "küçük şehirde", % 72'si "büyük şehirde" hayatının büyük kısmını geçirmiştir.

Şekil 8: Araştırma Kapsamındaki Öğrencilerin Çalışma Hayatında Etik Davranışları Etkileyen Faktörler Dağılımı

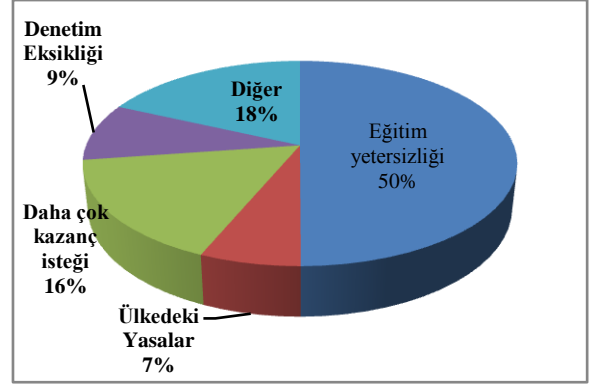

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranış sebepleri; % 11'i "eğitim", % 66'sı "karakter özelliği", % 3'ü "meslek yasası", % 18'i "gelenek ve inançlar" ve % 2'si "diğer" sebeplere bağlanmaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranış sebepleri; % 6'sı "eğitim", % 65'i "karakter özelliği", % 7'si "meslek yasası", % 18'i "gelenek ve inançlar" ve % 4'ü "diğer" sebeplere bağlanmaktadır. Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranış sebepleri; % 52'si "eğitim", % 7'si "karakter özelliği", % 15'i "meslek yasası", % 19'u "gelenek ve inançlar" ve % 7'si "diğer" sebeplere bağlanmaktadır. Çukurova Üniversitesinde çalışma hayatını etkileyebilecek davranış sebepleri; % 11'i "eğitim", % 79'u "karakter özelliği", % 8'i "meslek yasası" ve % 2'si "gelenek ve inançlar" sebeplerine bağlanmaktadır.

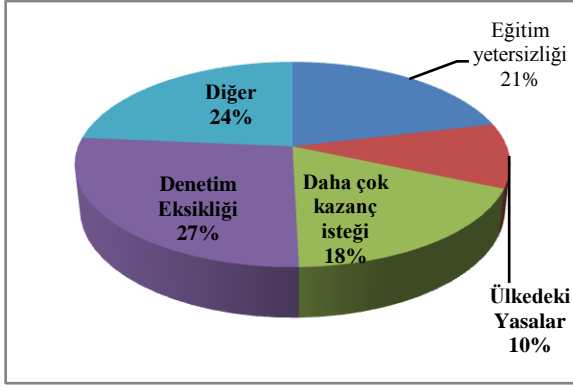
Şekil 9: Araştırma Kapsamındaki Etik Kurallara Aykırı Davranış Faktörlerinin Dağılımı

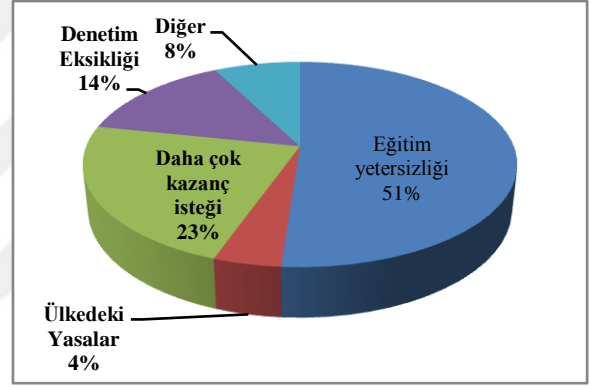
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Cumhuriyet Üniversitesi

Çukurova Üniversitesi

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin % 51'ini "eğitim yetersizliği", % 10'unu "ülkedeki yasalar", % 18'ini "daha çok kazanç isteği" ve % 14'ünü "denetim eksikliği", % 7'sini "diğer" etkenler oluşturmaktadır.

Samsun Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin % 50'sini "eğitim yetersizliği", % 7'sini "ülkedeki yasalar", % 16'sını "daha çok kazanç isteği" ve % 9'unu "denetim eksikliği", % 18'sini "diğer" etkenler oluşturmaktadır.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin % 21'ini "eğitim yetersizliği", % 10'unu "ülkedeki yasalar", % 18'i "daha çok kazanç isteği" ve % 27'sini "denetim eksikliği", % 24'ünü "diğer" etkenler oluşturmaktadır.

Çukurova Üniversitesi'nde araştırmaya katılan öğrencilerin etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin % 51'ini "eğitim yetersizliği", % 4'ünü "ülkedeki yasalar", % 23'ünü "daha çok kazanç isteği" ve % 14'ünü "denetim eksikliği", % 8'ini "diğer" etkenler oluşturmaktadır.

3.4. Kazanç Yönetimi İle İlgili Senaryoların Analizi

SPSS 15 programında verilerin dağılımının normalitesinin kontrolü amacıyla Kolmogorov Smirnov testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre verilerin dağılımının normal olmadığı görülmüştür. Bu nedenle non-parametrik testlerin kullanımına karar verilmiştir. Kazanç yönetimiyle ilgili senaryolar ile kişisel bilgiler arasında ilişki olup olmadığını test etmek için Ki-Kare testi yapılmıştır. Ki-Kare testi sonucundaki çapraz tablo ilişkilerinde yüzde olarak en ağırlıklı gruba yer verilmiştir.

Kişisel bilgilerin kazanç yönetimi ile ilgili senaryolar üzerinde fark yaratıp yaratmayacağını belirlemek için grup sayılarına göre test yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarda farklılığa neden olan grupların tespitinde; iki grup durumunda Mann Whitney U testi ve ikiden fazla grup durumunda ise Kruskal Wallis testi ve Mann Whitney U test kullanılmıştır.

Kruskal Wallis testi bağımsız iki ya da daha çok grubun bir bağımlı değişkene ait ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla kullanılmaktadır. Bu test tek yönlü ANOVA'nın non-parametrik karşılığı kabul edilmektedir. Analizde veri değerleri sıralı haline getirildikten sonra sıra toplamları grup büyüklüğüne bölünerek sıra ortalamaları hesaplanmakta ve bu ortalamalar karşılaştırılmaktadır.

Mann Whitney U testi iki bağımsız grup için elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için uygulanmaktadır. Grupların ortanca(medyan) değerlerini karşılaştırmaktadır. İki grup içerisinde Sürekli değişkenlerin değerlerini sıralı hale dönüştürmektedir. Böylece iki grup arasındaki sıralamanın farklı olup olmadığını imkân sağlamaktadır.¹⁸⁵

Araştırmada elde edilen bulguların yorumları yapılırken bağımsız değişkenlere göre anlamlı bir farkın bulunmadığı durumlarda, sadece sonuçlar verilmiş, anlamlı farkın bulunduğu durumlar için bulgulara ait kısa değerlendirme ve yorumlar yapılmıştır. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ortalamalar kullanılmıştır.

---

¹⁸⁵<https://kemaldoyumus.files.wordpress.com/2009/12/non-parametrik-testler1.ppt>

3.4.1. Senaryo1a İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.1.1 Senaryo1a İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo4: Gider Azaltıcı Yöntemler – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	16,119(a)	4	,003
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		10,939(a)	4	,027
Cumhuriyet Üniversitesi		8,551(a)	4	,073
Çukurova Üniversitesi		7,325(a)	4	,120

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,003<0,05$) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,027<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile gider azaltıcı yöntemlerle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5: Gider Azaltıcı Yöntemler – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Erkek	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama
Kadın	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*tartışmalı uygulama*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tartışmalı uygulama*" kümesindedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*ciddi suç*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tamamen etik dışı*" kümesindedir.

İlişki analizinden sonra örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasındaki etik algılarında fark olup olmadığı Mann Whitney-U analizi ile test edilmiştir.

Tablo 6: Gider Azaltıcı Yöntemler - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Analizi Sonuçları

		N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Erkek	40	56,11	2244,50	1424,500	,012
	Kadın	96	73,66	7071,50		
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Erkek	53	46,46	2462,50	1031,500	,003
	Kadın	57	63,90	3642,50		

Mann-Whitney U testine ilişkin Gaziosmanpaşa Üniversitesine ait olasılık değeri $0,012 < 0,05$ ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne ilişkin olasılık değerinin ise $0,003 < 0,05$ olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması konusunda, kadınlar ve erkekler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde "kadınların" belirgin bir şekilde etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.1.2. Senaryo1a İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile mali yıl sonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 7: Gider Azaltıcı Yöntemler - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	3,595(a)	4	,464
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		10,958(a)	4	,027
Cumhuriyet Üniversitesi		2,490(a)	4	,646
Çukurova Üniversitesi		19,509(a)	4	,001

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,027 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,001 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile mali yıl sonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile gider azaltıcı yöntemlerle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 8: Gider Azaltıcı Yöntemler - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
18-21	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
22-25	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "tamamen etik dışı" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "tamamen etik dışı" kümesindedir.

3.4.1.3. Senaryo1a İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 9: Gider Azaltıcı Yöntemler – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	53,741(a)	24	,000
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		122,439(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		26,370(a)	28	,553
Çukurova Üniversitesi		61,068(a)	20	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile gider azaltıcı yöntemlerle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 10:Gider Azaltıcı Yöntemler – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı
Banka	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Kendi işimize devam edeceğim	Ciddi suç	Ciddi suç	-
Devlet Memuru (KPSS)	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
Akademisyen	Ciddi suç	Ciddi suç	Tamamen etik dışı
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Etik/Ahlaki Ciddi suç	Ciddi suç	Tamamen etik dışı
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-	-
Diğer	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç kümesi", 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'akademisyen' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'banka' düşünenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'akademisyen' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi ve 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'banka' düşünenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'akademisyen' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik

dışı” kümesi, ‘*kendi iş fikrimi hayata geçireceğim*’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “*tamamen etik dışı*” kümesi, ‘*diğer*’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “*tamamen etik dışı*” kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, mali yıl sonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 11: Gider Azaltıcı Yöntemler – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	4	25,50	13,654	6	,034
Banka	14	77,96			
Kendi işimize devam edeceğim	1	60,50			
Devlet memuru (KPSS)	76	73,53			
Akademisyen	29	66,52			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	36,75			
Diğer	4	62,63			
*Çukurova Üniversitesi					
	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	2	67	14,883	5	,011
Banka	17	53,32			
Devlet memuru (KPSS)	41	38,98			
Akademisyen	9	55,83			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	67			
Diğer	15	40,07			

Tablo:11 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde $0,034 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi’nde $0,011 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, mali yıl sonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde en bağlı grubun okul sonrası kariyer planı “*banka*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*SMMM*” grubu ve Çukurova Üniversitesi’nde ise en bağlı grubun oransal dağılımı eşit olan “*SMMM*” ve “*kendi iş fikrimi hayata geçireceğim*” grupları ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*devlet memuru (KPSS)*” olduğu görülmektedir.

3.4.1.4. Senaryo1a İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile mali yıl sonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 12: Gider Azaltıcı Yöntemler – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	17,561(a)	12	,130
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		27,197(a)	12	,007
Cumhuriyet Üniversitesi		27,513(a)	12	,007
Çukurova Üniversitesi		33,106(a)	8	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,007<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,007<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile mali yıl sonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile gider azaltıcı yöntemlerle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 13: Gider Azaltıcı Yöntemler – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	-
Kasaba/İlçe	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı
Küçük şehir	Ciddi suç Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Büyük şehir	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "ciddi suç" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Küçük şehirdekilerin' oransal dağılımı "ciddi suç" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Büyük şehirde' geçirenlerin oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'küçük şehirde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'büyük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

3.4.1.5. Senaryo1a İle Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 14: Gider Azaltıcı Yöntemler – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	25,930(a)	16	,055
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		69,682(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		60,507(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		53,504(a)	12	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile gider azaltıcı yöntemlerle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 15: Gider Azaltıcı Yöntemler – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Tartışmalı uygulama Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Karakter özelliği	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
Meslek yasası	Küçük kural ihlali Ciddi suç	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki
Gelenek ve inançlar	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki", 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, mâli yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 16: Gider Azaltıcı Yöntemler – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	6	43,75	14,224	4	,007
Karakter Özelliği	72	58,15			
Meslek Yasası	8	39,50			
Gelenek ve İnançlar	20	64,88			
Diğer	4	10,50			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	61,78	16,781	4	,002
Karakter Özelliği	9	88,00			
Meslek Yasası	19	61,82			
Gelenek ve İnançlar	24	49,79			
Diğer	9	98,78			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	10	26,20	15,666	3	,001
Karakter Özelliği	73	50,97			
Meslek Yasası	7	40,64			
Gelenek ve İnançlar	2	5,50			

Tablo:16 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde $0,007 < 0,05$, Cumhuriyet Üniversitesi’nde $0,002 < 0,005$ ve Çukurova Üniversitesi’nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde en bağlı grubun, “*gelenek ve inançlar*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*diğer*” grubu olduğu görülmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi’nde en bağlı grubun, “*diğer*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*gelenek ve inançlar*” grubu ve Çukurova Üniversitesi’nde en bağlı grubun, “*karakter özelliği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*gelenek ve inançlar*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.1.6. Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 17: Gider Azaltıcı Yöntemler - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	22,056(a)	16	,141
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		52,118(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		45,194(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		57,981(a)	16	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile gider azaltıcı yöntemlerle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 18: Gider Azaltıcı Yöntemler - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Karakter Özelliği	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki Ciddi suç
Daha çok kazanç isteği	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
Denetim eksikliği	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Diğer	Ciddi suç	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali	-

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Daha çok kazanç isteğinin' oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Diğerin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "küçük kural ihlali" kümelerinde eşittir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri, yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 19: Gider Azaltıcı Yöntemler - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	70	75,03	12,427	4	,014
Ülkedeki yasalar	13	74,58			
Daha çok kazanç isteği	25	59,74			
Denetim Eksikliği	19	45,34			
Diğer	9	82,17			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	27	49,63	13,325	4	,010
Ülkedeki yasalar	13	88,50			
Daha çok kazanç isteği	23	72,59			
Denetim Eksikliği	34	66,71			
Diğer	30	56,67			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	47	41,65	21,655	4	,000
Ülkedeki yasalar	4	19,50			
Daha çok kazanç isteği	21	42,98			
Denetim Eksikliği	13	67			
Diğer	7	67			

Tablo:19 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,014 < 0,05$, Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,010 < 0,005$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “diğer” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “denetim eksikliği” grubu olduğu görülmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını bağlı grubun, “ülkedeki yasalar” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “eğitim yetersizliği” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun oransal dağılımı eşit olan “denetim eksikliği” ve “diğer” grupları ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “ülkedeki yasalar” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.2. Senaryo1b İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.2.1 Senaryo1b İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 20: Şüpheli Ticari Alacaklar – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	,642(a)	4	,958
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		8,242(a)	4	,083
Cumhuriyet Üniversitesi		16,553(a)	4	,002
Çukurova Üniversitesi		8,019(a)	4	,091

Analiz sonuçları Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,002<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile şüpheli ticari alacaklarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 21: Şüpheli Ticari Alacaklar – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Cumhuriyet Üniversitesi
Erkek	Etik/Ahlaki
Kadın	Tartışmalı uygulama

Cumhuriyet Üniversitesi'nde cinsiyeti erkek olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme “etik/ahlaki” kümesidir. Cinsiyeti kadın olanların çoğunluğu da “tartışmalı uygulama” kümesindedir.

İlişki analizinden sonra örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasındaki etik algılarında fark olup olmadığı Mann Whitney-U analizi ile test edilmiştir.

Tablo 22: Şüpheli Ticari Alacaklar - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Testi

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Olasılık Değeri
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Erkek	53	47,86	2536,50	1105,500	,009
	Kadın	57	62,61	3568,50		
Cumhuriyet Üniversitesi	Erkek	55	52,15	2868,50	1328,500	,001
	Kadın	72	73,05	5259,50		

Mann-Whitney U testine ilişkin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne ait olasılık değeri $0,009 < 0,05$, Cumhuriyet Üniversitesi'ne ilişkin olasılık değerinin ise $0,001 < 0,05$ olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar konusunda, kadınlar ve erkekler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde 'kadınların' belirgin bir şekilde etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.2.2. Senaryo1b İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemden işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 23: Şüpheli Ticari Alacaklar - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analiz

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	19,900(a)	4	,001
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		4,536(a)	4	,338
Cumhuriyet Üniversitesi		3,018(a)	4	,555
Çukurova Üniversitesi		8,597(a)	4	,072

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,001 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile şüpheli ticari alacaklarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 24: Şüpheli Ticari Alacaklar - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
18-21	Tamamen etik dışı
22-25	Tamamen etik dışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "tamamen etik dışı" kümesindedir.

3.4.2.3. Senaryo1b İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 25: Şüpheli Ticari Alacaklar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	50,806(a)	24	,001
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		33,249(a)	24	,099
Cumhuriyet Üniversitesi		16,161(a)	28	,963
Çukurova Üniversitesi		44,374(a)	20	,001

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,001<0,05$), ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile şüpheli ticari alacaklarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 26: Şüpheli Ticari Alacaklar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Banka	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Kendi işimize devam edeceğim	Tartışmalı uygulama	-
Devlet Memuru (KPSS)	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Akademisyen	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Ciddi suç	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-
Diğer	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Banka' düşünenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'akademisyen' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Akademisyen' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 27: Şüpheli Ticari Alacakları - Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	2	32,00	12,701	5	,026
Banka	17	54,26			
Devlet memuru (KPSS)	41	43,67			
Akademisyen	9	33,00			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	33,50			
Diğer	15	62,40			

Tablo:27 incelendiğinde olasılık değerinin Çukurova Üniversitesi'nde $0,026 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile şüpheli ticari alacaklarla ilgili senaryo arasındaki ortalamaya bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun “diğer” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “SMMM” olduğu görülmektedir.

3.4.2.4. Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir

Tablo 28: Şüpheli Ticari Alacaklar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	32,876(a)	12	,001
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		64,065(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		12,033(a)	12	,443
Çukurova Üniversitesi		21,827(a)	8	,005

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,001 < 0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,005 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile şüpheli ticari alacaklar ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 29: Şüpheli Ticari Alacaklar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	-
Kasaba/İlçe	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Küçük şehir	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali
Büyük şehir	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali", 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Küçük şehirde' geçirenlerin oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "küçük kural ihlali" kümelerinde eşittir. 'Büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 30: Şüpheli Ticari Alacaklar - Hayatının Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	13	68,50	11,521	3	,009
Kasaba/İlçe	36	51,92			
Küçük Şehir	42	70,00			
Büyük Şehir	45	80,37			
*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	15	61,03	37,974	3	,000
Kasaba/İlçe	30	28,97			
Küçük Şehir	40	60,11			
Büyük Şehir	25	76,64			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Kasaba/İlçe	11	51,45	6,063	2	,048
Küçük Şehir	15	31,50			
Büyük Şehir	66	49,08			

Tablo:30 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,009 < 0,05$, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,000 < 0,005$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,048 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “büyük şehir” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “kasaba/ilçe” grubu olduğu görülmektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “büyük şehir” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “kasaba” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde ise en bağlı grubun “kasaba/ilçe” grubu ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “küçük şehir” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.2.5. Senaryo1b İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 31: Şüpheli Ticari Alacaklar - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	24,579(a)	16	,078
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		39,133(a)	16	,001
Cumhuriyet Üniversitesi		120,938(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		26,055(a)	12	,011

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,001<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,011<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile şüpheli ticari alacaklar ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 32: Şüpheli Ticari Alacaklar - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Karakter özelliği	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama
Meslek yasası	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Gelenek ve inançlar	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Diğer	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	-

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "küçük kural ihlali" kümelerinde eşittir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemdeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 33: Şüpheli Ticari Alacaklar - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	6	17,75	15,081	4	,005
Karakter Özelliği	72	60,67			
Meslek Yasası	8	51,00			
Gelenek ve İnançlar	20	55,20			
Diğer	4	29,50			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	75,87	31,689	4	,000
Karakter Özelliği	9	88,72			
Meslek Yasası	19	37,61			
Gelenek ve İnançlar	24	42,02			
Diğer	9	66,56			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	10	32,90	17,662	3	,001
Karakter Özelliği	73	50,20			
Meslek Yasası	7	16,64			
Gelenek ve İnançlar	2	84,00			

Tablo:33 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,005 < 0,05$, Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,000 < 0,005$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*karakter özelliği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*diğer*” grubu olduğu görülmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*diğer*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*meslek yvasası*” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*gelenek ve inançlar*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*meslek yvasası*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.2.6. Senaryo1b İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 34: Şüpheli Ticari Alacaklar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	36,394(a)	16	,003
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		70,024(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		25,450(a)	16	,062
Çukurova Üniversitesi		37,677(a)	16	,002

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,003<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,002<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile şüpheli ticari alacaklarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 35: Şüpheli Ticari Alacaklar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Karakter Özelliği	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama
Denetim eksikliği	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Diğer	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	-

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğerin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 36: Şüpheli Ticari Alacaklar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	55	42,32	30,053	4	,000
Ülkedeki yasalar	7	59,93			
Daha çok kazanç isteği	18	84,83			
Denetim Eksikliği	10	55,30			
Diğer	20	63,90			

Tablo:36 incelendiğinde olasılık değerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 0,000<0,05 olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun “*daha çok kazanç isteği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*eğitim yetersizliği*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.3. Senaryo2 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.3.1.Senaryo2 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 37: Tekrarlanmayan Satışlar - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	3,846(a)	4	,427
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		3,718(a)	3	,294
Cumhuriyet Üniversitesi		13,790(a)	4	,008
Çukurova Üniversitesi		8,682(a)	4	,070

Analiz sonuçları Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,008<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile tekrarlanmayan satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 38: Tekrarlanmayan Satışlar - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Cumhuriyet Üniversitesi
Erkek	Etik/Ahlaki
Kadın	Etik/Ahlaki

Cumhuriyet Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme “*etik/ahlaki*” kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da “*etik/ahlaki*” kümesindedir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 39: Tekrarlanmayan Satışlar - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Mann Whitney U Analizi Sonuçları

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Olasılık Değeri
Cumhuriyet Üniversitesi	Erkek	55	53,40	2937,00	1397,000	,002
	Kadın	72	72,10	5191,00		

Mann-Whitney U testine ilişkin Cumhuriyet Üniversitesi'ne ait olasılık değeri $0,002 < 0,05$ olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda tekrarlanmayan satışlar konusunda, kadınlar ve erkekler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Ortalamalara bakıldığında 'kadınların' belirgin bir şekilde etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.3.2. Senaryo2 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdeki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 40: Tekrarlanmayan Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	3,158(a)	4	,532
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		7,884(a)	3	,048
Cumhuriyet Üniversitesi		2,178(a)	4	,703
Çukurova Üniversitesi		11,056(a)	4	,026

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,048 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,026 < 0,05$) işletme bölümü öğrencileri ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile tekrarlanmayan satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 41: Tekrarlanmayan Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi
18-21	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
22-25	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18–21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme “tamamen etik dışı” kümesidir. ‘Yaş aralığı 22–25’ olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da “tamamen etik dışı” kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18–21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme “tamamen etik dışı” kümesidir. ‘Yaş aralığı 22–25’ olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olduğu küme “tamamen etik dışı” kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 42: Tekrarlanmayan Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
18–21	24	36,44	4,991	1	,025
22–25	68	50,05			

Tablo:42 incelendiğinde olasılık değerinin Çukurova Üniversitesi'nde $0,025 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun “22–25 yaş aralığı” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.3.3. Senaryo2 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 43: Tekrarlanmayan Satışlar - Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	29,008(a)	24	,220
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		55,611(a)	18	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		11,489(a)	28	,998
Çukurova Üniversitesi		56,411(a)	20	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,008<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile tekrarlanmayan satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 44: Tekrarlanmayan Satışlar - Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali
Banka	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Kendi işimize devam edeceğim	Küçük kural ihlali	-
Devlet Memuru (KPSS)	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Akademisyen	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama Ciddi suç
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-
Diğer	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde kariyer planı olarak 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Banka' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "küçük kural ihlali" kümelerinde eşittir. 'Devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. Akademisyenliği kariyer planının oransal dağılımı "küçük kural ihlali", "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 45: Tekrarlanmayan Satışlar - Kariyer Planları Arasındaki Kruskall Wallis Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	4	25,50	23,728	6	,001
Banka	14	77,96			
Kendi işimize devam edeceğim	1	60,50			
Devlet memuru (KPSS)	76	73,53			
Akademisyen	29	66,52			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	36,75			
Diğer	4	62,63			

Tablo:45 incelendiğinde olasılık değerinin $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, 'SMMM' olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun 'banka' grubu olduğu görülmektedir.

3.4.3.4. Senaryo2 İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 46: Tekrarlanmayan Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	14,209(a)	12	,288
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		26,285(a)	9	,002
Cumhuriyet Üniversitesi		21,405(a)	12	,045
Çukurova Üniversitesi		27,873(a)	8	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,002<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,045<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile tekrarlanmayan satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 47: Tekrarlanmayan Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	-
Kasaba/İlçe	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Küçük şehir	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama
Büyük şehir	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Kasabada/ilçede' geçirenlerin oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve 'tartışmalı uygulama' kümelerinde eşittir. 'Küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 48: Tekrarlanmayan Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Kasaba/İlçe	11	29,59	10,443	2	,005
Küçük Şehir	15	62,20			
Büyük Şehir	66	45,75			

Tablo:48 incelendiğinde Çukurova Üniversitesi'nin olasılık değerinin $0,005 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "küçük şehir" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "kasaba/ilçe" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.3.5. Senaryo2 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 49: Tekrarlanmayan Satışlar - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	26,286(a)	16	,050
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		23,061(a)	12	,027
Cumhuriyet Üniversitesi		67,378(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		36,991(a)	12	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,027<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile tekrarlanmayan satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 50: Tekrarlanmayan Satışlar - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Karakter özelliği	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama
Meslek yasası	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama
Gelenek ve inançlar	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Diğer	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	-

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 51: Nakit Faaliyetleri - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	15	62,90	10,485	4	,033
Karakter Özelliği	89	75,64			
Meslek Yasası	4	62,00			
Gelenek ve İnançlar	25	50,72			
Diğer	3	41,50			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	65,28	28,190	4	,000
Karakter Özelliği	9	114,00			
Meslek Yasası	19	41,63			
Gelenek ve İnançlar	24	61,65			
Diğer	9	58,11			

Tablo:51 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 0.033<0,05 ve Çukurova Üniversitesi'nde 0,000<0,05 olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, 'karakter özelliği' olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun 'diğer' grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "karakter özelliği" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "meslek yasası" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.3.6. Senaryo2 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 52: Tekrarlanmayan Satışlar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	25,003(a)	16	,070
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		51,485(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		40,798(a)	16	,001
Çukurova Üniversitesi		51,649(a)	16	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile tekrarlanmayan satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 53: Tekrarlanmayan Satışlar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Karakter Özelliği	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Denetim eksikliği	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Diğer	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu "etik/ahlaki" kümesidir. 'Daha çok kazanç isteğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 54: Tekrarlanmayan Satışlar - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	55	43,14	19,544	4	,001
Ülkedeki yasalar	7	67,36			
Daha çok kazanç isteği	18	64,42			
Denetim Eksikliği	10	72,95			
Diğer	20	68,60			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	27	80,56	13,67	4	,009
Ülkedeki yasalar	13	51,08			
Daha çok kazanç isteği	23	73,61			
Denetim Eksikliği	34	54,93			
Diğer	30	57,62			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	47	53,23	15,835	4	,003
Ülkedeki yasalar	4	62,50			
Daha çok kazanç isteği	21	37,43			
Denetim Eksikliği	13	26,96			
Diğer	7	55,64			

Tablo:54 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,001 < 0,05$, Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,009 < 0,005$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,003 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesisenaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “denetim eksikliği” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “eğitim yetersizliği” grubu olduğu görülmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “eğitim yetersizliği” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “ülkedeki yasalar” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “ülkedeki yasalar” grubu ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “denetim eksikliği” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.4. Senaryo3 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.4.1 Senaryo3 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 55: Stok Değer Yöntemi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	12,188(a)	4	,016
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		5,078(a)	4	,279
Cumhuriyet Üniversitesi		4,467(a)	4	,346
Çukurova Üniversitesi		19,480(a)	4	,001

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,016<0,05$), Çukurova Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile stok değer yöntemiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 56:Stok Değer Yöntemi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Erkek	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Kadın	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*etik/ahlaki*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*etik/ahlaki*" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*etik/ahlaki*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*etik/ahlaki*" kümesindedir.

3.4.4.2. Senaryo3 İleYaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 57: Stok Değer Yöntemi - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	4,580(a)	4	,333
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		17,386(a)	4	,002
Cumhuriyet Üniversitesi		5,518(a)	4	,238
Çukurova Üniversitesi		26,123(a)	4	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,002<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencileri ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile stok değer yöntemi ile ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 58: Stok Değer Yöntemi - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
18-21	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
22-25	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "etik/ahlaki" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 59: Stok Değer Yöntemi - Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
18–21	23	67,74	4,597	1	,032
22–25	87	52,26			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
18–21	24	25,81	21,705	1	,000
22–25	68	53,80			

Tablo:59 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,032 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun "18–21 yaş aralığı" ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun "22–25 yaş aralığı" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.4.3.Senaryo3 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 60: Stok Değer Yöntemi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	25,808(a)	24	,363
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		53,964(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		23,023(a)	28	,732
Çukurova Üniversitesi		63,775(a)	20	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) işletme bölümü öğrencileri ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile stok değer yöntemiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 61: Stok Değer Yöntemi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Banka	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı
Kendi işimize devam edeceğim	Etik/Ahlaki	-
Devlet Memuru (KPSS)	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama
Akademisyen	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama Ciddi suç
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-
Diğer	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Banka' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Akademisyenlik' kariyer planının oransal dağılımı "küçük kural ihlali", "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 62: Stok Değer Yöntemi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	2	20,50	17,247	5	,004
Banka	17	51,15			
Devlet memuru (KPSS)	41	54,12			
Akademisyen	9	52,17			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	30,88			
Diğer	15	28,80			

Tablo:62 incelendiğinde olasılık değerinin Çukurova Üniversitesi'nde $0,004 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile uygun stok değer yöntemi ile ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde ise en bağlı grup “devlet memuru (KPSS)” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “SMMM” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.4.4. Senaryo3 İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 63: Stok Değer Yöntemi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	14,209(a)	12	,288
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		26,285(a)	9	,002
Cumhuriyet Üniversitesi		21,405(a)	12	,045
Çukurova Üniversitesi		27,873(a)	8	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,002<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,045<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile stok değer yöntemiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 64: Stok Değer Yöntemi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	-
Kasaba/İlçe	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Küçük şehir	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama
Büyük şehir	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi 'küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'büyük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 65: Stok Değer Yöntemi – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	13	82,54	8,328	3	,040
Kasaba/İlçe	36	75,07			
Küçük Şehir	42	55,26			
Büyük Şehir	45	71,54			
*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	15	61,03	37,974	3	,000
Kasaba/İlçe	30	28,97			
Küçük Şehir	40	60,11			
Büyük Şehir	25	76,64			

Tablo:65 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,040 < 0,05$ ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile stok değer yöntemiyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "köy" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "küçük şehir" grubu ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun 'büyük şehir' olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun 'kasaba/ilçe' grubu olduğu görülmektedir.

3.4.4.5. Senaryo3 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 66: Stok Değer Yöntemi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	26,286(a)	16	,050
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		23,061(a)	12	,027
Cumhuriyet Üniversitesi		67,378(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		36,991(a)	12	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,027<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile stok değer yönetimiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 67: Stok Değer Yöntemi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Karakter özelliği	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama
Meslek yasası	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama
Gelenek ve inançlar	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Diğer	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	-

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 68: Stok Değer Yöntemi – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	2	20,50	17,247	5	,004
Banka	17	51,15			
Devlet memuru (KPSS)	41	54,12			
Akademisyen	9	52,17			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	30,88			
Diğer	15	28,80			

Tablo:68 incelendiğinde olasılık değerinin Çukurova Üniversitesi'nde 0,004<0,05 olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "devlet memuru (KPSS)" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "SMMM" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.4.6. Senaryo3 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 69: Stok Değer Yöntemi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	46,890(a)	16	,000
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		64,391(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		36,226(a)	16	,003
Çukurova Üniversitesi		44,473(a)	16	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,003<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile stok değer yöntemiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 70: Stok Değer Yöntemi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Karakter Özelliği	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki
Denetim eksikliği	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Diğer	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu "etik/ahlaki" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 71: Stok Değer Yöntemi - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	70	56,75	21,926	4	,000
Ülkedeki yasalar	13	98,35			
Daha çok kazanç isteği	25	77,88			
Denetim Eksikliği	19	86,08			
Diğer	9	53,61			
*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	55	46,81	24,672	4	,000
Ülkedeki yasalar	7	68,57			
Daha çok kazanç isteği	18	84,28			
Denetim Eksikliği	10	64,15			
Diğer	20	44,60			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	47	50,18	18,779	4	,001
Ülkedeki yasalar	4	84,00			
Daha çok kazanç isteği	21	30,07			
Denetim Eksikliği	13	46,23			
Diğer	7	50,14			

Tablo:71 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,000 < 0,005$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile stok değer yöntemiyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun "ülkedeki yasalar" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "diğer" grubu olduğu görülmektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "daha çok kazanç isteği" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "eğitim yetersizliği" grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun "ülkedeki yasalar" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "daha çok kazanç isteği" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5. Senaryo4 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.5.1. Senaryo4 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakit, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 72: Nakit Faaliyetleri - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	6,038(a)	4	,196
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		29,852(a)	4	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		10,094(a)	4	,039
Çukurova Üniversitesi		7,417(a)	4	,115

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,039<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakit, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 73: Nakit Faaliyetleriyle – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi
Erkek	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama
Kadın	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*etik/ahlaki*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tamamen etik dışı*" kümesindedir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*küçük kural ihlali*" ve "*tartışmalı uygulama*" kümeleridir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*küçük kural ihlali*" kümesindedir.

İlişki analizinden sonra örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakit, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasındaki etik algılarında fark olup olmadığı Mann Whitney-U analizi ile test edilmiştir.

Tablo 74: Nakit Faaliyetleri - Cinsiyet Değişkeni ile Mann Whitney-U Testi

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Olasılık Değeri
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Erkek	53	39,55	2096,00	665,000	,000
	Kadın	57	70,33	4009,00		

Mann-Whitney U testine ilişkin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne ait olasılık değeri $0,000 < 0,05$ olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi konusunda, kadınlar ve erkekler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Ortalamalara bakıldığında 'kadınların' belirgin bir şekilde, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesinde etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.5.2. Senaryo4 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 75: Nakit Faaliyetleri – Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	5,359(a)	4	,252
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		5,316(a)	4	,256
Cumhuriyet Üniversitesi		5,067	4	,280
Çukurova Üniversitesi		10,269(a)	4	,036

Analiz sonuçları Çukurova Üniversitesi ($p=0,036 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 76: Nakit Faaliyetleri - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Çukurova Üniversitesi
18-21	Küçük kural ihlali
22-25	Etik/Ahlaki

Çukurova Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18–21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Yaş aralığı 22–25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "etik/ahlaki" kümesindedir.

3.4.5.3. Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir. ,

Tablo 77: Nakit Faaliyetleri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	31,990(a)	24	,127
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		72,738(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		20,166(a)	28	,858
Çukurova Üniversitesi		43,692(a)	20	,002

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,002<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 78: Nakit Faaliyetleri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Banka	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı
Kendi işimize devam edeceğim	Tartışmalı uygulama	-
Devlet Memuru (KPSS)	Tamamen etik dışı	Ciddi suç
Akademisyen	Ciddi suç	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama Ciddi suç
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-
Diğer	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Banka' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali", "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Kendi işimize devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Banka' kariyer planının oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir. 'Akademisyenlik' kariyer planının oransal dağılımı "küçük kural ihlali", "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakdin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 79: Nakit Faaliyetleri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	2	24,50	12,708	5	,026
Banka	17	59,09			
Devlet memuru (KPSS)	41	49,44			
Akademisyen	9	46,83			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	25,75			
Diğer	15	38,00			

Tablo:79 incelendiğinde olasılık değerinin Çukurova Üniversitesi'nde $0,026 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakdin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grup “banka” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “SMMM” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5.4. Hayatınızın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakdin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 80: Nakit Faaliyetleri - Hayatınızın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	20,585(a)	12	,057
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		45,829(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		11,013(a)	12	,528
Çukurova Üniversitesi		16,579(a)	8	,035

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,00<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,035<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakdin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 81: Nakit Faaliyetleri - Hayatınızın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Etik/Ahlaki	-
Kasaba/İlçe	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Küçük şehir	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali
Büyük şehir	Ciddi suç Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Büyük şehirdekilerin' oransal dağılımı "ciddi suç" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'büyük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 82: Nakit Faaliyetleri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	15	74,83	8,056	3	,045
Kasaba/İlçe	30	50,65			
Küçük Şehir	40	50,18			
Büyük Şehir	25	58,24			

Tablo:82 incelendiğinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin olasılık değerinin $0,045 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun hayatının büyük kısmının geçtiği yer "köy" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "küçük şehir" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5.5. Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni İlişki Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 83: Nakit Faaliyetleri - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	28,761(a)	16	,026
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		55,363(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		103,904(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		22,897(a)	12	,029

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,026<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,029<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakit, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 84: Nakit Faaliyetleri - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Karakter özelliği	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Meslek yasası	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Gelenek ve inançlar	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
Diğer	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı	-

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' oransal dağılımı "*küçük kural ihlali*" ve "*ciddi suç*" kümelerinde eşittir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "*tartışmalı uygulama*" ve "*tamamen etik dışı*", kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 85: Nakit Faaliyetleri – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	6	52,00	10,714	4	,030
Karakter Özelliği	72	59,21			
Meslek Yasası	8	73,75			
Gelenek ve İnançlar	20	40,60			
Diğer	4	32,00			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	44,59	53,030	4	,000
Karakter Özelliği	9	74,78			
Meslek Yasası	19	67,11			
Gelenek ve İnançlar	24	93,44			
Diğer	9	110,50			

Tablo:85 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,030 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*meslek yasası*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*diğer*” grubu ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*diğer*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*eğitim*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5.6. Senaryo4 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemden işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 86: Nakit Faaliyetleri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	35,485(a)	16	,003
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		38,182(a)	16	,001
Cumhuriyet Üniversitesi		27,471(a)	16	,037
Çukurova Üniversitesi		43,570(a)	16	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,003 < 0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,001 < 0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,037 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile nakit faaliyetleriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 87: Nakit Faaliyetleri - Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Karakter Özelliği	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama
Denetim eksikliği	Ciddi suç	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Diğer	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali	Ciddi suç	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali

Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan ‘*eğitim yetersizliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*tamamen etik dışı*” kümesi, ‘*karakter özelliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*küçük kural ihlali kümesi*”, ‘*daha çok kazanç isteğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*tamamen etik dışı*” kümesi, ‘*denetim eksikliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*ciddi suç*” kümesidir. ‘*Diğerin*’ oransal dağılımı “*etik/ahlaki*” ve “*küçük kural ihlali*” kümelerinde eşittir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan ‘*eğitim yetersizliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*tartışmalı uygulama*” kümesi, ‘*karakter özelliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*küçük kural ihlali kümesi*” kümesidir. ‘*Daha çok kazanç isteğinin*’ oransal dağılımı “*etik/ahlaki*” ve “*tamamen etik dışı*” kümelerinde eşittir. ‘*Denetim eksikliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*tamamen etik dışı*” kümesi ve ‘*diğerin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*ciddi suç*” kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi’nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan ‘*eğitim yetersizliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*küçük kural ihlali kümesi*” kümesidir. ‘*Karakter özelliğinin*’ oransal dağılımı “*küçük kural ihlali kümesi*” ve “*tamamen etik dışı*” kümelerinde eşittir. ‘*Daha çok kazanç isteğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*tamamen etik dışı*” kümesi, ‘*denetim eksikliğinin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*küçük kural ihlali*” kümesi ve ‘*diğerin*’ en ağırlıklı olduğu küme “*tamamen etik dışı*” kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

3.4.6. Senaryo5 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.6.1. Senaryo5 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdeki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 88: Döviz Kuru Değerlemesi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	14,676(a)	4	,005
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		21,732(a)	4	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		6,484(a)	4	,166
Çukurova Üniversitesi		17,700(a)	4	,001

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,005<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Çukurova Üniversitesi ($p=0,01<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 89: Döviz Kuru Değerlemesi – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Erkek	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Kadın	Ciddi suç	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tamamen etik dışı" kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların çoğunluğu da "ciddi suç" kümesindedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "küçük kural ihlali" kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların çoğunluğu da "tamamen etik dışı" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir.

İlişki analizinden sonra örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasındaki etik algılarında fark olup olmadığı Mann Whitney-U analizi ile test edilmiştir.

Tablo 90: Döviz Kuru Değerlemesi - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Testi

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Olasılık Değeri
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Erkek	53	46,14	2445,50	1014,500	,002
	Kadın	57	64,20	3659,50		

Mann-Whitney U testine ilişkin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne ait olasılık değeri $0,002 < 0,05$ olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi konusunda, kadınlar ve erkekler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Ortalamalara bakıldığında "kadınların" belirgin bir şekilde, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesinde etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.5.2. Senaryo5 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 91: Döviz Kuru Değerlemesi - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	13,146(a)	4	,011
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		18,559(a)	4	,001
Cumhuriyet Üniversitesi		1,811(a)	4	,770
Çukurova Üniversitesi		3,547(a)	4	,471

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,011<0,05$) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 92: Döviz Kuru Değerlemesi - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
18-21	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama
22-25	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "tamamen etik dışı" kümesindedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "küçük kural ihlali" kümesindedir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası yaşları, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 93: Döviz Kuru Değerlemesi – Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
18–21	33	56,83	4,056	1	,044
22–25	103	72,24			

Tablo:93 incelendiğinde olasılık değerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde $0,044 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde en bağlı grubun “22–25 yaş aralığı” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5.3. Senaryo5 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 94: Döviz Kuru Değerlemesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	44,428(a)	24	,007
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		90,132(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		16,250(a)	28	,962
Çukurova Üniversitesi		61,404(a)	20	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,007 < 0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,00 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 95: Döviz Kuru Değerlemesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	
Banka	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı
Kendi işimize devam edeceğim	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	-
Devlet Memuru (KPSS)	Tamamen etik dışı	Ciddi suç	Küçük kural ihlali
Akademisyen	Ciddi suç	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-	-
Diğer	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Akademisyenlik' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 96: Döviz Kuru Değerlemesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	4	81,75	15,977	6	,014
Banka	14	58,50			
Kendi işimize devam edeceğim	1	21			
Devlet memuru (KPSS)	76	64,49			
Akademisyen	29	89,52			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	44			
Diğer	4	62,63			
*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
SMMM	3	54	15,666	6	,016
Banka	19	39,79			
Kendi işimize devam edeceğim	4	25,50			
Devlet memuru (KPSS)	52	60,35			
Akademisyen	15	71,80			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	7	41,79			
Diğer	10	57,75			
*Çukurova Üniversitesi					
SMMM	2	16,50	16,192	5	,006
Banka	17	57,09			
Devlet memuru (KPSS)	41	45,59			
Akademisyen	9	54,50			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	60,75			
Diğer	15	28,60			

Tablo:96 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,014 < 0,05$, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,016 < 0,005$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,006 < 0,005$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, kariyer planı “*akademisyen*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*kendi işimize devam edeceğim*” grubu olduğu görülmektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, kariyer planı “*akademisyen*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun, “*kendi işimize devam edeceğim*” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, kariyer planı “*kendi iş fikrimi hayata geçireceğim*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*SMMM*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5.4. Senaryo5 İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 97: Döviz Kuru Değerlemesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	33,739(a)	12	,001
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		60,663(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		7,631(a)	12	,813
Çukurova Üniversitesi		12,977(a)	8	,113

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,001 < 0,05$) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 98: Döviz Kuru Değerlemesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Köy	Ciddi suç	Tartışmalı uygulama
Kasaba/İlçe	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama
Küçük şehir	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
Büyük şehir	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'büyük şehirdeki' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 99: Döviz Kuru Değerlemesi – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	13	75,81	11,691	3	,009
Kasaba/İlçe	36	53,58			
Küçük Şehir	42	64,88			
Büyük Şehir	45	81,70			

Tablo:99 incelendiğinde Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin olasılık değerinin $0,009 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun "büyük şehir" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "kasaba/ilçe" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5.5. Senaryo5 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 100: Döviz Kuru Değerlemesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	18,231(a)	16	,311
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		44,279(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		78,635(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		37,826(a)	12	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 101: Döviz Kuru Değerlemesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Karakter özelliği	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Meslek yasası	Küçük kural ihlali Ciddi suç	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Gelenek ve inançlar	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama
Diğer	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	-

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 102: Döviz Kuru Değerlemesi - Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	70,08	31,138	4	,000
Karakter Özelliği	9	90,94			
Meslek Yasası	19	36,89			
Gelenek ve İnançlar	24	47,56			
Diğer	9	93,50			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	10	16,50	15,472	3	,001
Karakter Özelliği	73	50,16			
Meslek Yasası	7	52,50			
Gelenek ve İnançlar	2	42,00			

Tablo:102 incelendiğinde olasılık değerlerinin Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun “diğer” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “meslek yasası” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “meslek yasası” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “eğitim” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.5.6. Senaryo5 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 103: Döviz Kuru Değerlemesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	35,685(a)	16	,003
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		34,279(a)	16	,005
Cumhuriyet Üniversitesi		22,960(a)	16	,115
Çukurova Üniversitesi		39,144(a)	16	,001

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,003<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,005<0,05$), Çukurova Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile döviz kuru değerlemesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 104: Döviz Kuru Değerlemesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Karakter Özelliği	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama Ciddi suç
Daha çok kazanç isteği	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Denetim eksikliği	Tartışmalı uygulama	Ciddi suç	Tamamen etik dışı
Diğer	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 105: Döviz Kuru Değerlemesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	70	69,46	12,697	4	,013
Ülkedeki yasalar	13	48,23			
Daha çok kazanç isteği	25	87,86			
Denetim Eksikliği	19	62,00			
Diğer	9	50,28			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	47	36,10	20,263	4	,000
Ülkedeki yasalar	4	51,00			
Daha çok kazanç isteği	21	50,21			
Denetim Eksikliği	13	63,46			
Diğer	7	71,14			

Tablo 105 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,013 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "daha çok kazanç isteği" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "eğitim yetersizliği" grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "diğer" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "eğitim yetersizliği" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.7. Senaryo6 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.7.1. Senaryo6 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 106: Faiz Geliri - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi- Square	15,755(a)	4	,003
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		21,506(a)	4	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		7,395(a)	4	,116
Çukurova Üniversitesi		16,495(a)	4	,002

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,003<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,002<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile faiz geliriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 107: Faiz Geliri - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Erkek	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Kadın	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin oransal dağılımı "*etik/ahlaki*" ve "*tartışmalı uygulama*" kümelerinde eşittir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tartışmalı uygulama*" kümesindedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme 'küçük kural ihlali' kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların çoğunluğu da "etik/ahlaki" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "etik/ahlaki" kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların çoğunluğu da "tartışmalı uygulama" kümesindedir.

3.4.7.2. Senaryo6 İleYaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 108: Faiz Geliri – Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	3,460(a)	4	,484
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		10,288(a)	4	,036
Cumhuriyet Üniversitesi		3,142(a)	4	,534
Çukurova Üniversitesi		18,280(a)	4	,001

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,036<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile faiz geliriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 109: Faiz Geliri - Yaş Değişken Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
18-21	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
22-25	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18–21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Yaş aralığı 22–25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "etik/ahlaki" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18–21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Yaş aralığı 22–25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "etik/ahlaki" kümesindedir.

3.4.7.3. Senaryo6 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 110: Faiz Geliri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	38,567(a)	24	,030
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		83,867(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		26,906(a)	28	,523
Çukurova Üniversitesi		31,948(a)	20	,044

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde ($p=0,030<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,044<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile faiz gelirleriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 111: Faiz Geliri – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Banka	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki
Kendi işimize devam edeceğim	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	-
Devlet Memuru (KPSS)	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Akademisyen	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-	-
Diğer	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Banka' düşünenlerin oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Kendi işimize devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, "devlet memuru (KPSS)" kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir. 'Diğer' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "küçük kural ihlali" kümelerinde eşittir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Akademişyenlik' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

3.4.7.4. Senaryo6 İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 112: Faiz Geliri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	12,416(a)	12	,413
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		33,136(a)	12	,001
Cumhuriyet Üniversitesi		13,214(a)	12	,354
Çukurova Üniversitesi		30,179(a)	8	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile faiz geliriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 113: Faiz Geliri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı	-
Kasaba/İlçe	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama
Küçük şehir	Etik/Ahlaki	Ciddi suç
Büyük şehir	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki

Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde hayatının büyük kısmını ‘köyde’ geçirmiş olanların oransal dağılımı “etik/ahlaki”, “küçük kural ihlali” ve “tamamen etik dışı” kümelerinde eşittir. ‘Kasabada/ilçede’ geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme “tartışmalı uygulama” kümesi, ‘küçük şehirdekilerin’ en ağırlıklı olduğu küme “etik/ahlaki” kümesi, ‘büyük şehirdekilerin’ en ağırlıklı olduğu küme “tamamen etik dışı” kümesidir.

Çukurova Üniversitesi’nde hayatının büyük kısmını ‘kasabada/ilçede’ geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme “tartışmalı uygulama” kümesi, ‘küçük şehirdekilerin’ en ağırlıklı olduğu küme “ciddi suç” kümesi, ‘büyük şehirdekilerin’ en ağırlıklı olduğu küme “etik/ahlaki” kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer,uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 114: Faiz Geliri – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analisi Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Kasaba/İlçe	11	42,59	12,668	2	,002
Küçük Şehir	15	68,10			
Büyük Şehir	66	42,24			

Tablo:114 incelendiğinde Çukurova Üniversitesi'nin olasılık değerinin $0,002 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile faiz geliriyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “küçük şehir” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “büyük şehir” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.7.5. Senaryo6 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 115: Faiz Geliri – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	22,782(a)	16	,120
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		65,912(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		64,022(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		22,767(a)	12	,030

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,030 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile faiz geliriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 116: Faiz Geliri – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Küçük kural ihlali Ciddi suç	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Karakter özelliği	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki
Meslek yasası	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki
Gelenek ve inançlar	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Diğer	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı	-

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali", "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri, uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 117: Faiz Geliri – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	15	63,97	9,697	4	,046
Karakter Özelliği	89	62,94			
Meslek Yasası	4	97,38			
Gelenek ve İnançlar	25	85,94			
Diğer	3	72,17			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	58,39	36,251	4	,000
Karakter Özelliği	9	110,00			
Meslek Yasası	19	87,24			
Gelenek ve İnançlar	24	39,77			
Diğer	9	74,67			

Tablo:117 incelendiğinde olasılık değerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,046 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*meslek yasası*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*karakter özelliği*” grubu ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*karakter özelliği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*gelenek ve inançlar*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.7.6. Senaryo6 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 118: Faiz Geliri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	34,988(a)	16	,004
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		85,385(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		48,117(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		46,757(a)	16	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,004<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile faiz geliriyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 119: Faiz Geliri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Karakter Özelliği	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki
Denetim eksikliği	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Diğer	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Daha çok kazanç isteğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri, uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 120: Faiz Geliri – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	70	62,67	12,334	4	,015
Ülkedeki yasalar	13	68,19			
Daha çok kazanç isteği	25	89,88			
Denetim Eksikliği	19	56,42			
Diğer	9	80,39			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	27	76,37	9,699	4	,000
Ülkedeki yasalar	13	69,27			
Daha çok kazanç isteği	23	73,28			
Denetim Eksikliği	34	53,68			
Diğer	30	55,17			

Tablo:120 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,015 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*daha çok kazanç isteği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*denetim eksikliği*” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*eğitim yetersizliği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*denetim eksikliği*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.8. Senaryo7 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.8.1. Senaryo7 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 121: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	15,085(a)	4	,005
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		22,897(a)	4	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		31,940(a)	4	,000
Çukurova Üniversitesi		24,058(a)	4	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,005<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile sabit varlıkların ekonomik ömrüyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 122: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Erkek	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Ciddi suç
Kadın	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*etik/ahlaki*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tartışmalı uygulama*" kümesindedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*tartışmalı uygulama*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tartışmalı uygulama*" kümesindedir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*tamamen etik dışı*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*küçük kural ihlali*" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*ciddi suç*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*etik/ahlaki*" kümesindedir.

İlişki analizinden sonra örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasındaki etik algılarında fark olup olmadığı Mann Whitney-U analizi ile test edilmiştir.

Tablo 123: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Cinsiyet Değişkeni İle Mann Whitney-U Testi

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Olasılık Değeri
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Erkek	40	68,21	2728,50	1509,000	,043
	Kadın	96	68,62	6587,50		
Cumhuriyet Üniversitesi	Erkek	55	46,14	2445,50	1015,500	,000
	Kadın	72	64,20	3659,50		

Mann-Whitney U testine ilişkin Gaziosmanpaşa Üniversitesine ait olasılık değeri 0,043 <0,05, Cumhuriyet Üniversitesi'ne ilişkin olasılık değerinin ise 0,000 <0,05 olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması konusunda, kadınlar ve erkekler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Ortalamalara bakıldığında 'kadınların' belirgin bir şekilde, sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlamasında etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.8.2. Senaryo7 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 124: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Yaş Değişkeni Arasında İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	10,260(a)	4	,036
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		6,505(a)	4	,164
Cumhuriyet Üniversitesi		2,195(a)	4	,700
Çukurova Üniversitesi		6,094(a)	4	,192

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,036<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile sabit varlıkların ekonomik ömrüyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 125: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
18-21	Küçük kural ihlali
22-25	Tartışmalı uygulama

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "tartışmalı uygulama" kümesindedir.

3.4.8.3. Senaryo7 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 126: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	33,458(a)	24	,095
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		94,645(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		21,889(a)	28	,786
Çukurova Üniversitesi		38,963(a)	20	,007

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,007<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile sabit varlıkların ekonomik ömrüyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 127: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Banka	Tartışmalı uygulama	Ciddi suç
Kendi işimize devam edeceğim	Tartışmalı uygulama	-
Devlet Memuru (KPSS)	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı
Akademisyen	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki Ciddi suç Tamamen etik dışı
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-
Diğer	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı

Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde ‘SMMM’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “küçük kural ihlali” kümesi, ‘banka’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “tartışmalı uygulama” kümesi, ‘kendi işime devam edeceğim’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “tartışmalı uygulama” kümesi ve ‘devlet memuru (KPSS)’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “tartışmalı uygulama” kümesi, ‘akademisyenlik’ kariyer planının ağırlıklı olduğu küme “tamamen etik dışı” kümesi, ‘kendi iş fikrimi hayata geçireceğim’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme etik/ahlaki” kümesi ve ‘diğer’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “tartışmalı uygulama” kümesidir.

Çukurova Üniversitesi’nde ‘SMMM’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “küçük kural ihlali” kümesi, ‘banka’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “ciddi suç” kümesidir. ‘Devlet memuru (KPSS)’ kariyer planının oransal dağılımı “küçük kural ihlali” ve “tamamen etik dışı” kümelerinde eşittir. ‘Akademisyenlik’ kariyer planının oransal dağılımı “etik/ahlaki”, “ciddi suç” ve “tamamen etik dışı” kümelerinde eşittir. ‘Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim’ kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme “etik/ahlaki” kümesi ve ‘diğer’ kariyer planının oransal dağılımı “etik/ahlaki” ve “tamamen etik dışı” kümelerinde eşittir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 128: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	4	30,25	14,087	6	,029
Banka	14	65,04			
Kendi işimize devam edeceğim	1	79,50			
Devlet memuru (KPSS)	76	64,35			
Akademisyen	29	87,28			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	54,44			
Diğer	4	87			
*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
SMMM	3	28,50	36,328	6	,000
Banka	19	48,68			
Kendi işimize devam edeceğim	4	60			
Devlet memuru (KPSS)	52	48,36			
Akademisyen	15	92,53			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	7	32			
Diğer	10	72,80			

Tablo:128 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,029 < 0,05$ ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile sabit varlıkların ekonomik ömrüyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalarına bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*akademisyen*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*SMMM*” grubu ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde ise en bağlı grup “*akademisyen*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*SMMM*” olduğu görülmektedir.

3.4.8.4. Senaryo7 İleHayatınızın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 129: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Hayatınızın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	20,395(a)	12	,060
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		78,467(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		12,502(a)	12	,406
Çukurova Üniversitesi		19,204(a)	8	,014

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,014<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile sabit varlıkların ekonomik ömrü ile ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 130: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Hayatınızın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Tartışmalı uygulama	-
Kasaba/İlçe	Ciddi suç	Tamamen etik dışı
Küçük şehir	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Büyük şehir	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Büyük şehirde' geçirenlerin oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 131: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Hayatının Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	13	49,69	8,306	3	,040
Kasaba/İlçe	36	63,71			
Küçük Şehir	42	65,65			
Büyük Şehir	45	80,42			
*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	15	40,63	14,460	3	,002
Kasaba/İlçe	30	61,37			
Küçük Şehir	40	47,00			
Büyük Şehir	25	70,98			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Kasaba/İlçe	11	63,82	9,973	2	,007
Küçük Şehir	15	57,00			
Büyük Şehir	66	41,23			

Tablo:131 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,040 < 0,05$, Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,002 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nin $0,007 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile sabit varlıkların ekonomik ömrü ile ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakılığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "büyük şehir" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "köy" grubu olduğu görülmektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "büyük şehir" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "köy" grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "kasaba/ilçe" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "büyük şehir" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.8.5. Senaryo7 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 132: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	34,997(a)	16	,004
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		52,520(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		68,774(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		41,030(a)	12	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,004<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile sabit varlıkların ekonomik ömrüyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 133: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Ciddi suç	Küçük kural ihlali
Karakter özelliği	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
Meslek yasası	Tartışmalı uygulama Ciddi suç	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki
Gelenek ve inançlar	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Diğer	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	-

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan '*eğitimin*' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, '*karakter özelliğinin*' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesidir. '*Meslek yasasının*' oransal dağılımı "*tartışmalı uygulama*" ve "*ciddi suç*" kümelerinde eşittir. '*Gelenek ve inançların*' oransal dağılımı "*etik/ahlaki*" ve "*tartışmalı uygulama*" kümelerinde eşittir. '*Diğerin*' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan '*eğitimin*' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, '*karakter özelliğinin*' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, '*meslek yasasının*' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, '*gelenek ve inançların*' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesi ve '*diğerin*' en ağırlıklı olduğu küme "*ciddi suç*" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan '*eğitimin*' en ağırlıklı olduğu küme "*ciddi suç*" kümesi, '*karakter özelliğinin*' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, '*meslek yasasının*' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, '*gelenek ve inançların*' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi ve '*diğerin*' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan '*eğitimin*' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, '*karakter özelliğinin*' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, '*meslek yasasının*' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesi, '*gelenek ve inançların*' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 134: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	62,17	43,462	4	,000
Karakter Özelliği	9	96,50			
Meslek Yasası	19	95,58			
Gelenek ve İnançlar	24	30,25			
Diğer	9	68,28			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	10	42,75	17,022	3	,001
Karakter Özelliği	73	49,35			
Meslek Yasası	7	12,00			
Gelenek ve İnançlar	2	82,00			

Tablo:134 incelendiğinde olasılık değerlerinin Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*karakter özelliği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*gelenek ve inançlar*” grubu ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*gelenek ve inançlar*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*meslek yarası*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.8.6. Senaryo7 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 135: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	22,527(a)	16	,127
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		54,593(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		40,733(a)	16	,001
Çukurova Üniversitesi		23,289(a)	16	,106

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,001<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile sabit varlıkların ekonomik ömrüyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 136: Sabit Varlıkların Ekonomik Ömrü – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki
Karakter Özelliği	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Denetim eksikliği	Tartışmalı uygulama	Ciddi suç
Diğer	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

3.4.9. Senaryo8 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.9.1. Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 137: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	9,887(a)	4	,042
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		7,254(a)	4	,123
Cumhuriyet Üniversitesi		27,320(a)	4	,000
Çukurova Üniversitesi		20,596(a)	4	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,042<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 138: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Erkek	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Ciddi suç
Kadın	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tamamen etik dışı" kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların çoğunluğu da "küçük kural ihlali" kümesindedir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "küçük kural ihlali" kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların çoğunluğu da "etik/ahlaki" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde cinsiyeti 'erkek' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "ciddi suç" kümesidir. Cinsiyeti 'kadın' olanların çoğunluğu da "etik/ahlaki" kümesindedir.

İlişki analizinden sonra örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasındaki etik algılarında fark olup olmadığı Mann Whitney-U analizi ile test edilmiştir.

Tablo 139: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Cinsiyet Değişkeni ile Mann Whitney-U Testi

	Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Olasılık Değeri
Cumhuriyet Üniversitesi	Erkek	55	78,95	4342,00	1158,000	,000
	Kadın	72	52,58	3786,00		
Çukurova Üniversitesi	Erkek	28	56,18	1573,00	625,000	,018
	Kadın	64	42,27	2705,00		

Mann-Whitney U testine ilişkin Cumhuriyet Üniversitesi'ne ait olasılık değeri $0,000 < 0,05$, Çukurova Üniversitesi'ne ilişkin olasılık değerinin ise $0,018 < 0,05$ olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi konusunda, kadınlar ve erkekler arasında % 5 önem düzeyinde anlamlı farklılık vardır. Ortalamalara bakıldığında Cumhuriyet Üniversitesi'nde 'erkeklerin' Çukurova Üniversitesi'nde ise 'kadınların' belirgin bir şekilde, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesinde etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.4.9.2. Senaryo8 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 140: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	9,521(a)	4	,049
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		4,928(a)	4	,295
Cumhuriyet Üniversitesi		1,641(a)	4	,801
Çukurova Üniversitesi		20,874(a)	4	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,049<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 141: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
18-21	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı
22-25	Küçük kural ihlali	Ciddi suç

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "küçük kural ihlali" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "ciddi suç" kümesindedir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 142: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
18-21	33	84,09	7,143	1	,008
22-25	103	63,50			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
18-21	24	62,00	11,515	1	,001
22-25	68	41,03			

Tablo:142 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,008 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grupların, "yaş aralığı 18–21" olan grup olduğu görülmektedir.

3.4.9.3. Senaryo8 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 143: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	57,779(a)	24	,000
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		98,214(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		18,878(a)	28	,902
Çukurova Üniversitesi		55,132(a)	20	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 144: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Banka	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Ciddi suç
Kendi işimize devam edeceğim	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	-
Devlet Memuru (KPSS)	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki	Ciddi suç
Akademisyen	Tartışmalı uygulama Ciddi suç	Ciddi suç	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-	-
Diğer	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde kariyer planı olarak "SMMM" düşünen işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. "Banka" düşünenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. "Kendi işimize devam edeceğim" kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve "Devlet memuru (KPSS)" kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. "Akademisyenlik" kariyer planının oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. "Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim" kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve "Diğer" kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'banka' düşünenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kendi işimize devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planı olarak düşünen işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme 'küçük kural ihlali' kümesi ve 'Diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir.

Çukurova Üniversitesi'nde kariyer planı olarak 'SMMM' düşünen işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'banka' düşünenlerin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir. 'Akademisyenlik' kariyer planı olarak düşünen işletme bölümü öğrencilerinin oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 145: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	4	12	26,420	6	,000
Banka	14	46,21			
Kendi işimize devam edeceğim	1	73			
Devlet memuru (KPSS)	76	74,87			
Akademisyen	29	77,16			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	30,50			
Diğer	4	94,13			
*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
SMMM	3	12	31,542	6	,000
Banka	19	35,39			
Kendi işimize devam edeceğim	4	58,50			
Devlet memuru (KPSS)	52	55,42			
Akademisyen	15	88,07			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	7	45,36			
Diğer	10	64,20			
*Çukurova Üniversitesi					
SMMM	2	84,00	20,612	5	,001
Banka	17	46,56			
Devlet memuru (KPSS)	41	53,38			
Akademisyen	9	25,33			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	21,25			
Diğer	15	48,80			

Tablo:145 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “diğer” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “SMMM” grubu olduğu görülmektedir. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde ise en bağlı grup “akademisyen” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “SMMM” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde ise en bağlı grup “SMMM” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “kendi iş fikrimi hayata geçireceğim” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.9.4. Senaryo8 İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 146: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi- Square	22,149(a)	12	,036
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		54,079(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		12,719(a)	12	,390
Çukurova Üniversitesi		24,679(a)	8	,002

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,036 < 0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,002 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi ile ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 147: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	-
Kasaba/İlçe	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Küçük şehir	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki Ciddi suç
Büyük şehir	Ciddi suç	Ciddi suç	Ciddi suç

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirenlerin oransal dağılımı "küçük kural ihlali", "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Küçük şehirde' geçirenlerin oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 148: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	15	53,87	20,905	3	,000
Kasaba/İlçe	30	34,57			
Küçük Şehir	40	63,01			
Büyük Şehir	25	69,58			

Tablo:148 incelendiğinde olasılık değerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesisenaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi ile ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “büyük şehir” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “kasaba/ilçe” olduğu görülmektedir.

3.4.9.5. Senaryo8 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranışlar Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranışlar ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 149: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi- Square	28,695(a)	16	,026
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		46,608(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		120,824(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		37,227(a)	12	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,026 < 0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000 < 0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 150: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Ciddi suç
Karakter özelliği	Tamamen etik dışı	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki	Ciddi suç
Meslek yasası	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Gelenek ve inançlar	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Diğer	Ciddi suç	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	-

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi ve 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Gelenek ve inançların' oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 151: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	6	47,00	10,530	4	,032
Karakter Özelliği	72	60,20			
Meslek Yasası	8	47,00			
Gelenek ve İnançlar	20	53,23			
Diğer	4	12,00			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	60,27	16,763	4	,002
Karakter Özelliği	9	71,06			
Meslek Yasası	19	91,97			
Gelenek ve İnançlar	24	51,56			
Diğer	9	58,39			

Tablo:151 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,032 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,002 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesiyle ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "karakter özelliği" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "diğer" grubu ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "meslek yasası" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "gelenek ve inançlar" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.9.6. Senaryo8 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 152: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	27,103(a)	16	,040
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		38,234(a)	16	,001
Cumhuriyet Üniversitesi		27,538(a)	16	,036
Çukurova Üniversitesi		35,658(a)	16	,003

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,040<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,001<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,036<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,003<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile alış iadelerinin gelir olarak kaydedilmesiyle ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 153: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Ciddi suç
Karakter Özelliği	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Ciddi suç Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Tamamen etik dışı	Ciddi suç	Etik/Ahlaki	Ciddi suç
Denetim eksikliği	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Diğer	Ciddi suç	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve "diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" ve 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "ciddi suç" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 154: Alış İadelerinin Gelir Olarak Kaydedilmesi – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	55	49,08	,784	4	,044
Ülkedeki yasalar	7	49,29			
Daha çok kazanç isteği	18	71,44			
Denetim Eksikliği	10	47,50			
Diğer	20	64,97			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	47	50,72	22,152	4	,000
Ülkedeki yasalar	4	72,75			
Daha çok kazanç isteği	21	52,71			
Denetim Eksikliği	13	19,15			
Diğer	7	35,29			

Tablo:154 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,044 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*daha çok kazanç isteği*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*denetim eksikliği*” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*ülkedeki yasalar*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*denetim eksikliği*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.10. Senaryo9 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.10.1. Senaryo9 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 155: Konsinye Satışları – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	7,231(a)	4	,124
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		6,832(a)	4	,145
Cumhuriyet Üniversitesi		20,741(a)	4	,000
Çukurova Üniversitesi		14,094(a)	4	,007

Analiz sonuçları Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,007<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesisenaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile konsinye satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır

Tablo 156: Konsinye Satışları – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Erkek	Ciddi suç	Tartışmalı uygulama
Kadın	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki

Cumhuriyet Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*ciddi suç*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tartışmalı uygulama*" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*etik/ahlaki*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*etik/ahlaki*" kümesindedir

3.4.10.2. Senaryo9 İleYaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 157: Konsinye Satışlar – Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	9,089(a)	4	,059
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		6,950(a)	4	,139
Cumhuriyet Üniversitesi		,776(a)	4	,942
Çukurova Üniversitesi		22,782(a)	4	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile konsinye satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 158: Konsinye Satışlar - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Çukurova Üniversitesi
18-21	Küçük kural ihlali
22-25	Etik/Ahlaki

Çukurova Üniversitesi’nde ‘yaş aralığı 18–21’ olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme “küçük kural ihlali” kümesidir. ‘Yaş aralığı 22–25’ olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da “etik/ahlaki” kümesindedir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 159: Konsinye Satışlar – Yaş Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
18–21	24	58,21	6,911	1	,009
22–25	68	42,37			

Tablo:159 incelendiğinde olasılık değerinin Çukurova Üniversitesi’nde $0,009 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin yaşları, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi’nde en bağlı grup “18–21 yaş aralığı” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.10.3. Senaryo9 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 160: Konsinye Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	23,083(a)	24	,515
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		83,098(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		25,407(a)	28	,606
Çukurova Üniversitesi		25,893(a)	20	,169

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi (p=0,000<0,05) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile konsinye satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 161: Konsinye Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
SMMM	Tartışmalı uygulama
Banka	Etik/Ahlaki
Kendi işimize devam edeceğim	Küçük kural ihlali
Devlet Memuru (KPSS)	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali
Akademisyen	Tamamen etik dışı
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Tamamen etik dışı
Çalışmayı düşünmüyorum	-
Diğer	Etik/Ahlaki

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "küçük kural ihlali" kümelerinde eşittir. 'Akademisyenlik' kariyer planının ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 162: Konsinye Satışlar – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	3	69,50	14,620	6	,023
Banka	19	45,42			
Kendi işimize devam edeceğim	4	47			
Devlet memuru (KPSS)	52	50,97			
Akademisyen	15	69,60			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	7	87,50			
Diğer	10	53,85			
*Çukurova Üniversitesi					
SMMM	2	49,50	12,503	5	,029
Banka	17	60,65			
Devlet memuru (KPSS)	41	47,50			
Akademisyen	9	48,33			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	26,63			
Diğer	15	36,83			

Tablo:162 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,023 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,029 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde ise en bağlı grup “*kendi iş fikrimi hayata geçireceğim*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “banka” grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde ise en bağlı grup “banka” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*kendi iş fikrimi hayata geçireceğim*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.10.4. Senaryo9 İle Hayatınızın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 163: Konsinye Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	19,574(a)	12	,076
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		54,182(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		15,118(a)	12	,235
Çukurova Üniversitesi		37,203(a)	8	,000

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile konsinye satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 164: Konsinye Satışlar - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı	-
Kasaba/İlçe	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Küçük şehir	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama
Büyük şehir	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olan işletme bölümü öğrencilerinin oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'büyük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'küçük şehirdekilerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Büyük şehirdekilerin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 165: Konsinye Satışlar – Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analiz Sonuçları

*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Kasaba/İlçe	11	42,59	14,358	2	,001
Küçük Şehir	15	68,10			
Büyük Şehir	66	42,24			

Tablo:165 incelendiğinde olasılık değerinin Çukurova Üniversitesi'nin 0,001<0,05 olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmını geçirdiği yer ile konsinye satışlarla ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun “küçük şehir” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “büyük şehir” olduğu görülmektedir.

3.4.10.5. Senaryo9 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 166: Konsinye Satışlar - Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	29,897(a)	16	,019
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		63,628(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		111,084(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		22,075(a)	12	,037

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi (p=0,019<0,05), Ondokuz Mayıs Üniversitesi (p=0,000<0,05), Cumhuriyet Üniversitesi (p=0,000<0,05) ve Çukurova Üniversitesi (p=0,037<0,05) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile konsinye satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 167: Konsinye Satışlar - Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki
Karakter özelliği	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Meslek yasası	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	Ciddi suç	Ciddi suç
Gelenek ve inançlar	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki
Diğer	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	-

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesidir. 'Meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "*etik/ahlaki*" ve "*ciddi suç*" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "*ciddi suç*" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan *eğitimin*' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesi, *'karakter özelliğinin'* en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesi, *'meslek yasasının'* en ağırlıklı olduğu küme "*ciddi suç*" kümesi, *'gelenek ve inançların'* en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 168: Konsinye Satışlar – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	15	42,57	14,694	4	,045
Karakter Özelliği	89	75,46			
Meslek Yasası	4	62,00			
Gelenek ve İnançlar	25	65,90			
Diğer	3	22,00			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	58,75	22,427	4	,000
Karakter Özelliği	9	33,00			
Meslek Yasası	19	94,61			
Gelenek ve İnançlar	24	68,25			
Diğer	9	57,56			

Tablo:168 incelendiğinde olasılık değerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde $0,045 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile konsinye satışlar arasındaki ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranışlara en bağlı grubun, "*karakter özelliği*" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "*diğer*" grubu ve Cumhuriyet Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "*meslek yasası*" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "*karakter özelliği*" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.10.6. Senaryo9 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdeki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 169: Konsinye Satışlar – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	31,235(a)	16	,013
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		48,762(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		44,487(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		50,376(a)	16	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,013<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,007<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile konsinye satışlarla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 170: Konsinye Satışlar – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki
Karakter Özelliği	Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı
Daha çok kazanç isteği	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali
Denetim eksikliği	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Ciddi suç	Ciddi suç	Etik/Ahlaki
Diğer	Etik/Ahlaki Ciddi suç	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir. 'Denetim eksikliğinin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Diğerin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Karakter özelliğinin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 171: Konsinye Satışlar – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	55	48,78	14,465	4	,006
Ülkedeki yasalar	7	30,43			
Daha çok kazanç isteği	18	65,31			
Denetim Eksikliği	10	60,65			
Diğer	20	71,35			

Tablo:171 incelendiğinde olasılık değerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,006 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “diğer” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “ülkedeki yasalar” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.11. Senaryo10 İle İlgili Analiz Sonuçları

3.4.11.1. Senaryo10 İle Cinsiyet Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 172: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	9,167(a)	4	,057
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		4,530(a)	4	,339
Cumhuriyet Üniversitesi		17,148(a)	4	,002
Çukurova Üniversitesi		15,177(a)	4	,004

Analiz sonuçları Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,002<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,004<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 173: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Cinsiyet Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Cumhuriyet Üniversitesi
Erkek	Etik/Ahlaki
Kadın	Etik/Ahlaki

Cumhuriyet Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*küçük kural ihlali*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*etik/ahlaki*" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde cinsiyeti '*erkek*' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*küçük kural ihlali*" kümesidir. Cinsiyeti '*kadın*' olanların çoğunluğu da "*tartışmalı uygulama*" kümesindedir

3.4.11.2. Senaryo10 İle Yaş Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 174: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Yaş Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	3,227(a)	4	,521
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		16,720(a)	4	,002
Cumhuriyet Üniversitesi		1,395(a)	4	,845
Çukurova Üniversitesi		14,349(a)	4	,006

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,002<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,006<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 175: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Yaş Değişkeni Arasındaki Çapraz İlişki Tablosu

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
18-21	Tartışmalı uygulama	Ciddi suç
22-25	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "*tartışmalı uygulama*" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "*etik/ahlaki*" kümesindedir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'yaş aralığı 18-21' olan işletme bölümü öğrencilerinin en ağırlıklı olarak yer aldıkları küme "ciddi suç" kümesidir. 'Yaş aralığı 22-25' olan işletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu da "*tartışmalı uygulama*" kümesindedir.

3.4.11.3. Senaryo10 İle Kariyer Planları Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 176: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	40,475(a)	24	,019
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		109,951(a)	24	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		41,715(a)	28	,046
Çukurova Üniversitesi		33,164(a)	20	,032

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,019<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,046<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,032<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 177: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
SMMM	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Banka	Ciddi suç	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki Tamamen etik dışı	Ciddi suç
Kendi işimize devam edeceğim	-	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	-
Devlet Memuru (KPSS)	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Tamamen etik dışı
Akademisyen	Etik/Ahlaki Küçük kural ihlali Tartışmalı uygulama	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama Ciddi suç Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali	Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı
Çalışmayı düşünmüyorum	-	-	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama Tamamen etik dışı	-
Diğer	Tartışmalı uygulama	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Akademisyenlik' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "tartışmalı uygulama", "ciddi suç" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Banka' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Banka' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Kendi işime devam edeceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'akademisyenlik' kariyer planının ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. "Çalışmayı düşünmüyorum" kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde 'SMMM' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'banka' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'devlet memuru (KPSS)' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesidir. 'Akademisyenlik' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "küçük kural ihlali", ve "tartışmalı uygulama" kümelerinde eşittir. 'Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim' kariyer planının oransal dağılımı "etik/ahlaki", "tartışmalı uygulama", "ciddi suç" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Diğer' kariyer planının en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin okul sonrası kariyer planları, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 178:Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Kariyer Planları Değişkeni Arasındaki Kruskall Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
SMMM	3	36,50	28,092	6	,000
Banka	19	38,61			
Kendi işimize devam edeceğim	4	105,50			
Devlet memuru (KPSS)	52	51,63			
Akademisyen	15	67,97			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	7	45,79			
Diğer	10	81,50			
*Çukurova Üniversitesi					
SMMM	2	8,50	13,370	5	,020
Banka	17	48,71			
Devlet memuru (KPSS)	41	52,71			
Akademisyen	9	24,83			
Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim	8	50,50			
Diğer	15	42,97			

Tablo:178 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nin $0,000 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nin $0,020 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "*kendi işimize devam edeceğim*" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "*SMMM*" grubu ve Çukurova Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "*devlet memuru (KPSS)*" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun "*SMMM*" grubu olduğu görülmektedir.

3.4.11.4. Senaryo10 İle Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 179: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	14,644(a)	12	,261
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		49,953(a)	12	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		9,060(a)	12	,698
Çukurova Üniversitesi		18,616(a)	8	,017

Analiz sonuçları Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,017<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 180: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Köy	Küçük kural ihlali	-
Kasaba/İlçe	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki
Küçük şehir	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama Ciddi suç
Büyük şehir	Ciddi suç	Tartışmalı uygulama

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'köyde' geçirmiş olanların en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi, 'küçük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde hayatının büyük kısmını 'kasabada/ilçede' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesidir. 'Küçük şehirde' geçirenlerin oransal dağılımı "tartışmalı uygulama" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Büyük şehirde' geçirenlerin en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 181: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Hayatınızın Büyük Kısmının Geçtiği Yer Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Köy	15	15	38,766	3	,000
Kasaba/İlçe	30	30			
Küçük Şehir	40	40			
Büyük Şehir	25	25			
*Çukurova Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Kasaba/İlçe	11	21,86	14,169	2	,001
Küçük Şehir	15	60,40			
Büyük Şehir	66	47,45			

Tablo:181 incelendiğinde olasılık değerlerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,000 < 0,05$ ve Çukurova Üniversitesi'nin $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, "küçük şehir" olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük

grubun “köy” grubu ve Çukurova Üniversitesi’nde en bağlı grubun, “küçük şehir” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “kasaba/ilçe” olduğu görülmektedir.

3.4.11.5. Senaryo10 İle Çalışma Hayatı Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 182: AktifteKayıtlı Arsanın Satışı - Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	42,524(a)	16	,000
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		44,455(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		58,732(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		34,880(a)	12	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 183: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı - Çalışma Hayatını Etkileyecek Etik Davranışlar Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Tamamen etik dışı
Karakter özelliği	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Tartışmalı uygulama
Meslek yasası	Tamamen etik dışı	Etik/Ahlaki Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Ciddi suç
Gelenek ve inançlar	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali
Diğer	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Etik/Ahlaki	-

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' oransal dağılımı "*etik/ahlaki*" ve "*tartışmalı uygulama*" kümelerinde eşittir. 'Karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesidir. 'Meslek yasasının' oransal dağılımı "*etik/ahlaki*" ve "*tartışmalı uygulama*" kümelerinde eşittir. 'Gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu küme "*küçük kural ihlali*" kümesi, 'gelenek ve inançların' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "*etik/ahlaki*" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde çalışma hayatını etkileyebilecek davranışlardan biri olan 'eğitimin' en ağırlıklı olduğu küme "*tamamen etik dışı*" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "*tartışmalı uygulama*" kümesi, 'meslek yasasının' en ağırlıklı olduğu

küme “*ciddi suç*” kümesi, ‘*gelenek ve inançların*’ en ağırlıklı olduğu küme “*küçük kural ihlali*” kümesidir.

Örneklemedeki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranışlar, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskal Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 184:Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Çalışma Hayatını Etkileyebilecek Etik Davranış Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	15	42,00	17,726	4	,001
Karakter Özelliği	89	65,39			
Meslek Yasası	4	85,38			
Gelenek ve İnançlar	25	91,74			
Diğer	3	77,00			
*Cumhuriyet Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim	66	64,79	18,267	4	,001
Karakter Özelliği	9	20,50			
Meslek Yasası	19	62,97			
Gelenek ve İnançlar	24	79,77			
Diğer	9	61,83			

Tablo:184 incelendiğinde olasılık değerlerinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde $0,001 < 0,05$ ve Cumhuriyet Üniversitesi’nde $0,001 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

İşletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ortalamalara bakıldığında Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde en bağlı grubun, “*gelenek ve inançlar*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*eğitim*” grubu ve Cumhuriyet Üniversitesi’nde en bağlı grubun, “*gelenek ve inançlar*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*karakter özelliği*” grubu olduğu görülmektedir.

3.4.11.6. Senaryo10 İle Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Analiz Sonuçları

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında bir ilişkinin olup olmadığı Ki-kare analizi ile test edilmiştir.

Tablo 185: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki İlişki Analizi

		Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Pearson Chi-Square	41,159(a)	16	,001
Ondokuz Mayıs Üniversitesi		61,744(a)	16	,000
Cumhuriyet Üniversitesi		70,423(a)	16	,000
Çukurova Üniversitesi		45,001(a)	16	,000

Analiz sonuçları Gaziosmanpaşa Üniversitesi ($p=0,001<0,05$), Ondokuz Mayıs Üniversitesi ($p=0,000<0,05$), Cumhuriyet Üniversitesi ($p=0,00<0,05$) ve Çukurova Üniversitesi ($p=0,000<0,05$) işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu arasında anlamlı ilişkinin varlığına işaret etmektedir. İşletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile aktifte kayıtlı arsanın satışıyla ilgili senaryo arasındaki ilişkiyi gösteren çapraz tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 186: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Çapraz Tablo İlişkisi

	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Cumhuriyet Üniversitesi	Çukurova Üniversitesi
Eğitim Yetersizliği	Tartışmalı uygulama	Tartışmalı uygulama	Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama
Karakter Özelliği	Küçük kural ihlali Tamamen etik dışı	Tartışmalı uygulama	Küçük kural ihlali	Küçük kural ihlali
Daha çok kazanç isteği	Tamamen etik dışı	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Ciddi suç
Denetim eksikliği	Küçük kural ihlali	Etik/Ahlaki	Etik/Ahlaki	Küçük kural ihlali
Diğer	Ciddi suç	Ciddi suç	Küçük kural ihlali	-

Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'karakter özelliğinin' oransal dağılımı "küçük kural ihlali" ve "tamamen etik dışı" kümelerinde eşittir. 'Daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesidir.

Cumhuriyet Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tamamen etik dışı" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir. 'Daha çok kazanç isteğinin' oransal dağılımı "etik/ahlaki" ve "ciddi suç" kümelerinde eşittir. 'Denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "etik/ahlaki" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Çukurova Üniversitesi'nde etik kurallara aykırı davranış sebeplerinden biri olan 'eğitim yetersizliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi, 'karakter özelliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesi, 'daha çok kazanç isteğinin' en ağırlıklı olduğu küme "ciddi suç" kümesi, 'denetim eksikliğinin' en ağırlıklı olduğu küme "tartışmalı uygulama" kümesi ve 'diğerin' en ağırlıklı olduğu küme "küçük kural ihlali" kümesidir.

Örneklemdaki işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyebilecek etik davranış, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratıp yaratmadığı Kruskall Wallis analizi ile test edilmiştir.

Tablo 187: Aktifte Kayıtlı Arsanın Satışı – Etik Kurallara Aykırı Davranış Sebepleri Değişkeni Arasındaki Kruskal Wallis Analizi Sonuçları

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi					
Grup	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	Olasılık Değeri
Eğitim yetersizliği	55	47,05	16,972	4	,002
Ülkedeki yasalar	7	83,21			
Daha çok kazanç isteği	18	55,39			
Denetim Eksikliği	10	47,20			
Diğer	20	73,30			

Tablo:187 incelendiğinde olasılık değerinin Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde $0,002 < 0,05$ olduğu görülmektedir. Bu noktada, etik kurallara aykırı davranış sebepleri, şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi senaryosu üzerinde anlamlı bir fark yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortalamalara bakıldığında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde en bağlı grubun, “*ülkedeki yasalar*” olan grup ve bağlılık seviyesi en düşük grubun “*eğitim yetersizliği*” grubu olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Araştırmamızın amacı, kazanç yönetimi uygulamalarında öğrencilerin algılama düzeylerindeki etik yargı farklılıklarını belirlemektir. Bu temel amacın yanında öğrencilerinin etik ikileme düşmelerine neden olan faktörleri irdelemek, etik yargı farklılıkların cinsiyet, kültür, yaş vb. faktörler ile etik ikilem arasında fark olup olmadığını ortaya koymaktır.

Çalışmamız toplamda 465 denekten oluşmaktadır. Deneklerin, 136'sı '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*', 110'u '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*', 127'si '*Cumhuriyet Üniversitesi*', 92'si '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinde oluşmaktadır.

Kolmogorov Smirnov testi ile analizi yapılan verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Senaryolar ile '*cinsiyet*', '*yaş*', '*kariyer planı*', '*hayatının büyük kısmını geçirdikleri yer*', '*çalışma hayatında etik davranışları etkileyecek faktörler*' ve '*etik kurallara aykırı davranış sebepleri*' değişkenleri arasında Ki-kare analizi yapılmıştır. Ayrıca grup sayılarına göre Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis testleri yapılmıştır.

Senaryo1a:mali yılsonundaki bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla gider azaltıcı yöntemlere başvurulması senaryosu ile ilgili sonuçlar;

- ✓ '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*' ve '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo1a arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin etik algılarda fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucunda '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*' ve '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' işletme bölümü '*kadın*' öğrencilerin etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.
- ✓ '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' ve '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile senaryo1a arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

- ✓ ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’, ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ ve ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo1a arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo1a üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grupların ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde’ ‘banka’, ‘Çukurova Üniversitesi’nde’’SMMM’ ve ‘kendi iş fikrimi hayata geçireceğim’ olduğu görülmektedir.
- ✓ ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’, ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ ve ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo1a arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’, ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ ve Cumhuriyet Üniversitesi işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo1a arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo1a üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grupların ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde’ ‘gelenek ve inançlar’, ‘Cumhuriyet Üniversitesi’nde’ ‘diğer’, ‘Çukurova Üniversitesi’nde’ ‘karakter özelliği’ olduğu görülmektedir.
- ✓ ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’, ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ ve ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo1a arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo1a üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde’ ‘diğer’, ‘Cumhuriyet Üniversitesi’nde’ ‘ülkedeki yasalar’, ‘Çukurova Üniversitesi’nde’ ‘denetim eksikliği’ ve ‘diğer’ olduğu görülmektedir.

Senaryo 1b:ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması senaryosu ile ilgili sonuçlar;

- ✓ ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo1b arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin etik algılarda fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucunda ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ ve ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ işletme bölümü ‘kadın’ öğrencilerin etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile senaryo1b arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi',ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo1b arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo1b arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo1b arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo1b üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grupların 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' 'karakter özelliği', 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'diğer', 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'gelenek ve inançlar' olduğu görülmektedir.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo1b arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo1b üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' 'denetim eksikliği', 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'ülkedeki yasalar', 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'denetim eksikliği' ve 'diğer' olduğu görülmektedir.

Senaryo 2: ödenmeme ihtimali düşük olan şüpheli ticari alacaklar için karşılık ayrılmasının azaltılması ile ilgili sonuçlar;

- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi' ve'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo2 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin yaşları ile senaryo2 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşlarının senaryo2 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda yaş aralığına göre en bağlı grupların *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde'* *'18-21 yaş aralığı'*, *'Çukurova Üniversitesi'nde'* *'22-25 yaş aralığı'* olduğu görülmektedir.
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'*,ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo2 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo2 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grubun *'Çukurova Üniversitesi'nde'* *'devlet memuru (KPSS)'* olduğu görülmektedir.
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo2 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo2 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grubun, *'Çukurova Üniversitesi'nde'* *'küçük şehir'* olduğu görülmektedir.
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'*, *'Cumhuriyet Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo2 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo2 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grubların *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde'* *'karakter özelliği'* ve *'Çukurova Üniversitesi'nde'* *'karakter özelliği'* olduğu görülmektedir.
- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'*, *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'*, *'Cumhuriyet Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo2 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo2 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde'* *'ülkedeki yasalar'*, *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde'* *'daha çok kazanç isteği'*, *'Çukurova Üniversitesi'nde'* *'ülkedeki yasalar'* olduğu görülmektedir.

Senaryo 3: uygun stok değer yöntemini seçilerek hedeflenen kâr miktarına ulaşılması senaryosu ile ilgili sonuçlar;

- ✓ ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’ ve ‘Çukurova Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo3 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ ve ‘Çukurova Üniversitesi’ işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo3 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşlarının senaryo3 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda yaş aralığına göre en bağlı grupların ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde’ ‘18-21 yaş aralığı’, ‘Çukurova Üniversitesi’nde’ ‘22-25 yaş aralığı’ olduğu görülmektedir.
- ✓ ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’ ve ‘Çukurova Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo3 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo3 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grubun, ‘Çukurova Üniversitesi’nde’ ‘Devlet memuru (KPSS)’ grubu olduğu görülmektedir.
- ✓ ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’, ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ ve ‘Çukurova Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo3 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo3 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grubun, ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde’ ‘köy’ ve ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’nde’ ‘büyük şehir’ olduğu görülmektedir.
- ✓ ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’, ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ ve ‘Çukurova Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo3 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo3 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grubun, ‘Çukurova Üniversitesi’nde’ ‘devlet memuru (KPSS)’ olduğu görülmektedir.
- ✓ ‘Gaziosmanpaşa Üniversitesi’, ‘Ondokuz Mayıs Üniversitesi’, ‘Cumhuriyet Üniversitesi’ ve ‘Çukurova Üniversitesi’ işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri

ile senaryo3 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo3 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde*' '*ülkedeki yasalar*', '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde*' '*daha çok kazanç isteği*', '*Çukurova Üniversitesi'nde*' '*ülkedeki yasalar*', olduğu görülmektedir.

Senaryo 4: nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan naktin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesi ile ilgili sonuçlar;

- ✓ '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' ve '*Cumhuriyet Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo4 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin etik algılarda fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucunda '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' işletme bölümü '*kadın*' öğrencilerin etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.
- ✓ '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo4 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' ve '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo4 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo4 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grubun, '*Çukurova Üniversitesi'nde*' '*banka*' olduğu görülmektedir.
- ✓ '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' ve '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo4 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo4 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grubun, '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde*' '*köy*' olduğu görülmektedir.
- ✓ '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*', '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*', '*Cumhuriyet Üniversitesi*' ve '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik

davranış ile senaryo4 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo4 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grupların '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde*' '*meslek yasası*' ve '*Cumhuriyet Üniversitesi'nde*' '*diğer*' olduğu görülmektedir.

- ✓ '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*', '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*', '*Cumhuriyet Üniversitesi*' ve '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo4 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Senaryo 5:döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesinin hedeflenmesi ile ilgili sonuçlar;

- ✓ '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*', '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' ve '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo5 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin etik algılarda fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucunda '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' işletme bölümü '*kadın*' öğrencilerin etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.
- ✓ '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*' ve '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo5 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşlarının senaryo5 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda yaş aralığına göre en bağlı grubun '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde*' '*22-25 yaş aralığı*' olduğu görülmektedir.
- ✓ '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*', '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' ve '*Çukurova Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo5 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo5 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grupların '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde*' '*akademisyen*', '*Çukurova Üniversitesi'nde*' '*kendi iş fikrimi hayata geçireceğim*' olduğu görülmektedir.
- ✓ '*Gaziosmanpaşa Üniversitesi*' ve '*Ondokuz Mayıs Üniversitesi*' işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo5 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo5 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grubun, *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde* *'büyük şehir'* olduğu görülmektedir.

- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'*, *'Cumhuriyet Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo5 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo5 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grupların *'Cumhuriyet Üniversitesi'nde* *'diğer'* ve *'Çukurova Üniversitesi'nde* *'meslek yasası'* olduğu görülmektedir.
- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'*, *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo5 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo5 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde* *'daha çok kazanç isteği'* olduğu görülmektedir.

Senaryo 6: uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç alınması ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırılmasından sağlanan faiz geliri uygulaması ile ilgili sonuçlar;

- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'*, *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo6 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo6 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo6 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'* ve *'Çukurova Üniversitesi'* işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo6 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo6 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı

amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grubun, 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'küçük şehir' olduğu görülmektedir.

- ✓ 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo6 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo6 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grupların 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' 'meslek yasası' ve 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'karakter özelliği' olduğu görülmektedir.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo6 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo6 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grupların, 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' daha çok kazanç isteği, 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'eğitim yetersizliği', olduğu görülmektedir.

Senaryo7:sabit varlıklarının ekonomik ömrünün uzatılmasının vergi öncesi kârı artırmasını sağlaması ile ilgili sonuçlar;

- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo7 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin etik algılarda fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucunda 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi' ve 'Cumhuriyet Üniversitesi' işletme bölümü 'kadın' öğrencilerin etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi' işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo7 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.
- ✓ 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo7 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo7 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi

sonucunda kariyer planlarına en bağılı grupların, 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' ve 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'akademisyen' olduğu görülmektedir.

- ✓ *Ondokuz Mayıs Üniversitesi* ve *Çukurova Üniversitesi* işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo7 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo7 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağılı grubun, 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' ve 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'büyük şehir' ve 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'kasaba/ilçe' olduğu görülmektedir.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo7 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo7 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağılı grupların, 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'karakter özelliği' ve 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'gelenek ve inançlar' olduğu görülmektedir.
- ✓ 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve 'Cumhuriyet Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo7 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.

Senaryo8: alışlardan yapılan mal iadelerinin gelir olarak kaydedilmesi ile ilgili sonuçlar;

- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo8 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Cinsiyetin etik algılarda fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Mann Whitney U testi sonucunda 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü 'erkek' öğrencilerin etik algılarının daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo8 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşlarının

senaryo8 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda yaş aralığına göre en bağlı grupların 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' '18-21 yaş aralığı', 'Çukurova Üniversitesi'nde' '18-21 yaş aralığı' olduğu görülmektedir.

- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo8 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo8 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grupların 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' 'diğer', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'akademisyen' ve 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'SMMM' olduğu görülmektedir.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo8 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo8 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grubun, 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'büyük şehir' olduğu görülmektedir.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo8 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo8 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grupların 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'karakter özelliği' ve 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'meslek yasası' olduğu görülmektedir.
- ✓ 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo8 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo8 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun 'Ondokuz Mayıs

Üniversites'nde' 'daha çok kazanç isteği', 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'ülkedeki yasalar' olduğu görülmektedir.

Senaryo9: konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesi ile ilgili sonuçlar;

- ✓ *'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo9 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.*
- ✓ *'Çukurova Üniversitesi' işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo9 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. İşletme bölümü öğrencilerinin yaşlarının senaryo9 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda yaş aralığına göre en bağlı grubun 'Çukurova Üniversitesi'nde' '18-21 yaş aralığı' olduğu görülmektedir.*
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo9 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo9 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grupların 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim', 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'banka' olduğu görülmektedir.*
- ✓ *Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo9 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo9 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grubun, 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'küçük şehir' olduğu görülmektedir.*
- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo9 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo9 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grupların*

'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' 'karakter özelliği' ve 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'meslek yasası' olduğu görülmektedir.

- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo9 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo9 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun, 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'diğer', olduğu görülmektedir.*

Senaryo 10:şirketin aktifinde kayıtlı arsanın satışına ilişkin kârın belli bir bölümünün gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden doğrudan sermayeye eklenmesi ile ilgili sonuçlar;

- ✓ *'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin cinsiyetleri ile senaryo10 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.*
- ✓ *'Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölüm öğrencilerinin yaşları ile senaryo10 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur.*
- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin kariyer planları ile senaryo10 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Kariyer planlarının senaryo10 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda kariyer planlarına en bağlı grupların 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'kendi iş fikrimi hayata geçireceğim', 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'devlet memuru (KPSS) olduğu görülmektedir.*
- ✓ *Ondokuz Mayıs Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin hayatının büyük kısmının geçtiği yer ile senaryo10 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yerin senaryo10 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda hayatınızın büyük kısmının geçtiği yere en bağlı grupların, 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' ve 'Çukurova Üniversitesi'nde' 'küçük şehir' olduğu görülmektedir.*

- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin çalışma hayatını etkileyecek etik davranış ile senaryo10 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Çalışma hayatını etkileyecek etik davranışın senaryo10 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda çalışma hayatını etkileyecek etik davranışa en bağlı grubların 'Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde' ve 'Cumhuriyet Üniversitesi'nde' 'gelenek ve inançlar' olduğu görülmektedir.*
- ✓ *'Gaziosmanpaşa Üniversitesi', 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi', 'Cumhuriyet Üniversitesi' ve 'Çukurova Üniversitesi' işletme bölümü öğrencilerinin etik kurallara aykırı davranış sebepleri ile senaryo10 arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Etik kurallara aykırı davranış sebeplerinin senaryo10 üzerinde anlamlı fark yaratıp yaratmadığı amacıyla yapılan Kruskall Wallis testi sonucunda etik kurallara aykırı davranış sebeplerine en bağlı grubun 'Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde' 'ülkedeki yasalar' olduğu görülmektedir.*

KAYNAKÇA

AKBABA, Atilla, ERENLER, Esra, *Etik Karar Verme ve Cinsiyet Farklılıkları Üzerine Bir Araştırma*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 31, 2011.

AKDOĞAN, Habib (2005), “Muhasebe Meslek Etiğinde Teolojik ve Deontolojik Yaklaşımların Karşılaştırılması”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 10, Sayı 1.

AKGÜN, A. İhsan, *Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü Ve Şerefiyenin İncelenmesi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (18) 2009 / 2.

AKİN, Hale, KURŞUNEL, Fahri, *TMS-2'ye Göre Stokların Değerlemesinde Özellik Arz Eden Durumlar*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, Sayı 1–2, 2010.

AKIN, Osman, ÖZDAŞLI, Kürşat, *Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelerine Uyuma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Alguları*, MUFAD, Temmuz/2014.

AKYILDIZ, Murat, *Sosyal Sorumluluk ve Ahlaki Yaklaşımlar Çerçevesinde Pazarlamanın Sürdürülebilir Gelişmedeki Rolü*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 9, Sayı: 1, 2007.

ALLAHVERDİ, Metin, KUZUCU, S. Caner, *Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarının Meslek Standardı Problemi ve Bir Standart Önerisi*, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 39, Ağustos 2015.

ARAS, Güler, *Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Muhasebe ve Denetim Uygulamalarına Yansımaları*, Muhasebe ve Denetime Geleneksel Bakış, s.5.

AREN, Selim, *Yönetim Değişikliği ve Finansal Rapor Manipülasyonları*, Doğu Üniversitesi Dergisi, 10 (1) 2009, 1–10.

ATA, Ali, SEYREK, İbrahim H., *Hileli Finansal Tabloların Tespitinde Veri Madenciliği Tekniklerinin Kullanımı: İmalat Firmaları Üzerine Bir Uygulama*, Süleyman Demirel Üni. İİBF Dergisi, Y.2009, C. 14, S. 2.

ATASOY, Yasemin, *Çalışanların Sermayeye Ortaklığı (Çalışanları Hisse Senedi Edindirme) Konusunda Şirketler ve Çalışanlar Üzerine Bir Uygulama ve Türkiye İçin Öneriler*, Doktora Tezi, Ankara, 2009.

AVŞARLIGİL, Nuri, *Finansal Tablolarının Manipülasyonunda Yaratıcı Muhasebe Uygulama Teknikleri Ve Beneish Modeli İle Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2010.

AY, Canan (2005), *İşletmelerde Etiksel Karar Almada Kültürün Rolü*, Yönetim ve Ekonomi, 12/ 2.

AYBOĞA, Hanifi, *Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi*, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, 2003.

AYDIN, Fatih, *Teleolojik Ahlak Anlayışlarında Mutluluğa Ulaşmada Ahlaki Değerlerin Yeri*, Asya Öğretim Dergisi, 2014 – 2(2).

AYGÜN, Davut, *Yaratıcı Muhasebe Stratejileri*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Ekim 2013, 8(2).

AYGÜN, Davut, VARICI, İdiris, *Finansal Tablolar ve Karar Almaya Etkileri Açısından Önemli Muhasebe Politikaları*, The Journal of Academic Social Science Studies, Vol. 6 Issue 7, pp. 151–173, July 2013.

BAYIRLI, Rıdvan, *Yaratıcı Muhasebe, Etik, Firma Değeri ve Örnek Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Ankara, 2006.

BAYRAM, Selahattin, *Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları*, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2012, 21, 81–115.

BAYRAKTAROĞLU, Serkan, *Etik Eğitiminde Neredeyiz? İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri Örneği*, Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, 18–19 Kasım 2005.

BERGSTRESSER, Daniel, PHİLİPPON, Thomas, CEO incentives and earnings management, Journal of Financial Economics 80 (2006).

BEZİRCİ, Muhammet, KARAHAN, N. Salih, *Muhasebe Kayıt Sürecindeki Manipülasyonların Neden ve Sonuç İlişkisinin Değerlendirilmesi*, Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Nisan 2015, Yıl: 15, Sayı: 29.

BİLEN, Abdulkadir, YILMAZ, Yunus, *Muhasebe Mesleğinde Etik ve Etikle İlgili Çalışmalar*, Dicle Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 2, Sayı. 6.

BİLGİN, Deniz, *KOBİ'lerde Modern Stok Yönetim Modellerinin Uygulanabilirliği: Karaman İlinde Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Karaman, 2013.

BOZKURT, Nejat, İBİŞ, Cemal, AKDEMİR, Çağla, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında Bağımsız Denetim ve Hile Riski*, Dış Denetim Dergisi, Sayı:6, Cilt 14(1).

CHENG, Qiang, WARFIELD, Terry, *Equity Incentives and Earnings Management*, The Accounting Review, Vol.80, No. 2, April, 2005.

CHENG, Qiang, WARFIELD, Terry, YE, Minlei, *Equity Incentives and Earnings Management: Evidence from the Banking Industry*, Journal of Accounting, Auditing & Finance, April 2011, 26.

C. ÇUKACI, Yusuf, *Kamuyu Aydınlatmada Muhasebe Meslek Elemanın Etik Anlayışı ve İzmir İlinde Bir Uygulama*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 8, Sayı:1,2006.

ÇELİK, Orhan, *Muhasebe ve Finansal Raporlama, Lisanslama Sınavı Çalışma Kitapları*.

ÇITAK, Nermin, *Hileli Mali Raporlamada Yaratıcı Muhasebe ve Bir Uygulama*, Doktora Tezi, İstanbul, 2007.

ÇITAK, Nermin, *Yaratıcı Muhasebe Hileli Finansal Raporlama Mıdır?*, Mali Çözüm Dergisi, Sayı 91, 2009.

DALĞAR, Hüseyin, PEKİN, Sait, *Kurumsal Yönetim İle Finansal Tablo Manipülasyonu Arasındaki İlişki: İMKB Kurumsal Yönetim Endeksi'nde Yer Alan Şirketlerde Bir Araştırma*, Mali Çözüm Dergisi, Eylül-Ekim 2011.

DAŞTAN, Abdülkerim, *Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Kurumsal Muhasebe Etkileşimi*, Bankacılar Dergisi, Sayı 72, Mart 2010.

DAŞTAN, Abdülkerim, *Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri ve Önemi: Türkiye Değerlendirmesi*, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, 26(1), 2009.

DEMET, Murat, *Finansal Muhasebe, SMMM Sınavlarına Yönelik Ders Kitabı*.

DEMİR, Volkan, BAHADIR, Oğuzhan, *Muhasebe Manipülasyonu: Yöntemler Ve Teknikler*, Mali Çözüm Dergisi, Yıl: 17, Sayı: 84, Kasım-Aralık 2007.

DEMİR, Volkan, GÖKÇEN, H. Burak, *Stratejik Yönetim Muhasebesi Ve Vergi Planlama İlişkisi: Vergi Planlamasına Dayalı Maliyetleme (VPDM)*, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Ocak 2014, Sayı:41.

DEMİR, Berna, *Muhasebe ve Denetim Mesleğinde Etik*, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:4 Sayı:4 Makale No: 34, Kasım 2015.

DOĞAN, Nilhun, *İş Etiği ve İşletmelerde Etik Çöküşü*, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı 16, 2009.

DUMAN, Haluk, *Kamunun Aydınlatılması İlkesi Kapsamında Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Finansal Raporlama Kalitesi ve Şirket Performansı Üzerine Etkisi: İMKB'de Bir Uygulama*, Doktora Tezi, Konya, 2010.

DURAK, İbrahim, YÜCEL, Atilla, *Ahiliğin Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Günümüze Yansımaları*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Y.2010, C.15, S.2, ss.151–168.

DÜNDAR, Tuğba, ŞAHİN, Bayram, *Sağlık Sektöründe Etik İklim ve Yıldırma (Mobbing) Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 66–1.

ELİTAŞ, B. Leyli, *Muhasebe Manipülasyonu ve Muhasebe Bilgi Kalitesine Etkisi*, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Nisan, 2013.

ERDOĞAN, Murat, İLTER, Cenap, *Faiz Aktifleştirme*, MUFAD, Sayı 26, Nisan 2005.

EROL, Fidan, Meral, SUBAŞI, Şerife, *Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Alguları: İstanbul İli Örneği*, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim/ 2014.

FONG, Alexandra, *Earnings Management In Corporate Accounting: An Overview*, Cross-sections, Vol: 2.

GARİZİ, Akbar Zare, HOMAYOUN, Asadollah Homayoun, FİROUZİ, Bahman Bahmani, *The Impact of Income Smoothing on Companies Abnormal Return*, Australian Journal of Basic and Applied Sciences, 5(9).

GÖKGÖZ, Ahmet, ZEYTİN, Mustafa, *Muhasebe Meslek Mensuplarının Mesleki Faaliyetlerinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Beklentileri: Bilecik ve Yalova İlleri Uygulaması*, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2012, C. 17, S. 1.

GUNDUZ, A. Yılmaz ve Ark., *Ahilik Teşkilatında Ve Günümüzde Tüketicilerin Korunmasına Yönelik Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi (C.XIV, S II, 2012), 37-53.

GUNNY, Katherine, *What Are the Consequences of Real Earnings Management?*, PhD Dissertation, University of California, Berkeley.

GÜNDÜZ, Yüksel, COŞKUN, Zehra Sedef, *Öğrenci Algısına Göre Öğretmen Etik Değerler Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması*, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 13, Sayı 1, Nisan 2012.

GÜNEY, Aysel, *TMS ve TTK'nin Getirdiği Uygulamaların Muhasebe Eğitimiyle Örtüşüp Örtüşmediğinin İrdelenmesi*, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 2, Mayıs 2014.

HEJAZİ, Rezvan, ANSARİ, Zinat, SARİKHANİ, Mehdi, EBRAHİMİ, Fahime, *The Impact of Earnings Quality and Income Smoothing on the Performance of Companies Listed in Tehran Stock Exchange*, International Journal of Business and Social Science, Vol. 2 No. 17.

İMAMOĞLU, Alaettin, ALTUN, Nuri Sait, BAĞDAT, Aydın, *Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri (Ders Notu)*, Mart, 2013, s.62. (<http://www.alaettinimamoglu.com/files/donemsonudersnotu.pdf>).

İŞGÜDEN, Burcu ve ÇABUK, Âdem, *Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:16, 2006.

KARABINAR, Selahattin, ÇEVİK, Zülküf, *Türkiye'deki Zorunlu Muhasebe Meslek Kurallarının Ahlak Yaklaşımları Açısından İncelenmesi*, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi 2014.

KARACAN, Sami, SAVCI, *Muhasebe Mesleğinde Ücret Sorunu ve Meslek Ahlakı*, Mustafa, E-Yaklaşım / Dergisi, Sayı: 224, Ağustos 2011.

KARABRAHİMOĞLU, Yasemin, *The Role Of Corporate Governance On Earnings anagement: Quarterly Evidence From Turkey*, Doktora Tezi, Aralık, 2010.

KARAÖZ, Süreyya, *Cerrahi Hemşirelik ve Etik*, C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2000, 4 (1).

KARTAL, Cihat, TAŞ, Erol, *Mesleki Uyum Sürecinde Muhasebe Meslek Etiği: Bir Alan Çalışması*, 9. Ulusal İşletmecilik Kongresi Bildiriler Kitabı, 6–8 Mayıs 2010, Zonguldak.

KAYIKÇI, Kemal, UYGUR, Özgür, *İlköğretim Okullarının Denetiminde Mesleki Etik (Bir Durum Çalışması), Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt 18, Sayı 1, 2012.

KEPSU, Mikko, *Earnings Management- Theory vs. Practice- Evidence From Finland*, Turku School of Economics and Business Administration, Research proposal for Ph. D. thesis, 2005.

KILIÇ, Saim, *Halka Açık Şirketlerin Kamuyu Aydınlatma, Şeffaflık ve Kurumsal Yönetim İlkeleri Açısından Mevzuata Uyum Kapasitelerinin Geliştirilmesi*, Active Bankacılık ve Finans Dergisi, Yıl:10,Sayı:56, Eylül 2008.

KISAKÜREK, M. Mustafa, ALPAN, Nesrin, *Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama*, MUFAD, Sayı:47, Temmuz/2010.

KURŞUNEL Fahri, BÜYÜKŞALVARCI, Ahmet, ALKAN, A. Tunga, *İşletmelerde Kazanç Yönetimi Uygulamalarının Arka planı*, Selçuk Üniversitesi MYO Dergisi, Cilt: 8 Sayı: 1–2 S. 171–182, Konya, 2005.

KUTLUK, F. Angay, ERSOY, Ayten, *Muhasebe Meslek Üyelerinin Etik Yargı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma*, Ege Akademik Bakış, Cilt: 11, Sayı: 3, Temmuz 2011.

KÜÇÜK, Ergün, UZAY, Şaban, *Hileli Finansal Raporlamanın Oluşumu ve Doğurduğu Sonuçlar*, Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı: 32, Ocak-Haziran 2009.

KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray, *Finansal Bilgi Manipülasyonu: İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma*, 1st International Accounting Conference on the Way to Convergence, MÖDAV, 3–5 November 2004, İstanbul.

KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, KÜÇÜKKOCAOĞLU, Güray, *Kurumsal Şirket Yönetimi'nde Finansal Tabloların Rolü*, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Eylül.

KÜÇÜKSÖZEN, Cemal, *Finansal Bilgi Manipülasyonu: Nedenleri, Yöntemleri, Amaçları, Teknikleri, Sonuçları ve İMKB Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma*, Doktora Tezi, Ankara, 2004.

MARAİ, Awidat, PAVLOVİC, Vladan, *Earnings Management vs Financial Reporting Fraud-Key Features For Distinguishing*, Facta Universitatis, Series: Economics and Organization Vol. 10, No 1, 2013.

MEMİŞ, M. Ünsal, ÇETENAK, E.Hüseyin, *Kurumsal Yönetimin Kazanç Yönetimi Uygulamaları Üzerine Etkisi: İMKB'de İşlem Gören Şirketler Üzerine Uygulama*, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 21, Sayı 3, 2012.

MOHAPARTA, Siddharth, *Earnings Management, Human Rationality, and Relative Deprivation -- Some Critical Assessments*, Doktora Tezi, Ca'foscari Venezia Üniversitesi, 2010.

Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı, Türmob Yayınları–234.

NAIDU, Dharmendra, PATEL, Arvind , *A Comparison of Qualitative and Quantitative Methods of Detecting Earnings Management: Evidence from two Fijian Private and two*

Fijian State-owned Entities, Australasian Accounting, Business and Finance Journal, Volume 7, No. 1, 2013.

TÜSİAD, Dünyada ve Türkiye’de İş Etiği ve Etik Yönetimi, Haziran, 2009.

OCAK, Murat, GÜÇLÜ, F. Çoşkun, Muhasebe Manipülasyonu: Hile, Yaratıcı Muhasebe, Kâr ve İzlenim Yönetimine İlişkin Kavramsal Çerçeve, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi Yıl:2014, C: 6, S: 3.

OKAY, Ayla ve ark., *Kurumsal İletişim Yönetimi*, Anadolu Üniversitesi Yayını No:1643, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 859.

OTLU, Fikret, DURMUŞ, A. Fethi ve SOLAK Bilal, (2012), *Yüksekokulları Muhasebe Ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi Ve Bölümün Geleceği Hakkında Bir Araştırma: Malatya Meslek Yüksekokulu Uygulaması*, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (55).

ÖZDEMİR, Erkan, *Pazarlama Araştırmasında Etik Karar Alma*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 64 (2), 2009.

ÖZDEMİR, T. Yavuz, B. ÖZAN, Mukadder, YİRCİ, Ramazan, *Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları*, The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science, 6 (3).

ÖZKAN, Azzem, HACIHASANOĞLU, Tansel, *Muhasebe Meslek Mensuplarının Kişilik Özellikleri ve Etik Karar Verme Davranışları Arasındaki İlişkiler*, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 2012, Cilt: 5, Sayı: 2.

ÖZKAN, Özgür, KOCAMIŞ, T. Uzun, *Karşılıklar Standardı İle Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu’na Göre Karşılıklar Kavramının İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi*, Mali Çözüm Dergisi, Ocak-Şubat 2011.

ÖZMEN, Fatma, GÜNGÖR, Ali, Eğitim Denetim Etik, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 9, Sayı: 15, 2008.

ÖZYÜREK, Hamide, *Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Nitelikler*, Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt 4, No 1, 2012.

Ö. KUTANİS, Rana, BAYRAKTAROĞLU, Serkan, ÖZDEMİR, Yasemin, *Etik Davranışların Yöneliminde Cinsiyet Faktörü: Bir Devlet Üniversitesi Örneği*, Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, 18–19 Kasım 2005.

PRIOR, Diego, SURROCA, Jordi, A. TRIBO, Josep, *Earnings Management and Corporate Social Responsibility*, Working Paper 06–23 Business Economics Series, 06 September 2007.

ROYCHOWDHURY, Sugata, *Earnings Management Through Real Activities Manipulation*, Journal of Accounting and Economics 42 (2006).

R. MOEHRLE, Stephen , REYNOLDS MOEHRLE, Jennifer A., *Earnings Management In The Context of Pension Accounting: A Case*, Global Perspectives on Accounting Education Volume 2, 2005.

SAKARYA, Şakir, KARA, Suat, *Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması*, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 12 (18): 57–72, 2010.

Sayıştay Dergisi, Ocak-Mart 2008, Sayı: 68.

SCHİLIT, Howard, *Financial Shenanigans: How to Detect Accounting Gimmicks & Fraud In Financial Reports*, 2. Edition, McGraw Hill Companies, 2002.

SCHOLTEN, Sander, *Earnings management and Big Bath Accounting during the financial crisis: a case study of European listed companies with a focus on the Netherlands*, MSc Accountancy & Control, specialization Accountancy Faculty of Economics and Business, University of Amsterdam.

SELİMOĞLU, S. Kardeş, *Muhasebede Meslek Ahlakı Yaklaşımı*, III. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, İSMMMO Yayınları, Yayın No. 20, Alanya 30 Nisan – 24 Mayıs 1997.

SOYSAL, Abdullah, *İşletmelerin Başarısında Ahilik İlke ve Uygulamalarının Önemi: Bir Değerlendirme*, Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası, Cilt: 27, Sayı: 2 MART 2013, 6–19.

STOLOWY, Hervé, BRETON, Gaétan, *A Framework for the classification of Accounts Manipulation*, Review of Accounting and Finance, 3(1), 2004.

SUSMUŞ, Türker, DEMİRHAN, Dilek, *Creative Acccounting: A Brief History And Conceptual Framework*, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 38, Eylül – Ekim 2013.

ŞENGEL, Salim, *Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme*, Muhasebe Ve Finansman Dergisi, Sayı 47, Temmuz.

ŞENGEL, Salim, *Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma*, MUFAD, Nisan/2011.

TANÇ, Ahmet, *Muhasebede Yapılan Yolsuzluklar ve Hileli Finansal Raporlama: Vaka Analizleri*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2004.

TETİK, Nilüfer, *Muhasebenin Temel Kavramları Ve Mali Tablolar İlkelerinin Yönetim Muhasebesi Açısından Değerlendirilmesi*, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, Y. 1997, S. 2 (Kış), s.147–160.

TORAMAN, Cengiz ve Ahmet AKCAN, (2002), *Muhasebe Denetiminde Etik*, Türkiye XXI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Bodrum – Muğla, 2002.

TUGAY, Osman, ÖMÜRBERK, Vesile, *Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma*, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 7, Sayı 3, Ekim 2014.

TÜRMOB, *Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik*, Resmi Gazete No: 26675, Resmi Gazete Tarihi: 19.10.2007.

TÜSİAD, *Dünya ve Türkiye’de İş Etiği ve Etik Yönetimi*, Yayın No: TÜSİAD/T-2009-06-492, Haziran 2009.

ULUSAN, Hikmet, *Muhasebe Politikası Seçiminin Ekonomik Belirleyicileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 62-2.

ULUSOY, Sibel, *Finansal Tablo Ve Hilelerin Değerlendirilmesi ve Bu Kapsamda Hâsılatın Kaydedilmesinde Özellikli Durumlar*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.

U. KOCAMIŞ, Tuğçe, GÜNGÖR, Ayşegül, *Türkiye’de Ar-Ge Harcamaları ve Teknoloji Sektöründe Ar-Ge Giderlerinin Kârlılık Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul Uygulaması*, Maliye Dergisi, Sayı 166, Ocak-Haziran 2014.

ÜSTÜNER, Mehmet, *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması*, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Kış, 2006, Sayı 45.

VARICI, İdris, *Finansal Raporlama Açısından Denetçinin Sorumluluğu: İMKB’de Faaliyet Gösteren İşletmelerin Denetim Raporlarının İncelenmesi*, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 2012, S. 5.

VARICI, İdris, ER, Bünyamin, *Muhasebe Manipülasyonu ve Firma Performansı İlişkisi: İMKB Uygulaması*, Ege Akademik Bakış, Cilt: 13, Sayı: 1, Ocak 2013..

YALÇIN, Selçuk, *Muhasebe Meslek Mensupları ve İşletmelerin Etik Konusunda Tutumları: Türkiye Araştırması*, Muhasebe ve Finansman Dergisi Ekim/2011.

YAYLA, Hilmi Erdoğan, *Güç ve Yetki İlişkilerinin Muhasebe Bilgisi Kararları Üzerindeki Etkisi: Türkiye’deki Özel Hastaneler Üzerine Yapısal Bir Model Önerisi*, Doktora Tezi, Ankara, 2006.

YILMAZ, Erdal, YILDIRIM, Suat, BAHAR, H. Hüsnü, *Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Mesleki Etik Algısı: Samsun Örneği*, Muhasebe ve Finansman Dergisi Ocak/2015.

YİP, Erica, STADEN, Chris Van, CAHAN, Steven, *Corporate Social Responsibility Reporting and Earnings Management: The Role of Political Costs*, Australasian Accounting Business and Finance Journal, Volume 5, No. 3 (2011).

YÜCENURŞEN, Mehmet, PEKER, A. Aykut, APAK, İbrahim, POLAT, Yusuf, *TMS 18 Hâsılat Standardı Çerçevesinde Hâsılatın Muhasebeleştirilmesi ve Özellik Arz Eden Durumlar*, Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(2).

YÜREKLİ, Emin, GÖNEN, Seçkin, *Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri*, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, KAÜ İİBF Dergisi, Cilt 6, Sayı 10, 2015.

Y. KAYGUSUZ, Sait ve Ark., *Genel Muhasebe-I*, Anadolu Üniversitesi Yayını.

ZERKMEN, Necmettin, *Ahiliğin Tarihsel – Toplumsal Temelleri ve Temel Toplumsal Fonksiyonları-Sosyolojik Yaklaşım*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 44, 2 (2004) 57–78.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.swlearning.com/pdfs/chapter/0324223250_1.PDF (Erişim Tarihi: 04.06.2015).

https://uwaterloo.ca/centreforaccountingethics/sites/ca.centreforaccountingethics/files/uploads/files/stanhope_-_2004.pdf (Erişim Tarihi: 5.07.2015).

<http://www.abstract.xlibx.com/aeconomy/463001yaratcmuhasebestratejileristrategiescreativeaccounting.php> (Erişim Tarihi: 15.08.2015).

<http://denetimforumu.blogspot.com.tr/2010/06/yaratici-muhasebe-creative-accounting.html> (Erişim Tarihi: 08.06.2015).

<http://www.umanitoba.ca/faculties/management/acctfin/courses/9.403/group111.doc> (Erişim Tarihi: 21.09.2015).

<http://www.bursa-smmmo.org.tr/yazarlar/makaleler/146YGU.pdf> (Erişim Tarihi: 29.09.2015).

<http://muhasebeciyorumluyor.com/muhasebede-finansman-giderleri/> (Erişim Tarihi: 05.10.2015).

http://www.muhasetr.com/sorucevap/haber_oku.php?haber_id=723 (Erişim Tarihi: 08.10.2015).

<http://www.turmobil.org.tr/TurmobilWeb/Attachment.aspx?param=+quFU/yYHWdwJaon/dnME+fjW2k7IEgf1mLtf1ihBJ76aPWhQpPqdOKChkx30/1Wl/2CmsfnhQ0=> (Erişim Tarihi: 03.11.2015).

<http://kisi.deu.edu.tr//oguz.sarvan/Meslek%20Eti%C4%9Fi%20Ders%20Notlar%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 03.11.2015).

<http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/1974-4/1.pdf> (Erişim Tarihi: 03.11.2015).

<http://notoku.com/baslica-etik-yaklasimlari/#ixzz3qncpGxRs> (Erişim Tarihi: 07.11.2015).

<http://docplayer.biz.tr/4714141-Birinci-bolum-1-muhasebe-ve-etik-iliskisi-1-1-etik-tanimi-ve-eik-teorileri-1-1-1-etik-tanimi.html> (Erişim Tarihi: 07.11.2015).

<http://www.muhasetr.com/yazarlarimiz/suleyman/001/> (Erişim Tarihi: 09.11.2015).

<http://melihkara.com.tr/makaleler/ilk%20caglarda%20muhasete.html> (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

İMAMOĞLU, Alaettin, ALTUN, Nuri Sait, Genel Muhasebe 1, Ekim 2012, <http://alaettinimamoglu.com/files/genmuhdersnotu.pdf>. (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/23/409-420.pdf. (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

<http://www.kgk.gov.tr/contents/files/pdf/egitim/sakarya/TFRS.pdf>, s.1. (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

<https://kemaldoymus.files.wordpress.com/2009/12/non-parametrik-testler1.ppt>. (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

<http://alaettinimamoglu.com/files/genmuheadersnotu.pdf>. (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

http://www.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/5f26eb0e92110ca_ek.pdf. (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

<http://giresuniktisat.blogspot.com.tr/2014/06/muhasebe-temel-kavramlar.html>. (Erişim Tarihi: 17.11.2015).

Kazanç Yönetimi Anket Uygulaması

Bu anket çalışması “Kazanç Yönetimi Uygulamalarında Öğrencilerin Algılama Düzeylerindeki Etik Yargı Farklılıkları” başlıklı yüksek lisans tez çalışmam için hazırlanmıştır. Ankete vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel nitelikte kullanılacaktır. Ayrıca anketi cevaplama gösterdiğiniz hassasiyet sonuçlarının güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Bu sebeple lütfen hiçbir soruyu boş bırakmamaya özen gösteriniz. Katkılarımızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Muhasebe ve Finansman A.B.D. Öğrencisi
Tuğçe GÖÇERDİR

A.KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyet: Erkek Kadın

2. Yaş: -21 22-25 26 +

3. Okul Sonrası Kariyer Planınız

- SMMM Banka
 Kendi işimize devam edeceğim Devlet memuru (KPSS)
 Akademisyen Kendi iş fikrimi hayata geçireceğim
 Çalışmayı düşünmüyorum. Diğer .....

4. Hayatınızın büyük kısmının geçtiği yer;

Köy Kasaba/İlçe Küçük şehir Büyük şehir

5. Çalışma hayatınızda etik davranmanızı hangisi etkiler?

İhtim Karakter özelliği
 Meslek yasası Gelir ve inançlar Diğer .....

6. Etik kurallara aykırı davranışların en önemli sebebi sizce hangisidir?

Eğitim yetersizliği Ülkedeki yasalar
 Daha çok kazanç isteği Denetim Eksikliği Diğer .....

B. SENARYOLAR

Genel müdür muhasebe departmanından aşağıdaki senaryoların uygulanmasını istemektedir. Size göre Ahlaki/Etik kurallara uygun olanı (X) işaretleyiniz.

*GM: Genel Müdür

SENARYO1:GM mali yılsonu gelmeden bütçe hedeflerine ulaşmak amacıyla muhasebe departmanından;

1/a- Para giriş ve çıkışlarının makbuz içermeden yapılması, faturasız mal satış işlemi, kişisel giderlerin işletme gideri biçiminde gösterilmesi gibi gider azaltacak yöntemlere başvurmasını emretmiştir.

k/Ahlaki   Küçük k~~o~~al ihlali   Tartışmalı u~~g~~ulama
ldi suç   Tamamen etik dışı

1/b-Ödenmeme ihtimali olan şüpheli alacakların oldukça düşük seviyede olacağına ilişkin bir tahminde bulunduğundan karşılıkların azaltılmasını emretmiştir.

k/Ahlaki   Küçük k~~o~~al ihlali   Tartışmalı u~~g~~ulama
ldi suç   Tamamen etik dışı

SENARYO2:GM tekrarlanmayan satışlara bağlı olarak ortaya çıkan kârların normal faaliyetlere dâhil edilmesi emretmiştir. (Bazı işletmelerde satılan duran varlıklardan bir defaya mahsus elde edilen gelir ticari faaliyetlerinden elde edilen gelire örnektir.)

k/Ahlaki   Küçük k~~o~~al ihlali   Tartışmalı u~~g~~ulama
ldi suç   Tamamen etik dışı

SENARYO3: Dönem sonu stok miktarı hem bilânçoda yer almakta hem de satışların maliyetini azalttığı için gelir tablosuna etki etmektedir. Dolayısıyla stoklarla ilgili muhasebe uygulamalarından doğan etkiler sonraki dönemlere de yansımaktadır. GM bu noktadan hareketle uygun stok değer yöntemini seçerek, stok maliyetini artarak ya da azaltarak hedeflenen kâr miktarına ulaşmayı amaçlamıştır.

k/Ahlaki   Küçük k~~o~~al ihlali   Tartışmalı u~~g~~ulama
ldi suç   Tamamen etik dışı

SENARYO4: Şirketin mali gücünün yüksek olduğu izlenimi yaratmak amacıyla GM nakit akım tablosunda yatırımlardan ya da diğer faaliyetlerden sağlanan nakdin, faaliyetlerden sağlanan nakit gibi gösterilmesini emretmiştir.

k/Ahlaki   Küçük k~~o~~al ihlali   Tartışmalı u~~g~~ulama
ldi suç   Tamamen etik dışı

SENARYO5:GM döviz bazında olan borçların döviz satış kuru yerine döviz alış kuru üzerinden değerlendirilmesini isteyerek döviz kuru değerlemesinden doğan giderlerin daha düşük tutarda gösterilmesini hedeflemiştir.

k/Ahlaki   Küçük k~~o~~al ihlali   Tartışmalı u~~g~~ulama
ldi suç   Tamamen etik dışı

SENARYO6: GM uluslararası alandan değer kaybı nispeten az olan bir para birimi üzerinden borç almış ve alınan parayı şirketinin anlaşmalı olduğu bankaya yatırmıştır. Güçlü para birimine sahip olan ülkede faiz oranları ülkemizdeki faiz oranlarından daha düşük olduğundan işletmenin elde edeceği faiz geliri ödeyeceği faiz giderinden daha fazla olacaktır. Böyle bir yatırımda faize ilişkin gelir gerçek bir gelir olmasa da işletmenin gelir tablosunu görünümü daha olumlu etkileyeceği beklenmektedir. GM' nin bu kararı;

k/Ahlaki

Küçük kAl ihlali
 Oldi suç

Tartışmalı uOlama
 Tamamen etik dışı

SENARYO7: Brüt satış kârı 20.000 TL olan işletmenin sahip olduğu sabit varlıkların toplam değeri 200.000 TL ve ekonomik ömürleri 10 yıldır. Normal yöntemle göre amortisman ayrıldığında işletmenin amortisman sonrası kârı sıfır olarak hesaplanmaktadır (başka bir giderin olmadığı varsayılmaktadır). Bu durumu fark eden GM sabit varlıkların ekonomik ömrünün 10 yıldan 20 yıla çıkarılmasını isteyerek işletmenin vergi öncesi kârının 10.000 TL olmasını sağlamıştır.

k/Ahlaki

Küçük kAl ihlali
 Oldi suç

Tartışmalı uOlama
 Tamamen etik dışı

SENARYO8: GM alışlardan yapılan mal iadeleri karşılığında alınan nakdin, 621 Satılan Ticari Mallar Maliyeti Hesabı 'ndan düşmek yerine gelir olarak kaydedilmesi emretmiştir.

k/Ahlaki

Küçük kAl ihlali
 Oldi suç

Tartışmalı uOlama
 Tamamen etik dışı

SENARYO9: GM konsinye satışların şube ya da perakendeciye sevk ettikleri tarihte gelir olarak kaydedilmesini emretti; hatta dönem sonlarına doğru konsinye mal sevkiyatını hızlandırarak o döneme ilişkin kârı attırmayı amaçlamıştır. (Konsinye Satış: Kesin satışı daha sonra yapılmak üzere mal gönderilmesi biçiminde gerçekleştirilen, mal bedelinin sonradan ödendiği ve tamamen güvene dayalı bir satış ve ödeme yöntemi.)

k/Ahlaki

Küçük kAl ihlali
 Oldi suç

Tartışmalı uOlama
 Tamamen etik dışı

SENARYO10: Şirket aktifine 2013 yılında alınan ve 400.000 TL olarak kayıtlı arsa, 2014 Aralık ayında 500.000 TL'ye satılmıştır. GM bu satıştan elde edilen kârın henüz tahsil edilmeyen 25.000 TL'lik kısmının gelir tablosu ile ilişkilendirilmeden (dolayısıyla dönem karının bu tutar kadar az gösterilmesi) bilançoda, öz kaynak kalemleri arasında "Sermayeye Eklenecek İştirak Hissesi ve Gayrimenkul Satış Kazançları" hesabında gösterilmesini emretmiştir.

k/Ahlaki

Küçük kAl ihlali
 Oldi suç

Tartışmalı uOlama
 Tamamen etik dışı

